

Broedvogels in Vlaanderen 2006-2007

Recente status en trends van
Bijzondere Broedvogels en
soorten van de Vlaamse Rode Lijst
en/of Bijlage I van de
Europese Vogelrichtlijn

Glenn Vermeersch &
Anny Anselin

inbo

Auteurs:

Glenn Vermeersch & Anny Anselin
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt of erin geïnteresseerd is.

Met medewerking van:

Natuurpunt Studie

Vestiging:

INBO Brussel – Kliniekstraat 25 – 1070 Brussel
www.inbo.be

Email:

glenn.vermeersch@inbo.be – anny.anselin@inbo.be

Wijze van citeren:

Vermeersch, G. & Anselin, A. (2009). Broedvogels in Vlaanderen in 2006-2007. Recente status en trends van Bijzondere Broedvogels en soorten van de Vlaamse Rode Lijst en/of Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. Mededeling van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek nr. 3, Brussel.

INBO.M.2009.3

Depotnummer D/2009/3241/169

ISBN 978-90-403-0296-1

NUR 940

Fotografie:

Yves Adams (Vilda) (cover boven, 14, 17 (links boven en onder), 29, 32, 46, 52, 54, 57, 58, 59, 60, 63, 64, 65, 73, 80, 84, 87, 92) – Glenn Vermeersch (cover onder, 13, 17 (rechts boven), 27, 31, 35, 44, 47, 49, 53, 56, 62, 68, 61, 71, 74, 75, 78, 79, 82, 85, 88, 90) - Koen Devos (cover achteraan, 15, 28, 33, 34, 39, 43, 45, 66)

Vormgeving:

Nicole De Groof

Verantwoordelijke uitgever:

Jurgen Tack

Druk:

Artoos

Gedrukt op FSC-gecertificeerd papier,
geproduceerd van 60% gerecycleerde (pre- en post-consumentenbronnen)
en 40% FSC zuivere vezels.

Broedvogels in Vlaanderen

2006-2007

Recente status en trends van Bijzondere Broedvogels en soorten van
de Vlaamse Rode Lijst en/of Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn

Glenn Vermeersch & Anny Anselin

Met medewerking van:

natuurpunt
Studie

Voorwoord

Vogels vormen een erg populaire soortengroep en traditioneel kunnen monitoringprojecten betreffende vogels rekenen op de medewerking van een groot aantal enthousiaste vrijwilligers. In 2007 werd een samenwerkingsakkoord gesloten tussen het INBO en Natuurpunt vzw, de grootste vereniging van (oa) enthousiaste vogelkijkers in Vlaanderen. Het INBO is er zich immers van bewust dat we zonder de hulp van die honderden vrijwilligers niet in staat zouden zijn om te voldoen aan een aantal van onze Europese en Vlaamse verplichtingen zoals de monitoring van soorten van de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn, de opmaak van instandhoudingsdoelstellingen en het bijdragen aan de opmaak van de Europese Wild Bird Indicator en de Vlaamse broedvogelindicatoren en – trends. We staan er dan ook op al die mensen uitdrukkelijk te bedanken voor hun inzet!

Eén van de kerntaken van het INBO is het opzetten en onderbouwen van monitoringprojecten. In 2007 werd na de ondertekening van het samenwerkingsakkoord meteen het startsein gegeven aan het eerste gezamenlijke monitoringproject met Natuurpunt Studie, nl. het project Algemene Broedvogels Vlaanderen, kortweg ABV. Het in 1994 door INBO opgestarte project Bijzondere Broedvogels Vlaanderen (BBV) vormt samen met de eerste resultaten van het ABV-project de ruggengraat van de voorliggende studie.

Deze publicatie is voor het INBO in de eerste plaats een manier om nationale en internationale beleidsmakers te voorzien van informatie over de huidige status en trends van ruim 100 in Vlaanderen broedende vogelsoorten. Niet toevallig werd de nodige aandacht besteed aan soorten van de Vlaamse Rode Lijst en soorten van de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. Het zijn immers vooral die soorten die kunnen doorwegen op beleidsbeslissingen.

De resultaten in dit werk zijn wisselend: terwijl een flink aantal soorten toeneemt, gaat het nagenoeg evenveel soorten heel wat minder voor de wind en sommige staan zelfs op het punt uit Vlaanderen te verdwijnen. Zowel positieve als negatieve uitschieters zijn in vele gevallen duidelijk gelinkt aan de algemene toestand van de Vlaamse natuur. In sommige gevallen moet het Vlaamse natuurbeleid zelf een negatieve trend kunnen omkeren, in andere gevallen (bv. voor veel Afrika-trekkers) zal een meer doorgedreven internationale samenwerking nodig zijn. Trendverklarende projecten, vertrekkend van de hier gepresenteerde resultaten, moeten het INBO in de toekomst blijvend en in toenemende mate in staat stellen het beleid te voorzien van goed onderbouwde data.

We hopen dat deze publicatie voor alle doelgroepen betrokken bij beheer en bescherming van broedvogels in Vlaanderen zijn nut zal bewijzen.

Dr. Jurgen Tack, administrateur-generaal

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Summary	5
1. Inleiding	6
2. Organisatie & methodiek	7
3. Weersomstandigheden in 2006-2007	8
4. Ornithologische ontwikkelingen in 2006-2007	10
Soorten van de Vlaamse Rode Lijst	12
Soorten van de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn	13
Ontwikkelingen in grote landschapstypes	15
5. Soortteksten	19
Leeswijzer bij de soortteksten	20
6. Literatuur	93
7. Bijlagen	95
a. Bijlage 1: Regionale coördinatoren (RECO's) broedvogelonderzoek	95
b. Bijlage 2: Medewerkers broedvogelonderzoek	97

Dankwoord

Het voorliggende rapport is gebaseerd op vele uren terreinwerk door vrijwillige medewerkers, vaak leden van Natuurpunt v.z.w., maar ook door onafhankelijke vogelwerkgroepen en individuele medewerkers. Zonder hun inzet zouden we in Vlaanderen niet beschikken over de gegevens nodig voor de hier gepresenteerde informatie. Veel van die vrijwilligers leveren sinds 2007 een extra inspanning na de lancering van het monitoringproject 'Algemene Broedvogels Vlaanderen' (ABV). Een welgemeend 'Dank je wel!' is hier dan ook meer dan verdiend, niet in het minst aan de regionale coördinatoren! Voor de lijst van deze reco's en de veldmedewerkers aan dit rapport verwijzen we naar Bijlage 1.

Samenvatting

In dit rapport wordt een overzicht gegeven van de resultaten van de monitoring van zeldzame, kolonievormende en exotische broedvogelsoorten in Vlaanderen (BBV-project) in de periode 2006-2007, aangevuld met gegevens van het recent opgestarte ABV-project dat focust op algemene broedvogelsoorten. In totaal worden 108 soorten besproken waarvan 90 in detail worden behandeld in hoofdstuk 5. Beide projecten worden gecoördineerd door INBO in nauwe samenwerking met Natuurpunt Studie. Het INBO staat in voor wetenschappelijke onderbouwing, gegevensverwerking en rapportage, terwijl Natuurpunt instaat voor het onderhouden van het noodzakelijke vrijwilligersnetwerk (volledig bij ABV, gedeeltelijk bij BBV). De projecten waarover wordt gerapporteerd kaderen in het INBO programma geïntegreerde broedvogelmonitoring. In toekomstige rapporten zal in toenemende mate aandacht worden besteed aan trendverklarende projecten (zoals bvb. Constant Effort Sites) en aan ontwikkelingen binnen en buiten het Natura 2000 netwerk.

Er wordt bijzondere aandacht besteed aan soorten van de Vlaamse Rode Lijst en/of de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. Samenvattend kunnen we stellen dat soorten van de Bijlage I het gemiddeld toch beter doen dan de soorten van de Vlaamse Rode Lijst waarvan het merendeel nog steeds een negatieve trend vertoont sinds de eeuwwisseling.

Soorten gebonden aan (oude) bossen doen het vrij goed in Vlaanderen terwijl overwegend negatieve trends werden vastgesteld voor heidespecialisten en soorten van het landbouwgebied. Moerassoorten scoren gemiddeld vrij goed, maar dit gemiddelde wordt vertekend door het herstel van een aantal kritische soorten die nog geen duurzame populatie hebben weten her op te bouwen.

Verder is het van de winter van 1996/1997 geleden dat een winter als 'streng' werd bestempeld door het KMI. Dit heeft duidelijk positieve gevolgen voor tal van vorstgevoelige soorten zoals Blauwe Reiger, IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart. Ook soorten die zich vanuit het zuiden uitbreiden zoals Kleine Zilverreiger, Graszanger en Cetti's Zanger bereikten in 2007 een voorlopige populatiepiek.

Van exoten beschikken we over weinig gedetailleerde gegevens. Enerzijds zijn de populaties van een aantal goed ingeburgerde soorten zoals Canadese Gans en Nijlgans ondertussen dermate groot geworden dat het onmogelijk is ze gebiedsdekkend te tellen en anderzijds wordt aan die soorten traditioneel weinig aandacht geschonken door de tellers. Toch was het in vele gevallen wel mogelijk een algemeen beeld te krijgen van de

trend zoals o.a. voor de Halsbandparkiet die, hoewel we geen aantalsschatting kunnen maken, duidelijk fors uitbreidt en stilaan in alle Vlaamse provincies opduikt. Een nieuwe soort exoot is de Rosse Stekelstaart die in 2006 voor het eerst een broedpoging ondernam.

Traditioneel werden ook een aantal verrassende ontdekkingen gedaan zoals broedgevallen van Witwangstern en Grote Zilverreiger in 2006 en een broedgeval van Blauwe Kiekendief in 2007. Een kleurrijke soort als de Bijeneter bleef het goed doen en broedde in 2007 voor het zesde opeenvolgende jaar in Vlaanderen.

Er zijn helaas ook heel wat soorten die op het punt staan Vlaanderen definitief de rug toe te keren. Daaronder heel wat soorten van de Rode Lijst zoals Paapje, Tapuit en Kuifleeuwerik. De hoogdagen voor Buidelmees liggen ook al enige tijd achter ons en ook de Strandplevier bereikte in 2007 de op één na laagste populatie sinds 1994. Of de huidige beschermingsmaatregelen nog op tijd komen om het verdwijnen van de Grauwe Gors als broedvogel in Vlaanderen tegen te gaan is twijfelachtig gezien de ontwikkelingen in de buurlanden. De erg lage aantallen Europese Kanaries passen wellicht nog in de voor de soort typische populatieschommelingen.

De eerste resultaten van het in 2007 gestarte ABV-project wijzen verder op een doorzettende afname van eens algemene soorten zoals Wielewaal, Nachtegaal, Grauwe Vliegenvanger, Tortel en Matkop. Ook andere soorten van kleine landschapselementen zoals Kneu, Fitis, Grasmus, Spotvogel en Ringmus zitten duidelijk in het verliezende kamp. Aan de andere zijde van de medaille bevestigen soorten als Boomklever, Kleine Bonte Specht en Glanskop de opmars van de bosvogels. In de heidegebieden is Roodborsttapuit de enige soort die er in positieve mate uitblinkt. Verheugend is verder dat een soort als Putter meer en meer terrein wint en nog steeds toeneemt in gebieden waar ze al langer gevestigd was.

Summary

This report summarizes the monitoring results in Flanders in 2006-2007 of rare, colonial and exotic breeding bird species. These data are supplemented with the first results of our common bird monitoring scheme that was started in 2007. A total of 108 species is discussed of which 90 in more detail in chapter 5 (see Table 1). Integrated breeding bird monitoring and research in Flanders is co-ordinated by the Research Institute for Nature and Forest (INBO) in close collaboration with Natuurpunt. INBO guarantees the scientific foundations of the monitoring schemes and data processing and reports to regional, national and international levels whereas Natuurpunt is responsible for the network of volunteers. In future reports more attention will be paid to explanatory projects such as the Constant Effort Sites project (CES) and we will focus more on developments within and outside the Natura 2000 network.

In this report special attention is given to species of the Flemish Red List and/or species of the Annex I of the European Birds Directive. In a nutshell, we found that Annex I species are doing better than Red List species, almost all of which have been continuously decreasing in Flanders since the turn of the century.

Typical species of (old) forest predominantly show increasing trends whereas farmland and heathland specialists are mostly declining. The on average positive trend of marshland bird species is biased by the increasing numbers of scarce and critical species like Bittern and Little Bittern. These species are still recovering from severe earlier losses and have not yet re-established a sustainable population.

It has been a long time (since 1996/1997) since we had a severe winter in Flanders. This has positively affected certain species that are sensitive to sharp frost such as Grey Heron, Kingfisher and Grey Wagtail. Also species that are expanding their range northwards such as Bee-eater, Little Egret, Cetti's Warbler and Fan-tailed Warbler reached peak numbers in 2007.

We do not have detailed counts of feral breeding birds. This is partly due to the fact that some of these species (i.e. Egyptian and Canada Goose) have become too numerous to be counted on a yearly basis. On the other hand, volunteers traditionally do not like to pay much attention to feral bird species. Nevertheless, in some cases it was possible to obtain a general idea of the trends for species like Ring-necked Parakeet (clearly increasing) and Ruddy Duck (first breeding attempt for Flanders in 2006).

Traditionally some surprises were noted. In 2006 a pair of Whiskered terns bred successfully and the first breeding attempt of Great Egret was discovered. In 2007 a couple of Hen Harriers raised three young in a small forest patch in the middle of a large agricultural area. A colourful species like Bee-eater continues to do well and bred for the sixth successive year in 2007.

Unfortunately quite a few species have become increasingly rare and are now on the verge of extinction. Whinchat, Wheatear, Crested Lark and Corn Bunting are all red List species that are very rapidly declining. We doubt that the current and very localised efforts to save the last Corn Buntings will be effective in the long run as long as there is no major turn in agricultural policy. After a peak in the early 1990's, the Penduline tit is now becoming an increasingly rare breeding bird again. The very low numbers of Serins in 2006-2007 could be part of large population fluctuations, typical for this species.

The first results of the common bird monitoring scheme show a continuous and severe decline of species like Golden Oriole, Spotted Flycatcher, Nightingale, Turtle Dove and Willow Tit. Other species typical of hedgerows and small, young forest patches are also declining: Linnet, Willow Warbler, Whitethroat, Icterine Warbler and Tree Sparrow. On the other side of the picture the increase of forest species is confirmed by the positive trends for Nuthatch, Lesser Spotted Woodpecker and Marsh Tit. In heathlands, the only typical species that is doing very well is the Stonechat. Another satisfying development is the increase of Goldfinch in rural and urban landscapes.

1. Inleiding

1.1. Algemeen

Binnen het onderzoeksprogramma 'geïntegreerde broedvogelmonitoring' op het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) nemen de Algemene en Bijzondere Broedvogelmonitoring (ABV en BBV) een belangrijke plaats in. Broedvogelonderzoek en het verzamelen van populatiegegevens over broedvogels gebeurt op het INBO echter momenteel niet enkel op gewestelijk vlak maar ook binnen soortspecifieke projecten zoals het sterrenonderzoek in de haven van Zeebrugge (Courstens et al 2008) en binnen gebiedsspecifieke projecten zoals de broedvogelmonitoring in het Antwerpse linkeroevergebied (Spanoghe et al 2008) en de monitoring van de kustduinen (Provoost et al 2007). In dit rapport bespreken we in de eerste plaats de resultaten voor 2006 en 2007 van het in 1994 gestarte BBV-project maar we tonen ook voorlopige analyses van het in 2007 gestarte ABV-project. De gegevens van het ABV-project werden in eerste instantie vergeleken met data verzameld in het kader van de Vlaamse broedvogelatlas (Vermeersch et al. 2004). Belangrijke aanvullingen worden geleverd door regionale en/of soortspecifieke projecten en websites.

Het INBO organiseert de gewestelijke monitoring in nauwe samenwerking met Natuurpunt Studie vzw die hierbij vooral instaat voor de coördinatie van het vrijwilligersnetwerk. De hier voorliggende rapportage is gebaseerd op alle gegevens die we tot nu toe ontvingen of via andere kanalen konden achterhalen. Niet van alle regio's is de informatie even volledig. Het is mogelijk dat na het verschijnen van dit rapport sommige resultaten nog worden geactualiseerd wanneer nieuwe informatie beschikbaar wordt. Ook kunnen hier gepresenteerde tabellen en figuren afwijken van het voorgaande BBV-rapport (Vermeersch et al. 2006), omdat ondertussen aanvullende informatie werd verkregen. De meest recente stand van zaken is steeds te vinden op de website van het INBO (kenniscentrum, fauna, vogels). Eventuele correcties zijn steeds welkom op broedvogels@inbo.be

1.2. Doelstellingen en toepassingen

Het onderzoeksprogramma 'geïntegreerde broedvogelmonitoring' stelt zich o.a. tot doel om van een zo groot mogelijk aantal broedvogelsoorten de aantalsontwikkeling op te volgen en te verklaren. Dankzij het BBV-project lukt dat sinds 1994 voor de meeste zeldzame, kolonievormende en verwilderde soorten, waarbinnen ook bijna alle Bijlage I soorten van de Vogelrichtlijn vallen. Door de opstart van het ABV-project wordt in de toekomst ook voor een 100-tal algemenere soorten een trendbepaling

mogelijk. De verzamelde gegevens worden ingepast in een divers gamma van vraagstellingen en projecten. We geven hier een opsomming van de belangrijkste:

- Bepaling van populatiegrootte en –ontwikkeling van Bijlage I soorten van de Europese Vogelrichtlijn. Die gegevens worden o.a. verwerkt bij de bepaling van de Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen (Anselin et al 2007, 2008), alsook in de Europese rapportage.
- Bepaling van populatiegrootte en –ontwikkeling van Rode Lijstsoorten in Vlaanderen.
- Bepaling van trends van een 100-tal algemenere soorten in het kader van het 'Pan European Common Bird Monitoring Programme' (Gregory et al 2005). Op basis van dit Europese project wordt de 'Wild Bird Indicator', een belangrijke Europese bio-indicator berekend.
- Verschaffen van bijkomende inzichten in de relatie tussen vogelsoorten en hun biotoop.
- Verschaffen van bijkomende inzichten in de waargenomen trends van verschillende vogelsoorten door broedbiologisch onderzoek langs de kust (bv. op meeuwen- en sterrensoorten) en in moerasgebieden (Constant Effort Site project, Vermeersch 2009 in press.)

1.3. Leeswijzer

Dit rapport presenteert de meest recente resultaten van zowel BBV (2006-2007) als ABV (2007). De projecten zelf en gebruikte telmethodes worden in hoofdstuk 2 kort toegelicht. Aangezien het weer en de in de loop van het seizoen wisselende waterstanden vaak een grote invloed uitoefenen op de vestiging en het broedsucces van soorten, wordt in hoofdstuk 3 een korte beschrijving gegeven van de weersomstandigheden in beide besproken jaren. In hoofdstuk 4 wordt getracht de belangrijkste ornithologische ontwikkelingen van 2006 en 2007 te schetsen, waarna in hoofdstuk 5 de soortbesprekingen volgen. Niet alle soorten worden besproken, aangezien de korte looptijd van het ABV-project dat nog niet toelaat. De nadruk wordt gelegd op BBV-soorten, soorten van de Bijlage I van de Vogelrichtlijn en soorten van de Rode Lijst. In vele gevallen werden belangrijke aanvullingen geleverd door kleinschalige, regionale studies. Achteraan het rapport volgen ten slotte de referenties en wordt een overzicht gegeven van de regionale coördinatoren en de waarnemers.

2. Organisatie en Methodiek

2.1. Organisatie

Het ABV-project is een gemeenschappelijk project van INBO en Natuurpunt Studie vzw waarbij INBO instaat voor de verwerking en rapportering van de gegevens en Natuurpunt zorgt voor de coördinatie van het vrijwilligersnetwerk. Het BBV-project wordt volledig op het INBO gecoördineerd, maar in nauwe samenwerking met Natuurpunt Studie vzw. Beide projecten werken met regionale vrijwillige coördinatoren die verantwoordelijk zijn voor de plaatselijke organisatie van het veldwerk en de doorstroming van de gegevens.

2.2. Methodiek

2.2.1 ABV

Het project richt zich op een selectie van 100 algemene(re) soorten. Het is gebaseerd op punttellingen in 1200 random geselecteerde UTM 1x1 km-steekproefhokken. De hokken werden gestratificeerd volgens 6 grote landschapstypes (Onkelinx et al. 2006):

1. Urban gebied
2. Suburban gebied
3. Agrarisch gebied
4. Moeras en open water
5. Heide en duin
6. Bos

Er wordt gewerkt volgens een 3-jaarlijkse cyclus. Jaarlijks worden minimaal 300 hokken afgewerkt. Elk hok wordt driemaal per seizoen bezocht door een vrijwillige medewerker. Tijdens elk bezoek worden 6 punttellingen uitgevoerd op vooraf vastgelegde punten. De totale, jaarlijkse tijdsinvestering per hok bedraagt dus $6 \times 5 \times 3 = 90$ minuten. Hierbij werd de verplaatsingsduur van punt naar punt niet meegerekend. Alle potentiële broedvogelsoorten worden geteld en op voorgedrukte formulieren genoteerd. Die gegevens worden nadien online ingevoerd op <http://broedvogels.inbo.be>. Voor meer info over de praktische ABV-methode verwijzen we naar Vermeersch et al. (2007a,b).

De eerste echte trendberekeningen kunnen verwacht worden na 2 cycli, in 2012. Ondertussen bestaat de mogelijkheid de gegevens (2007-2008) met de nodige voorzichtigheid te vergelijken met gegevens uit de Vlaamse broedvogelatlas (2000-2002).

2.2.2. BBV

Het BBV project volgt sinds 1994 de jaarlijkse aantalsontwikkeling van zeldzame en weinig algemene (100-150 broedparen), koloniebroedende en 'exotische' soorten, in totaal een 90-tal. Die worden in principe gebiedsdekkend geteld. Voor een aantal exotische soorten die sinds het begin van het project sterk in aantal zijn toegenomen is in een aantal regio's een volledige telling echter niet meer mogelijk. Er wordt gebruik gemaakt van de territoriumkartering waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen zekere, mogelijke en waarschijnlijke broedgevallen volgens een internationaal aanvaard codesysteem (Anselin et al. 2003). De resultaten worden individueel of via de regio-coördinator online ingevoerd op <http://broedvogels.inbo.be>

3. Weersomstandigheden in 2006-2007

De gemiddelde weersomstandigheden in Vlaanderen zijn gebaseerd op waarnemingen in Ukkel
(bron: website KMI, www.kmi.be)

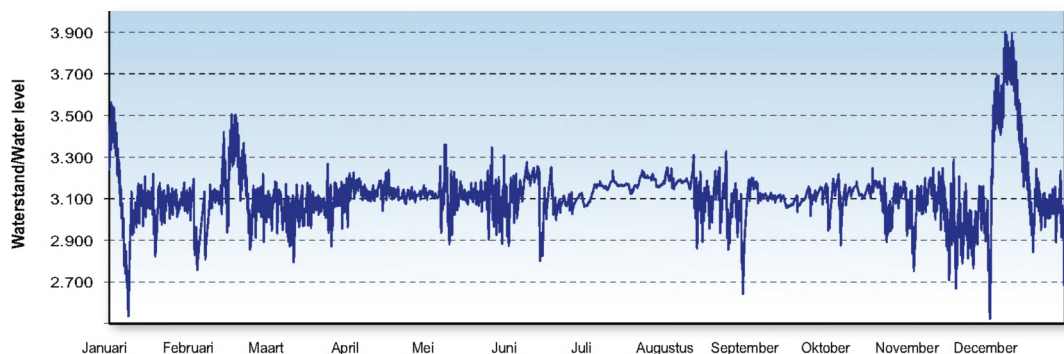
2006

Het winterseizoen 2005/2006 was opnieuw erg zacht, met opvallend weinig neerslag in januari. Op het einde van de winter werd het kouder met winterse toestanden tot in de tweede decade van maart. De lente was aan de sombere kant met relatief weinig zonneschijn en enkele flink natte periodes eind maart – begin april en in de tweede helft van mei. De zomer van 2006 zal in ons geheugen gegrift blijven door het opmerkelijke contrast tussen de maand juli en de maand augustus. Gemiddeld was de zomer bijzonder warm, vooral in juli toen een hittegolf van maar liefst 21 dagen werd genoteerd. In augustus werd het dan erg nat met meer dan 200 mm neerslag en amper zonneschijn. De waterstanden in IJzer en Maas voor 2006 worden weergegeven in Figuren 3.1-3.2. De weersomstandigheden gedurende het broedseizoen 2006 waren dus niet ideaal zoals ook zal blijken uit een aantal soortbesprekingen in hoofdstuk 5. Het broedsucces van de Kerkuil had bijvoorbeeld erg te lijden onder het contrast tussen een hete juli en een kletsnatte augustus. Vele jongen stierven door overhitting in juli of honger in augustus. Ongetwijfeld hebben ook late broedvogels zoals Wespandief e.d. te lijden gehad onder het slechte weer in die maand. Het relatief natte voorjaar creëerde dan weer hier en daar tamelijk goede omstandigheden voor soorten als Zomertaling en Watersnip. De herfst van 2006 werd opnieuw uitzonderlijk zacht.

2007

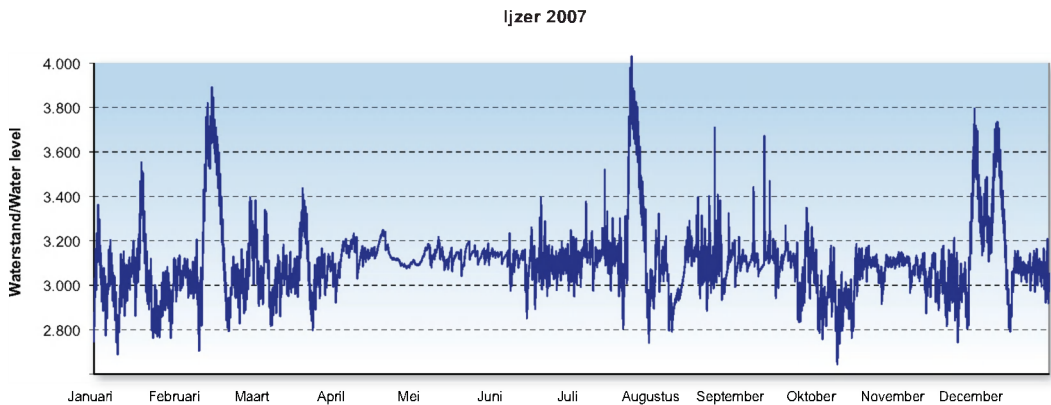
Het winterseizoen 2006/2007 was uitermate zacht. Gemiddeld was de winter meer dan 3 graden zachter dan normaal. Bovendien was het erg nat met bijna 300 mm neerslag. De reeks zachte winters gaat al terug tot 1996/1997 en draagt in belangrijke mate bij tot de positieve evolutie van een aantal traditioneel vorstgevoelige soorten. In de lente zette het erg zachte weer door en werden alweer de nodige warmterecords gebroken. Bovendien werd in april geen druppel neerslag genoteerd te Ukkel en was het wachten tot de tweede week van mei voor de uitgedroogde graslanden en akkers terug wat water kregen. Onnodig te zeggen dat een dergelijke droogte nefast was voor tal van weidevogelsoorten die een voorkeur hebben voor grootschalige plas-dras situaties. Bovendien zorgde de droogte ervoor dat graslanden al erg vroeg in het seizoen konden worden gemaaid met grote verliezen bij vroeg broedende akker- en weidevogelsoorten tot gevolg. De waterstanden in IJzer en Maas voor 2007 worden weergegeven in Figuren 3.3-3.4. De zomer van 2007 werd een typisch Belgische met vrij veel neerslag, frisse temperaturen en relatief weinig zon. Uiteindelijk werd het ondanks het erg droge voorjaar voor heel wat andere soorten nog een vrij goed broedseizoen.

IJzer 2006

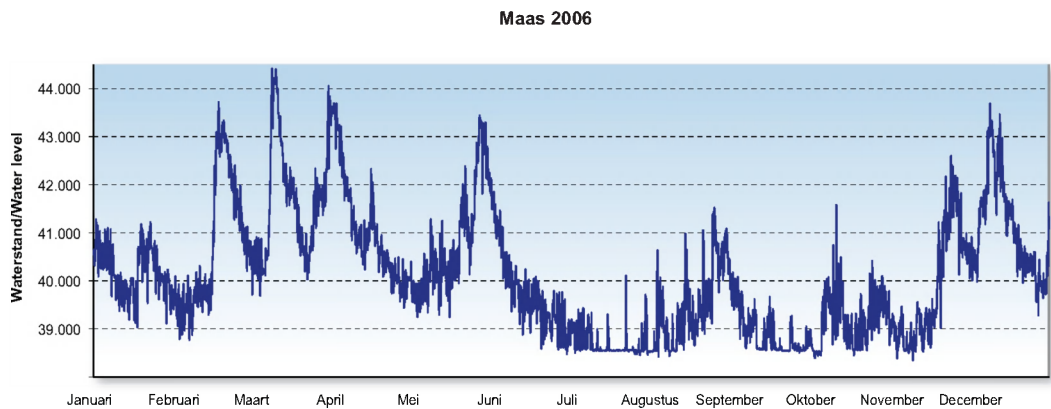

Figuur 3.1 Waterstanden van de IJzer in 2006. De figuur geeft de maximale waterstand per dag weer.

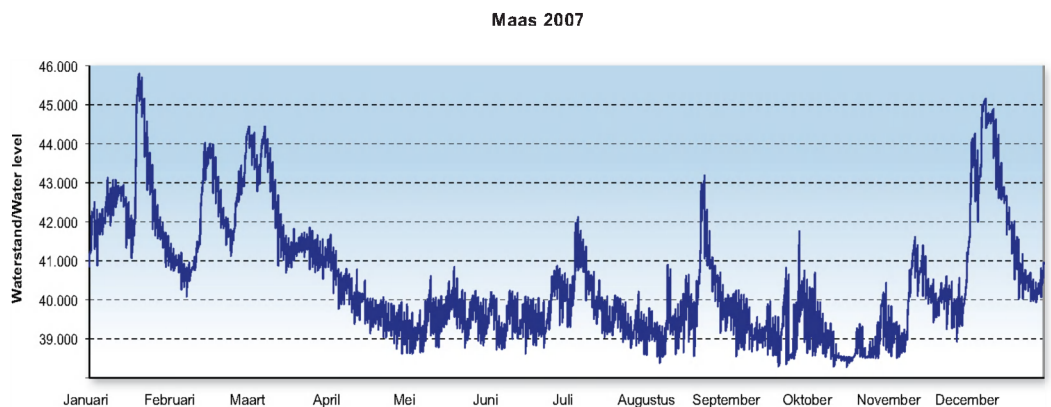
Figure 3.1 Water levels of the River IJzer in 2006. For each day, the maximum water level was used.

Figuur 3.2 Waterstanden van de IJzer in 2007. De figuur geeft de maximale waterstand per dag weer.
Figure 3.2 Water levels of the River IJzer in 2007. For each day, the maximum water level was used.

Figuur 3.3 Waterstanden van de Maas in 2006. De figuur geeft de maximale waterstand per dag weer.
Figure 3.3 Water levels of the River Maas in 2006. For each day, the maximum water level was used.

Figuur 3.4 Waterstanden van de Maas in 2007. De figuur geeft de maximale waterstand per dag weer.
Figure 3.4 Water levels of the River Maas in 2007. For each day, the maximum water level was used.

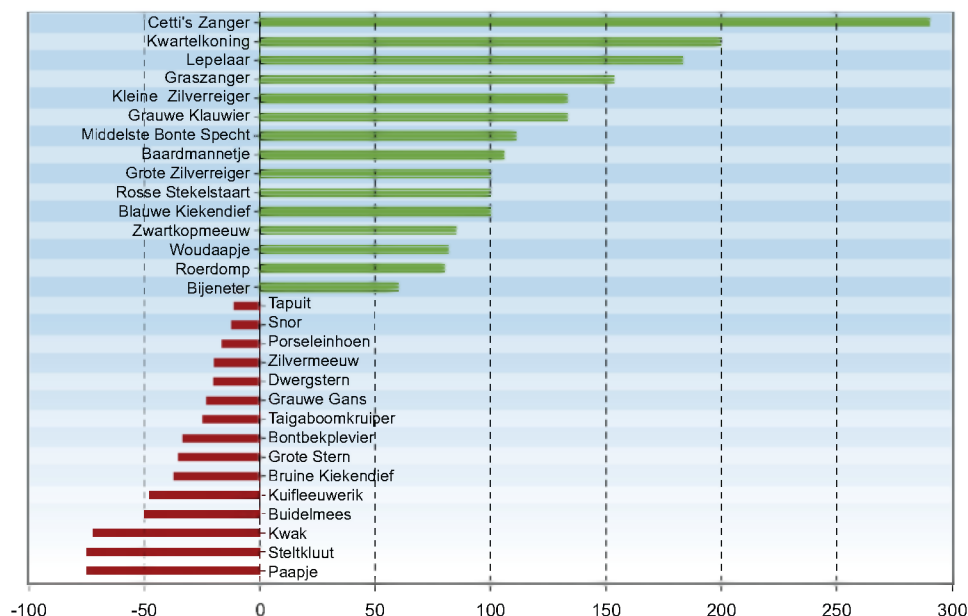
4. Ornithologische ontwikkelingen in 2006-2007

In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gemaakt van de opvallendste ornithologische ontwikkelingen in de periode 2006-2007. We focussen hierbij op 87 soorten die in het kader van het BBV-project als broedvogel werden genoteerd alsook op 21 soorten van de Rode Lijst van de Vlaamse broedvogels (*sensu stricto*, volgens Devos et al. 2004) en/of de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. Voor het eerst wordt ook de Kerkuil opgenomen, een soort die al vele jaren erg goed wordt opgevolgd door de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen. Welke soorten deden het goed, welke nemen verder af, welke zeldzaamheden werden aangetroffen? Dit hoofdstuk biedt een overzicht en vergelijkt steeds met de periode 2003-2005 (voor BBV-soorten) en 2000-2002 (voor ABV-soorten). In het volgende hoofdstuk worden vervolgens 90 soorten meer in detail besproken.

Tot de hoogtepunten van de periode behoren ongetwijfeld het geslaagde broedgeval van de Blauwe Kiekendief in 2007 en dat van de Witwangstern in 2006. Eveneens in 2006 werd bovendien het langverwachte eerste (weliswaar mislukte) broedgeval van de Grote Zilverreiger vastgesteld. In tegenstelling tot die onregelmatige ge-

vallen biedt de opmerkelijke en reeds jaren doorzetten-de toename van een aantal soorten meer perspectieven voor de toekomst. In dit rijtje horen vanuit het zuiden en zuidoosten oprukkende soorten als Kleine Zilverreiger, Bijeneter, Middelste Bonte Specht, Graszanger, Cetti's Zanger en Grauwe Klauwier. Erg verheugend was bovendien de verdere lichte toename van Roerdomp en Woudaapje, twee kritische en in Vlaanderen met uitsterven bedreigde soorten. De sinds 1997/1998 onafgebroken reeks zachte winters heeft een aantal hierboven reeds aangehaalde soorten zeker geholpen, maar ook andere vorstgevoelige soorten zoals Blauwe Reiger, IJsvogel, Grote Gele Kwikstaart en Kerkuil zitten mede daardoor nog steeds in de lift.

De keerzijde van de medaille is echter niet mals. Draaihals en Klapekster lijken definitief verdwenen als broedvogel in Vlaanderen en het staat vrijwel vast dat Tapuit, Kuifleeuwerik en Paapje binnen erg korte tijd eveneens zullen verdwijnen. Bovendien tonen de eerste resultaten van het ABV-project aan dat vroeger algemene tot vrij algemene soorten als Wielewaal, Nachtegaal, Grauwe Vliegenvanger, Zomertortel, Matkop, Ringmus en Spot-

Figuur 1 Percentage verandering van de gemiddelde populatiegrootte in 2006-2007 t.o.v. 2003-2005 van een aantal goed getelde BBV-soorten. De 30 meest extreme toe-of afnames worden weergegeven (op een totaal van 87 soorten).

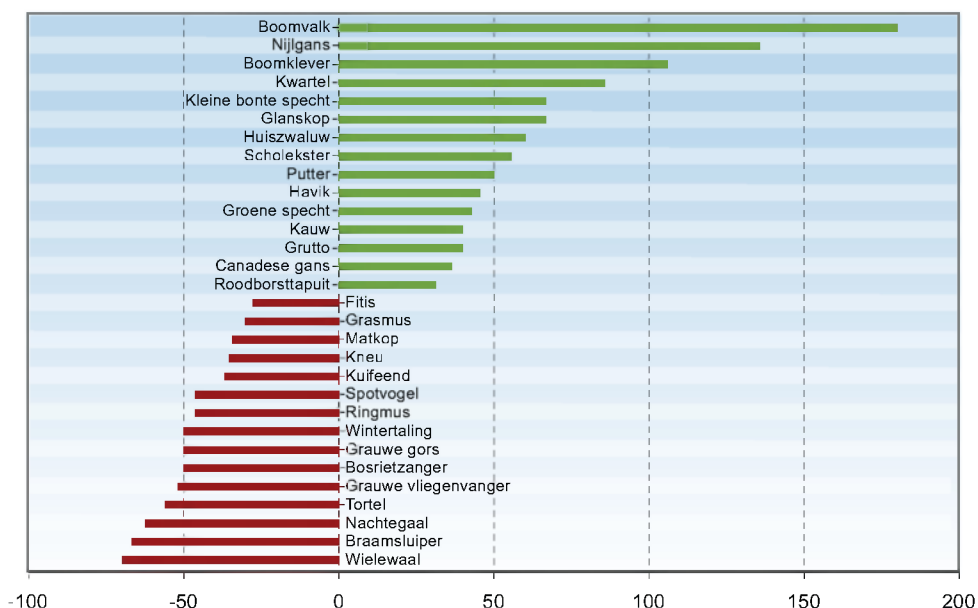
Changes in average population size of well covered colonial, rare and exotic breeding bird species between 2006-2007 and 2003-2005, shown for 30 species with the most pronounced population changes (out of 87 species).

vogel nog steeds alarmerend achteruitgaan. Ook de Grauwe Gors lijkt op termijn te zullen verdwijnen uit Vlaanderen tenzij de huidige inspanningen om de soort te redden nog fors kunnen worden opgedreven. Soorten die een korte bloeiperiode hebben gekend in Vlaanderen en nu weer op hun retour zijn, zijn o.a. Kramsvogel en Buidelmees. De Europese Kanarie staat dan weer bekend om zijn felle populatieschommelingen en bereikte in 2006-2007 eveneens een dieptepunt.

Het procentuele vergelijk tussen de gemiddelde populatiegrootte in 2006-2007 t.o.v. 2003-2005 wordt voor BBV-soorten gegeven in Figuur 1 die de 30 grootste aantalsveranderingen op korte termijn toont. Enkel soorten die goed tot zeer goed geteld werden, zijn opgenomen. Hieronder vallen een aantal soorten met erg kleine populaties (Kwartelkoning, Rosse Stekelstaart, Blauwe Kiekendief, Paapje en Tapuit) waardoor jaarlijkse schommelingen sterk kunnen doorwegen in de berekeningen. In het volgende hoofdstuk wordt per behandelde soort de langere termijn (sinds 1994) besproken. Van de 87 BBV-soorten die in dit rapport behandeld worden, vertoonden 24 soorten een positieve trend (toename

van minstens 11%), 18 soorten bleven stabiel (-10 tot + 10%) en 12 soorten namen af (afname van minstens 11%). Van 33 soorten kon door een gebrek aan data geen trend bepaald worden. Meer details worden gegeven in Tabel 3 (hoofdstuk 5).

Figuur 2 gaat dieper in op de algemenere broedvogels in Vlaanderen. De figuur is gebaseerd op resultaten van de eerste twee jaren van het pas opgestarte ABV-project. Door de aan/afwezigheid van een soort (bezettingsgraad) van met de broedvogelatlas gemeenschappelijk getelde kilometerhokken te vergelijken, kon het verschil in aantal bezette hokken berekend worden tussen de atlasperiode (2000-2002) enerzijds en het ABV-project (2007-2008) anderzijds. Enkel soorten die in minstens 20 gemeenschappelijk getelde hokken voorkwamen, werden weerhouden voor Figuur 2. Exoten als Canadese Gans en Nijlgans, waarvoor het BBV-project ontoereikend is geworden, blijken op basis van de eerste ABV-resultaten nog steeds toe te nemen. Ook een aantal soorten gebonden aan oude (loof)bossen zoals Boomklever, Kleine Bonte Specht, Glanskop, Havik en in mindere mate Groene Specht en Kauw nemen

Figuur 2 Percentage verandering van de steekproefhok-bezettingsgraad per soort voor alle gemeenschappelijk getelde hokken uit het ABV-project (2007-2008) en de atlasperiode (2000-2002.) De 30 meest extreme toe-of afnames worden weergegeven (op een totaal van 121 soorten).

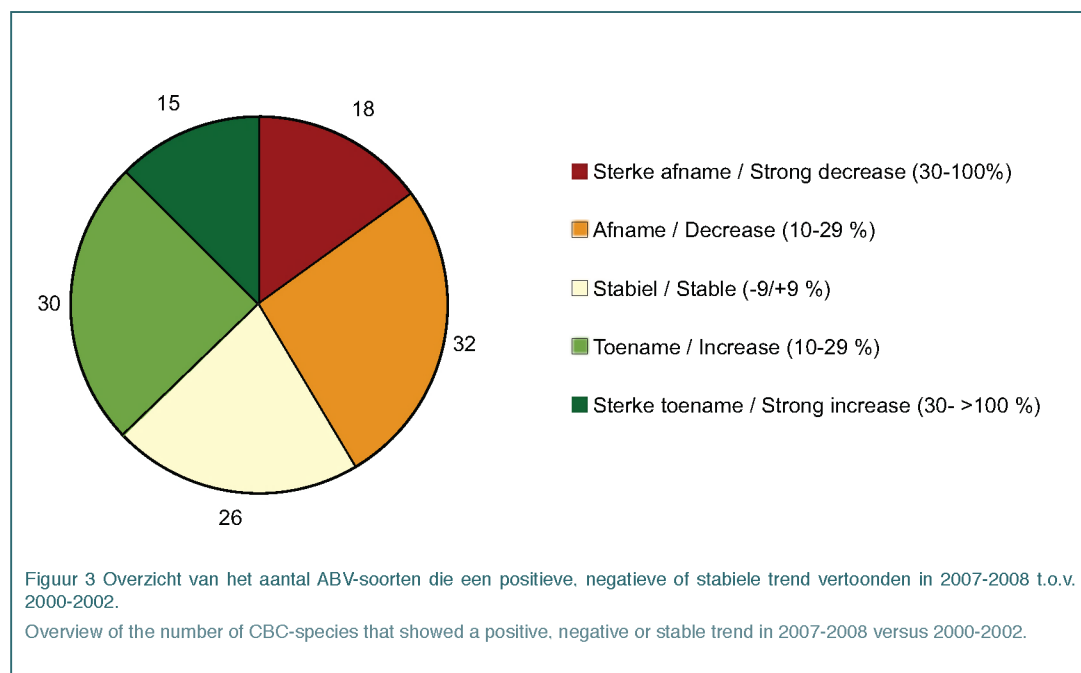
Changes in occupancy of CBC-monitoring squares between 2007-2008 and 2000-2002 (squares covered during the atlas inventory), shown for 30 species with the most pronounced population changes (out of 121 species).

opvallend toe. De toename van Putter, Roodborsttapuit en Scholekster past in de trends waargenomen in onze buurlanden. Anders is het gesteld met de Grutto die o.a. in Nederland alarmerend blijft achteruitgaan. Bijkomend onderzoek is nodig om deze onverwachte tendens te staven. Onder de afnemende soorten bevinden er zich opvallend veel die gebonden zijn aan in landbouwgebied gelegen kleine landschapselementen zoals houtkanten, struwelen en jonge, al dan niet verruigde, bosaanplanten zoals Fitis, Grasmus, Kneu, Braamsluiper, Zomertortel, Nachtegaal, Bosrietzanger, Ringmus en Spotvogel. Opvallend is verder de enorme terugval van Wielewaal en in mindere mate Matkop. Bij de lange afstandstrek- kers zijn de trends wisselend. Nochtans is het duidelijk dat de omstandigheden in de overwinteringsgebieden cruciaal zijn voor de bij ons waargenomen trends. Die omstandigheden, noch de jachtdruk van en naar die ge- bieden zijn niet voor alle soorten gelijk en al evenmin goed gekend en daarom zijn de effecten ervan moeilijk in te schatten zonder bijkomend onderzoek.

In Figuur 3 wordt een overzicht gegeven van de trends van alle in het kader van ABV getelde soorten (121 soor- ten). Vanaf 2010 zullen trends kunnen gepresenteerd worden die zuiver op basis van het ABV-project werden berekend.

Soorten van de Vlaamse Rode Lijst

Op de Rode Lijst sensu stricto (Devos et al. 2004) werden in 2004 40 soorten opgenomen verdeeld over de categorieën 'Met uitsterven bedreigd' (16 soorten), 'Bedreigd' (12 soorten) en 'Kwetsbaar' (12 soorten). In Tabel 3 in het volgende hoofdstuk wordt de RL-status per soort weergegeven. De Rode Lijst werd opgesteld op basis van gegevens verzameld tijdens het veldwerk voor de Vlaamse broedvogelatlas en geldt dus voor de periode 2000-2002. Nu een vijftal jaren later kunnen we een eerste balans opmaken. Hoe vergaat het de soorten van de Rode Lijst? Biedt opname in die lijst enige garan- tie op extra bescherming en eventueel herstel van de populaties? Van 16 Rode Lijstsoorten kunnen we door het in 1994 opgestarte BBV-project beschikken over een langere tijdsreeks. Die soorten worden in het volgende hoofdstuk besproken. De waargenomen trends zijn wis- selend. Van de met uitsterven bedreigde soorten verto- nen enkel Roerdomp, Woudaapje en Grauwe Klauwier een positieve trend sinds 2000 terwijl Kuifleeuwerik, Paapje en Tapuit ondertussen bijna verdwenen zijn. Van de overige Rode Lijstsoorten (24) worden sinds 2007 17 soorten opgevolgd in het ABV-project. Door de bezettingsgraad van met de broedvogelatlas gemeen-

schappelijk getelde kilometerhokken te vergelijken kon ook voor die soorten een gemiddelde procentuele toe- of afname worden berekend voor de periode 2000-2007. De gemiddelde waarde voor die 17 soorten bedroeg -15,5%. Soorten als Grauwe Gors, Wielewaal en Zomertortel wegen zwaar door in de berekening, maar zo goed als alle soorten uit de categorieën 'Bedreigd' en 'Kwetsbaar' nemen nog steeds verder af. De overige 98 soorten (inclusief enkele exoten met hoge positieve waarden) die in het ABV-project werden opgevolgd scoren gemiddeld + 2,6%. Zonder exoten valt de gemiddelde trend nog net negatief uit: -0.7%.

Zeven soorten uit de Rode Lijst konden niet verwerkt worden in voorgaande analyses omdat ze ondertussen ofwel zijn uitgestorven ofwel zijn afgenomen tot onregelmatig broedende soorten. Het gaat hierbij om Grauwe Kiekendief, Draaihals, Grote Karekiet en Klapekster. Kramsvogel, Nachtzwaluw en Zomertaling werden eveneens niet opgenomen aangezien geen goede BBV-telgegevens beschikbaar zijn en de soorten ook in het ABV-project nauwelijks aanwezig zijn in de steekproef.

Soorten van de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn

In Vlaanderen kwamen in 2006-2007 26 broedvogelsoorten voor die vermeld staan op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn. Dat houdt in dat men in Vlaanderen verplicht is die soorten en hun leefgebieden te beschermen, o.a. door de aanwijzing van Speciale Beschermingsgebieden (SBZ_V) beter gekend als vogelrichtlijngebieden. In het vorige broedvogelrapport werd nagegaan wat het procentueel aandeel is van de populaties van alle Bijlage I-soorten binnen en buiten de afgebakende gebieden. Vooral voor het laatste aandeel bleek o.a. dat vooral bosvogels zoals Wespendif (27%), Zwarte Specht (23%) en Middelste Bonte Specht (0%, vanaf 2006 wellicht iets meer) nog een beetje uit de boot vallen. De bestaande ABV- en BBV-programma's leveren goede gegevens over deze soorten op regionaal niveau. In de toekomst zal een meer intensieve monitoring of inventarisatie binnen de Natura 2000 gebieden nodig zijn om te voldoen aan de 6-jaarlijkse

Het broedgeval van de Blauwe Kiekendief vormde ongetwijfeld één van de ornithologische hoogtepunten van 2006.

The breeding pair of Hen Harriers was one of the ornithological highlights in 2006 in Flanders

rapportage die verplicht is in het kader van de gewestelijke en SBZ-instandhoudingsdoelstellingen. Om de trends van de Bijlage I soorten zowel binnen als buiten de beschermde gebieden op een wetenschappelijk verantwoorde manier te kunnen vergelijken, zal vooral binnen het Natura 2000 netwerk een bijkomende inspanning nodig zijn. De methode zal in de loop van 2009 uitgewerkt worden.

De 26 Bijlage I-soorten worden alle in meer detail besproken in de individuele soortteksten. Hieronder vallen 21 BBV-soorten en 5 ABV-soorten. Op de Bijlage I staan ook heel wat soorten die niet op de Vlaamse Rode Lijst voorkomen, maar vooral op Europese schaal bedreigd worden. Daarom wordt in Tabel 3 (hoofdstuk 5) ook telkens de meest recente Europese status van de soort vermeld (Birdlife International 2004). Het is niet zo verwonderlijk dat in vergelijking met de soorten van de Vlaamse Rode Lijst de Bijlage I soorten gemiddeld veel beter scoren. Enerzijds genieten ze van de bescherming en de voor hen afgebakende gebieden, maar anderzijds staan ook heel wat soorten op de Bijlage I die het in Vlaanderen al langere tijd erg goed doen (Blauwborst, Zwarte Specht, IJsvogel), of die pas vrij recent in Vlaanderen zijn verschenen en nog volop uitbreiden (bv. Middelste Bonte Specht, Kleine Zilverreiger, Lepelaar, Slechtvalk, Zwartkopmeeuw). Negatieve trends worden enkel genoteerd voor soorten als Kwak (heeft echter betrekking op een afnemende, halftamme populatie in de Zwinbosjes te Knokke), Strandplevier en Dwergster. Samenvattend kunnen we stellen dat soorten met een Europese beschermingsstatus het in Vlaanderen relatief goed doen (hoewel heel wat soorten weliswaar zeer recent toenemen, maar nog lang geen duurzame populatie hebben opgebouwd) terwijl het de soorten van onze eigen Rode Lijst heel wat minder goed vergaat.

De Kuifleeuwerik staat op het punt te verdwijnen als broedvogel in Vlaanderen. De trend die men in Nederland vaststelt, zet zich hier onverminderd door.

The Crested lark is on the verge of extinction in Flanders. It reflects the trend observed in the Netherlands.

De Grauwe Klauwier is sinds 2000 bezig aan een opmerkelijke remonte in Vlaanderen. Het zwaartepunt van de huidige verspreiding ligt in de Voerstreek.

The Red-backed shrike has increased his numbers significantly since the turn of the century after a total absence as a breeding bird in 1998-1999.

De Grauwe Vliegenvanger doet het al lange tijd niet goed in Vlaanderen. Door de start van het ABV-project kunnen we daar voor het eerst een meer gefundeerde uitspraak over doen.

The Spotted Flycatcher is showing decreasing numbers for a long time already. The Common Bird Census (started in 2007) now allows us to present more detailed data.

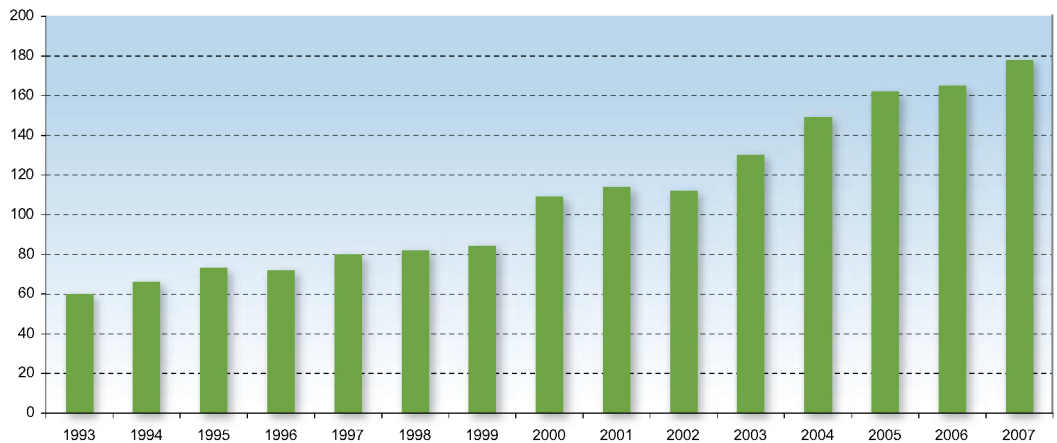
Ontwikkelingen in grote landschapstypes

De gegevens uit het ABV- en BBV-project laten ons toe met enige voorzichtigheid een beeld te schetsen van de ontwikkelingen in bepaalde grootschalige landschapstypes. Voor een aantal typische soorten per landschapstype werd daartoe de trend voor de periode 2000-2007 gebruikt. Voor de keuze van de soorten per landschapstype verwijzen we naar Vermeersch et al. (2004). Enkel soorten waarvoor we over betrouwbare trends beschikken, werden opgenomen in Tabel 1. Voor BBV-soorten houdt dit in dat minstens nauwkeurigheidsniveau 3 moet bereikt zijn (zie Tabel 3 in het volgende hoofdstuk). Voor ABV-soorten werden enkel soorten genomen die in minstens 20 met de broedvogelatlas gemeenschappelijke steekproefhokken werden geteld. De gemiddelde resultaten moeten voorzichtig geïnterpreteerd worden aangezien sommige kritische soorten (bv. Fluiters als bosvogel) ontbreken door een gebrek aan voldoende nauwkeurige data.

Bossoorten doen het in het algemeen vrij goed in Vlaanderen. Ook in de periode van de broedvogelatlas was dit al duidelijk. Het ouder wordende bosbestand in Vlaan-

deren draagt daartoe bij door een groter voedselaanbod en meer nestgelegenheid. Lokaal meer natuurgericht bosbeheer met een toenemende tolerantie ten aanzien van (staand) dood hout heeft ongetwijfeld ook een positief effect. Nochtans zijn er de nodige uitzonderingen. Lange afstandstrekkingen zoals Grauwe Vliegenvanger en Fluiters scoren erg slecht en de cijfers wijzen op een doorzettende afname van de populatie. De lichte afname van soorten als Goudhaan en Kuifmees passen nog in de voor die soorten kenmerkende jaarlijkse aantalsfluctuaties. De gemiddelde trend voor bossoorten ligt in de lijn van de Europese waarden en ook de soorten die er in negatieve zin uitsteken doen het in onze buurlanden en elders in Europa niet beter (cfr. Fluiters en Grauwe Vliegenvanger, Birdlife International 2004).

Heidesoorten scoren gemiddeld heel wat slechter dan de bossoorten. Niet alleen een eens zo typische soort voor dit habitattype als de Tapuit scoort slecht. Ook Boomleeuwier lijkt over z'n piek van de atlasperiode (2000-2002) heen. Soorten die in heidegebieden hoge dichtheden halen, maar er niet uniek aan gebonden zijn zoals Kneus en Fitis nemen eveneens beduidend af. Na 2009 moet op basis van een complete eerste ABV-

Figuur 4 Toename van de Roodborsttapuit (*Saxicola torquata*) in de grote heideterreinen van de provincie Antwerpen
 Figure 4 Increase of the Stonechat (*Saxicola torquata*) in large heathlands in the Antwerp province, Flanders

cyclus duidelijk worden of de afname in de heidegebieden even fors is dan erbuiten. Een positieve uitschieter is de Roodborsttapuit die al enige tijd sterk toeneemt zoals ook blijkt uit Figuur 4 waarin de evolutie van de soort op de grote heideterreinen in de provincie Antwerpen (Kalmthoutse Heide + Groot en Klein Schietveld) wordt geschetst.

Het beeld bij de aan landbouwgebieden gebonden soorten is wisselend maar toch overwegend negatief. De positieve scores voor Wulp, maar vooral Grutto en Patrijs zijn enigszins verrassend en passen niet in het internationale beeld waar vooral Grutto zware klappen krijgt. Verschillende Europese landen trokken ook reeds aan de alarmbel m.b.t. de sterke terugval van de Kievit. Een verdere toename van de steekproef zal uitwijzen of de huidige trends kunnen bevestigd worden. De enorme terugval van Paapje en Grauwe Gors wordt in de respectievelijke soortteksten nader besproken.

Moerassoorten en soorten van open water scoren gemiddeld goed en liggen daarbij in de lijn van wat men in Nederland vaststelt. De gemiddeld positieve waarde komt echter volledig op rekening van een recente toe-

name van Roerdomp, Woudaapje en Baardmannetje. Die drie soorten tellen elk niet meer dan 40 paren in Vlaanderen en van een duurzame populatie is dan ook nog lang geen sprake. Bovendien leidt een toename van dergelijke kleine populaties al snel tot grote procentuele verschillen. De toename is echter wel hoopgevend voor de toekomst, ook omdat die zich op basis van de eerste gegevens in 2008 lijkt door te zetten. Zonder de sterk positieve waarden van de 3 aangehaalde soorten zou het gemiddelde heel wat negatiever uitpakken. Meer algemene moerassoorten zoals Rietgors nemen beduidend af en ook voor soorten van open water zijn de cijfers niet goed. Ook hier geldt dat de nodige voorzichtigheid in acht moet worden genomen bij de interpretatie. Lokale cijfers wijzen niet op een afname van Fuut en Tafeleend. Binnen enkele jaren zal de steekproef krachtig genoeg geworden zijn om hierover een duidelijker beeld te schetsen. Wat wel zeker is, is de plotse afname van de Bruine Kiekendief na een piekperiode rond de eeuwwisseling en ook Snor slaagt er niet in zich te herstellen in Vlaanderen.

De Strandplevier neemt in aantal af langs grote delen van de Noord-West-Europese kusten. In Vlaanderen werden slechts 23 paren geteld in 2007.

The Kentish plover is showing decreasing numbers along the coastline of Northwestern Europe. Only 23 breeding pairs were counted in 2007.

De Roodborstapuit wordt opgevolgd in het kader van het ABV-project, maar wordt o.a. in de grote heidegebieden van Antwerpen vrijwel jaarlijks goed geteld. Dergelijke lokale gegevens zijn onmisbaar om de toename te staven.

The Stonechat is monitored in the Common Bird Census showing a clearly positive trend, but individual breeding pairs are counted on a yearly basis in the large heathlands of the Antwerp province. These data are very valuable as backup for the results of the Common Bird Census.

De Grauwe Gors doet het erg slecht in Vlaanderen. In 2008 werden nog slechts 275 paren geschat in heel Vlaanderen (t.o.v. 650-750 in 2000-2002).

The Corn bunting is declining extremely rapid. In 2008 only 275 pairs were estimated as the total breeding population compared to 650-750 in the 2000-2002 period.

Bossen / Forest

	Kleine Bonte Specht
	Glanskop
	Boomklever
	Zwarte Specht
	Zwarte Mees
	Kuifmees
	Goudhaan
	Grauwe Vliegenvanger

Landbouwgebied / Agriculture

	Scholekster
	Grutto
	Wulp
	Patrijs
	Graspieper
	Kwartelkoning
	Kievit
	Boerenwaluw
	Gele Kwikstaart
	Watersnip
	Paapje
	Grauwe Gors

Heide / Heathland

	Roodborsttapuit
	Boompieper
	Boomleeuwrik
	Tapuit
	Fitis
	Kneu

Moerassen en plassen / Wetlands and marshes

	Baardmannetje
	Roerdomp
	Woudaap
	Geoorde Fuut
	Blauwborst
	Kleine Karekiet
	Rietzanger
	IJsvogel
	Rietgors
	Bruine Kiekendief
	Fuut
	Kuifeend
	Tafeleend
	Snor

Tabel 1 Trends voor de periode 2000-2007 per landschapstype

Kleuren: Rood = sterke afname van 30% en meer, Oranje = afname van 10-29%, Lichtgeel= stabiel, van -9-+9%, Lichtgroen = toename van 10-29%, Donkergroen= toename van 30% en meer.

Table 1 Breeding bird trends in major habitat types for 2000-2007

Colours: Red = strong decrease of 30% and more, Orange = decrease of 10-29%, Light yellow = stable, (-9-+9%), Light green = increase of 10-29%, Dark green = strong increase of 30% and more.

5. Soortteksten

In dit hoofdstuk worden 90 soorten in detail behandeld, de grote meerderheid ervan wordt geteld in het kader van het BBV-project. Enkele niet-BBV-soorten die op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn staan (Blauwborst, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Zwarte Specht) worden eveneens besproken. Een andere uitzondering vormt de Kerkuil die noch BBV, noch Bijlage I en noch Rode Lijstsoort is. Omdat het een soort is die op lange termijn en in detail wordt opgevolgd door de Kerkuilenwerkgroep Vlaanderen leek het ons interessant ze hier ook op te nemen. Het is trouwens één van de weinige soorten waarvan in Vlaanderen op dergelijke schaal gegevens over broedsucces voorhanden zijn.

Volledigheid van de gegevens

In Tabel 3 staat per per soort een overzicht van de volledigheid van de verzamelde gegevens waarop de aantalsschattingen gebaseerd zijn. Tabel 2 geeft voor de BBV-soorten de verdeling over de 4 nauwkeurigheidsklassen per soortgroep. Zoals al eerder vermeld ontvingen we nog niet van alle regio's complete BBV-gegevens.

Als we nagaan hoe de 87 soorten verdeeld zijn over de 4 volledigheidsklassen, dan zien we dat van 63 soorten goede tot zeer goede schattingen beschikbaar zijn (categorieën 3 en 4). Kolonievogels vallen bijna uitsluitend in categorie 4. Zeldzame soorten komen vooral voor in de twee hoogste categorieën, exoten vooral in de twee laagste (1-2). (Tabel 2 en 3)

Volledigheids categorie				
groep	4	3	2	1
kolonie	20	1	0	0
zeldzaam	23	16	9	4
exoot	1	2	7	4
totaal	44	19	16	8

Tabel 2: Verdeling van de BBV soortgroepen over de 4 volledigheidsklassen

Table 2: Distribution of the BBV species groups (colonial, rare, feral) in the 4 population estimate accuracy categories.

Bij de kolonievogels worden de meeste soorten bijna gebiedsdekkend geteld. Van sommige bezitten we al lange tijdsreeksen (Blauwe Reiger, Aalscholver, Roek) en worden de soorten traditioneel goed opgevolgd, wat de nauwkeurigheid van de totale aantallen uiteraard ten

goede komt. Andere kolonievogels als Kwak, Lepelaar, Kleine Zilverreiger, Geoorde Fuut en de verschillende soorten stern en meeuwen komen meestal maar in enkele of in een vrij beperkt aantal en bovendien goed gekende (en opgevolgde) gebieden voor, en worden ook daarbuiten steeds goed genoteerd. Van zeer zeldzame soorten zoals Grote Zilverreiger, Witwangstern en Bijeneter worden waarnemingen ook goed bijgehouden en gemeld.

Van Blauwe Reiger ontvingen we gegevens van ongeveer 75% van de gekende kolonies uit de atlasperiode, waaronder ook alle grote en middelgrote kolonies. De overige 25% werd bijgeschat waarbij we uitgingen van een stabilisatie van de aantallen sinds de atlasperiode. In de periode 2000-2007 werden geen koude winters vastgesteld die zouden kunnen zorgen voor sterke fluctuaties die extrapolatie bemoeilijken. De Oeverzwaluw valt onder categorie 3 omdat de extrapolatie van de aantallen minder nauwkeurig is dan bij de Blauwe Reiger. Enerzijds zijn de broedlocaties veel minder standvastig dan bij de Blauwe Reiger die erg trouw blijft aan bestaande kolonies, en anderzijds fluctueren trends bij pionierssoorten en lange-afstandstrekkers sterker.

Van de zeldzame soorten wordt een groot aantal gebiedsdekkend geteld of kan toch voldoende nauwkeurig geschat worden door aanvullende gegevens en extrapolaties. Het betreft hier soorten die goed gevolgd (kunnen) worden om meerdere redenen. Hun populaties kunnen klein zijn, of de soorten opvallend, of aanwezig in een typisch habitat, of beperkt zijn tot een paar regio's waar ze goed geteld worden (of een combinatie van factoren). Bij het plaatsen van de soorten in categorie 3 werd rekening gehouden met meldingen van reco's over onvolledige tellingen in hun regio (bvb bij Kleine Plevier en Grauwe Klauwier). Dit gebeurde al dan niet in combinatie met lagere trefkans bij sommige soorten door hun gedrag of door de afwijkende periode waarin ze broeden (bvb Porseleinhoen, Kruisbek). Kleine Plevier is bovendien een soort die samen met Tureluur en Kluit vanaf 1997 in het BBV project werd opgenomen, omdat die toch (toen) vrij gebiedsdekkend werden geteld. Hun populaties waren toen wel hoger dan de oorspronkelijke grens van 150 broedparen om als 'zeldzame soort' opgenomen te worden. De toename in aantal en in verspreiding heeft ertoe geleid dat de informatie over de Kleine Plevier nu wat minder volledig is dan voorheen. Heel zeldzame of eerder accidentele soorten worden toegewezen aan categorie 4 indien we weten dat er voldoende naar gezocht werd of losse waarnemingen een aan-of afwezigheid kunnen bevestigen.

Van 9 soorten vertonen de inventarisatiegegevens echter toch nog grote hiaten en zijn onvoldoende om een betrouwbare aantalschatting te maken, waardoor ze in categorie 2 terecht komen. Dit zijn grotendeels ook de 'talrijkste' soorten onder de zeldzaamheden, die onder tussen meer dan 150 broedparen hebben waardoor een voldoende nauwkeurige jaarlijkse telling niet meer mogelijk is (bvb. Wespandief, Havik, IJsvogel). Ook soorten zoals Grote Gele Kwik en Europese Kanarie worden niet meer gebiedsdekkend geteld omdat in sommige regio's het inventariseren ervan erg arbeidsintensief is. Van Tureluur, Grauwe Gors en Sijs, zeldzame soorten in categorie 1, zijn de gegevens momenteel eveneens erg onvolledig.

De meeste exoten vallen in de twee laagste categorieën. Soorten als Canadese Gans, Brandgans en Nijlgans zijn zodanig in aantal toegenomen dat een volledige jaarlijkse gebiedsdekkende telling niet meer mogelijk is. Tellen van die exoten is al enkele jaren optioneel wegens de hoge tijdsinvestering die hiervoor noodzakelijk werd. Andere, minder talrijke soorten zoals bvb. Zwarte Zwaan, Carolina-eend en Mandarijneend worden niet nauwkeurig geteld door enerzijds een gebrek aan interesse en anderzijds hun voorkomen in vaak moeilijk te bezoeken privé domeinen. Regelmatige (niet noodzakelijk jaarlijkse) betrouwbare populatiecijfers van alle exoten blijven echter noodzakelijk om in de toekomst hun aantalsevolutie te kunnen blijven evalueren.

In Tabel 3 staan ook nog 4 extra Bijlage I soorten, nl. Blauwborst, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en Zwarte Specht. Ze werden bij de start van het BBV project in 1994 niet opgenomen omdat de grens voor "zeldzaamheid" toen werd bepaald op minder dan 150 broedparen. Het is echter wel belangrijk die soorten in de toekomst nauwkeuriger te volgen in het kader van de verplichte Natura 2000-rapportering en de Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen (Anselin et al. 2007). Momenteel behoren ze allen tot categorieën 1-2, wat betekent dat er nog een flinke inspanning moet geleverd worden om nauwkeurige trends van die soorten te kunnen bepalen. ABV-data kunnen op termijn een oplossing bieden, maar een analyse van de efficiëntie hiervan kan pas gebeuren na het voltooiën van de eerste telcyclus na het broedseizoen 2009. De verwachting is dat de methode goede resultaten zal opleveren voor Blauwborst en Boomleeuwerik. Voor Zwarte Specht is het nog onduidelijk of de soort in voldoende hoge dichtheden voorkomt en of ze een voldoende hoge trefkans heeft om significante trends op te baseren via ABV.

Voor Nachtzwaluw zal een goede trendbepaling wellicht onmogelijk zijn zonder een specifieke telmethode.

Leeswijzer bij de soortteksten

De naamgeving van de soorten is gebaseerd op die in de atlas van de Vlaamse broedvogels (Vermeersch et al. 2004). We zijn er ons van bewust dat recent een aantal nieuwe wetenschappelijke namen worden gebruikt, maar het overleg over het al dan niet invoeren van die nieuwe naamgeving is nog aan de gang.

Bovenaan onder de naamgeving wordt in een kop samenvattend de recente populatieschatting, trend en het al dan niet voorkomen in de Vlaamse Rode Lijst of de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn vermeld. Die gegevens worden samengevat weergegeven in Tabel 3. Vervolgens wordt in de regel een overzicht gegeven van de voor de betreffende soort belangrijkste gebieden in Vlaanderen met het aantal zekere of waarschijnlijke broedparen/territoria. De opzet van dit rapport laat echter niet toe alle broedplaatsen voor alle soorten aan te halen. Bovendien is het voor sommige zeldzame of kwetsbare soorten wenselijk de precieze broedplaatsen niet te vermelden, soms op expliciete vraag van de vrijwillige medewerkers. Indien voldoende nauwkeurige gegevens ter beschikking zijn, wordt telkens een grafiek toegevoegd met de evolutie van het aantal broedparen van de soort sinds 1994. In totaal werden 42 grafieken opgenomen. In uitzonderlijke gevallen wordt teruggegrepen naar grafieken uit het project rond de watervogeltellingen om de trend van bepaalde soorten watervogels aan te tonen. In het geval van de Middelste Bonte Specht werd een geactualiseerde verspreidingskaart opgemaakt. In toekomstige rapportages zal getracht worden dit voor meerdere soorten te doen.

In de laatste paragraaf van elke soorttekst wordt de situatie in de buurlanden toegelicht voor zover die gekend is en relevant is voor de Vlaamse situatie. Tenzij anders vermeld zijn de verwijzingen naar Nederland (aantallen broedseizoen 2006) steeds gebaseerd op Van Dijk et al. (2008). Over het broedseizoen 2007 werd tijdens de schrijffase van dit rapport nog niet gerapporteerd. De verwijzingen naar Frankrijk zijn gebaseerd op Jiguet (2008) (trends periode 1989-2007) voor de algemene soorten en op Riegel (2008) (aantallen periode 1999-2007) voor de zeldzaamheden. De toestand in Wallonië (trends periode 1990-2005) wordt samengevat in Vansteenwegen (2006). Voor precieze aantalschattingen is het wachten op de nieuwe Waalse broedvogelatlas die in 2009-2010 zal verschijnen. Indien naar Groot-Brittannië verwezen wordt, is dit steeds, tenzij anders

.....

vermeld, gebaseerd op gegevens die raadpleegbaar zijn op www.bto.org (trends periode 1994-2007). Enkele malen wordt ook verwezen naar de evolutie van bepaalde soorten in Duitsland waarbij de referentie in de afzonderlijke teksten wordt vermeld. Indien niet expliciet vermeld, zijn uitspraken over voorkomen van een soort gebaseerd op losse waarnemingen afkomstig uit diverse rubrieken van "Seizoensoverzichten" (redactie D. Symens) in *Natuurpunt.oriolus*, het Vlaams tijdschrift voor ornithologie, uitgegeven door Natuurpunt vzw. Indien in bepaalde teksten verwezen wordt naar informatie die enkel raadpleegbaar is op het internet, wordt de betreffende website tussen haakjes vermeld.

Extra info steeds welkom!

We blijven erg geïnteresseerd in lokale gebiedsinventarisaties als extra onderbouwing voor landelijke trends. Die worden echter niet steeds voor een groter publiek gepubliceerd waardoor ze bij ons onbekend blijven. Uiteraard werd in de mate van het mogelijke getracht zoveel mogelijk lokale tijdschriften uit te pluizen, maar wellicht ontsnapten een aantal publicaties toch nog aan de aandacht. Nuttige aanvullingen (gegevens of publicaties) en opmerkingen mogen steeds doorgegeven worden via broedvogels@inbo.be.

Tabel 3: Populatieschattingen en trends van BBV-soorten aangevuld met ABV-soorten die voorkomen op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn of op de Vlaamse Rode Lijst.
Volledigheid 2006-2007: 4= Vlaamse populatie werd zo goed als volledig geïnventariseerd, 3= inventarisatiegegevens vertonen vrij veel hiaten waarvoor echter goede aanvullende gegevens voorhanden zijn uit literatuur of lokaal onderzoek. Of: moeilijk te inventariseren soorten die in bepaalde gebieden makkelijk over het hoofd kunnen gezien zijn, 2= Inventarisatiegegevens vertonen grote hiaten en zijn vaak onvoldoende om een betrouwbare aantalschatting op te baseren, 1= inventarisatiegegevens te onvolledig voor een betrouwbare aantalschatting
Trendverklaring: ++ = sterke afname van 30% en meer, + = afname van 10-29%, 0= stabiel, van -9+9%, + = toename van 10-29%, ++ = toename van 30% en meer
Trend Europa (Birdlife International 2004): S= Secure (niet bedreigd), De= Declining (afnemend), D= Depleted (nog niet terug op het oude niveau na forse afname in 1970-1990), V= Vulnerable (kwetsbaar)
RL Vlaanderen: MUB= met uitsluiten bedreigd, B= bedreigd, K= kwetsbaar
Bijl. I VRL: x= komt voor op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn, * = komt niet voor

Table 3: Population estimates and trends of BBV-species and exotic breeding bird species along with species of the Annex I of the Birds Directive and species of the Flemish Red List
Accuracy of the estimate (Volledigheid 2006-2007, 4 categories):
4= Census results are (nearly) complete
3= Census results show important gaps for which however, there is good information from literature or local research, or species which require special census techniques and are easily overlooked
2= Census results show important gaps
1= Census results are too incomplete for a reliable estimate of the Flemish population
Trends: ++ = strong decrease of 30% and more, + = decrease of 10-29%, 0= stable, (-9+9%), + = increase of 10-29%, ++ = strong increase of 30% and more
Trend Europe: S= Secure, De= Declining, D= Depleted, V= Vulnerable
RL Flanders: MUB= Threatened with extinction, B= Threatened, K= Vulnerable
Bijl. I VRL: x = appears on Annex I of the Birds Directive, * = does not appear

Soort	Pop. 2000-2002	Pop. 2006	Pop. 2007	Volledigheid 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	Trend Europa	RL Vlaanderen	Bijl. I VRL
Geoorde Fuut	100-150	140	147	4	0	++	S	-	-
Aalscholver	600-850	1225	1227	4	++	++	S	-	-
Roerdomp	6-12	15	20	4	+	++	D	MUB	x
Woudaapje	12-19	18	21-22	4	+	++	D	MUB	x
Kwak	35-40	12	3	4	--	--	D	-	x
Koereiger	0-9	0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Kleine Zilverreiger	8-18	33	36	4	++	++	S	-	x
Grote Zilverreiger	0	1	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Blauwe Reiger	2056-2315	2328	2416	4	+	+	S	-	-
Ooievaar	41-47	55	60	4	+	+	D	-	x
Lepelaar	2-3	14	19	4	++	++	R	-	x
Knobbelzwaan	270-360	?	?	2	(0)	(+)	S	-	-
Zwarte Zwaan	40-45	?	?	1	(-)	(+)	-	-	-
Kolgans	3-6	?	?	1	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Grauwe Gans	1000-1250	1200	950	4	0	++	S	-	-
Indische Gans	20-25	?	?	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-	-	-

Canadese Gans	1400-1800	?	?	?	2	Niet bepaald	++	S	-	-
Brandgans	120-150	?	?	?	2	(0)	++	S	-	-
Magelhaengans	30-45	50-65	50-65	50-65	3	+	++	-	-	-
Nijlgans	800-1100	?	?	?	2	(+)	++	-	-	-
Casarca	5-10	?	?	?	2	0	+	V	-	-
Carolina-eend	25-30	?	?	?	1	0	+	-	-	-
Mandarijneend	80-95	?	?	?	1	0	+	-	-	-
Smient	0-4	0-4	0-4	0-4	3	0	0	S	-	-
Zomertaling	160-200	?	?	?	1	-	Niet bepaald	De	B	-
Pijlstaart	1-5	0	0	3	3	0	0	De	-	-
Krooneend	0-1	0	0	1	3	0	+	S	-	-
Rosse Stekelstaart	0	2	0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-	-	-
Wespendif	160-240	220-250	220-250	220-250	2	+	+	S	-	x
Rode Wouw	0-1	0	0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	De	-	-
Zwarte Wouw	0-1	1 (2)	1	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	V	-	x
Bruine Kiekendif	140-160	97	90	90	4	--	0	S	-	x
Blauwe Kiekendif	0	0	1	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	D	-	-
Grauwe Kiekendif	0-2	0-1	0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	MUB	-
Havik	300-400	(300-400)	(300-400)	(300-400)	2	(+)	++	S	-	-
Slechtvalk	7-14	26	27	27	4	++	++	S	-	x
Patrijs	3500-10000	?	?	?	1	+	(-)	V	K	-
Porseleinhoen	10-50	5-10	10-15	10-15	3	Niet bepaald	Niet bepaald	S	B	x
Kwartelkoning	2-5	5	6	6	4	0	0	D	MUB	x
Steitkluut	3-23	1	1	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	x
Kluut	340-540	410	425	425	4	0	+	S	K	x
Kleine Plevier	330-370	min. 300	min. 300	min. 300	3	Niet bepaald	0	S	-	-
Bontbekplevier	9-13	7	8	8	4	0	--	S	-	-
Strandplevier	52-68	31	23	23	4	-	--	De	MUB	x
Watersnip	30-50	33	29	29	3	0	0	De	MUB	-

Soort	Pop. 2000-2002	Pop. 2006	Pop. 2007	Volledigheid 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	Trend Europa Vlaanderen	Bijl. I VRL
Tureluur	420-450	?	?	1	0	++	De	-
Oeverloper	0-2	0	0	3	Niet bepaald	Niet bepaald	De	-
Zwartkopmeeuw	200-1120	1096	421	4	+	++	S	x
Kokmeeuw	15.000-23.000	9000-10.000	10.500-11.000	4	--	-	S	-
Stormmeeuw	33-40	19	27	4	-	++	D	-
Grote Mantel-meeuw	0	0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-
Kleine Mantel-meeuw	1270-3558	4652	4062	4	++	++	S	-
Zilvermeeuw	1302-1647	1880	1411	4	+	++	S	-
Geelpootmeeuw	0-2	1	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-
Grote Stern	46-1550	2062	1127	4	Niet bepaald	+	D	MUB x
Visdief	2350-2450	2714	3015	4	+	++	S	x
Dwergstern	145-224	101	121	4	-	--	De	x
Witwangstern	0	1	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	D	-
Zomertortel	3000-4500	?	?	1	--	(--)	De	-
Halsbandparkiet	260-430	?	?	2	(+)	(++)	-	-
Velduil	0	0	0	3	Niet bepaald	Niet bepaald	D	-
Oehoe	0	(1)	(1)	2	Niet bepaald	Niet bepaald	D	-
Kerkuil	450-600	458	964	4	++	++	De	-
Ijsvogel	650-850	?	?	2	(+)	(++)	D	x
Bijeneter	0-5	7	8	4	Niet bepaald	Niet bepaald	D	-
Draaihals	1-3	0	0	3	-	--	De	-
Middelste Bonte Specht	4-21	70	81	3	++	++	S	x
Zwarte Specht	650-1050	?	?	1	+	(++)	S	x
Nachtzwaluw	500-550	?	?	2	(+)	(++)	D	x

Kuifleeuwerik	50-60	11-20	7-13	3	--	--	D	MUB	-
Veldleeuwerik	9000-11.000	?	?	1	-	(--)	D	K	-
Boomleeuwerik	500-800	?	?	2	0	(+)	D	K	x
Oeverzwaluw	6950-7100	6600-7000	6400-6800	3	0	++	D	-	-
Huiszwaluw	8000-11.000	?	?	2	+	--	De	K	-
Graspieper	3800-5500	?	?	1	0	--	S	B	-
Boompieper	1900-2800	?	?	1	0	(-)	S	B	-
Engelse Gele Kwik- staart	3-6	1	1	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-	-	-
Grote Gele Kwik- staart	400-600	?	?	2	+	(++)	S	-	-
Rouwkwikstaart	3-6	4	3	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-	-	-
Nachtegaal	1250-1800	?	?	1	--	--	S	K	-
Blauwborst	3000-3700	?	?	2	0	(++)	S	-	x
Gekraagde Rood- staart	2100-3300	?	?	1	-	(-)	D	K	-
Paapje	5-8	0	1	3	--	--	S	MUB	-
Tapuit	8-13	8	7	4	0	--	De	MUB	-
Kramsvogel	250-500	?	?	1	(--)	(--)	S	B	-
Graszanger	11-22	55	87	4	++	++	S	-	-
Cetti's Zanger	2-5	100-140	180-220	3	++	++	S	-	-
Snor	10-18	17	11	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	MUB	-
Rietzanger	2100-2600	?	?	1	0	Niet bepaald	S	B	-
Grote Karekiet	0	0	2	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	MUB	-
Orpheusspotvogel	0-3	?	?	2	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Baardmannetje	9-17	29	40	4	++	++	S	-	-
Matkop	3300-5500	?	?	1	-	(-)	S	K	-
Taigaboomkruiper	0	1	5	2	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Buidelmees	2-6	3 (+ 5zp)	1 (+ 2zp)	4	0	--	S	-	-

Soort	Pop. 2000-2002	Pop. 2006	Pop. 2007	Volledigheid 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	Trend Europa	RL Vlaanderen	Bijl. I VRL
Wielewaal	1100-1400	?	?	1	--	--	S	B	-
Grauwe Klauwier	1-7	23-27	28-32	3	++	++	D	MUB	x
Roek	5400-5900	5800	5850	4	0	++	S	-	-
Europese Kanarie	150-250	(30-50)	(30-50)	2	--	Niet bepaald	S	-	-
Sijs	50-80	?	?	1	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Kleine Barmsijs	2-5	0	(2)	3	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Kruisbek	200-300	200-300	20-50	3	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Roodmus	0	0 (1zp)	0 (3zp)	4	Niet bepaald	Niet bepaald	S	-	-
Goudvink	150-280	?	?	1	0	Niet bepaald	S	B	-
Geelgors	3400-4000	?	?	1	-	(0)	S	B	-
Grauwe Gors	(650-750)	?	?	1	--	--	De	B	-
Rietgors	2100-3000	?	?	1	-	(--)	S	B	-

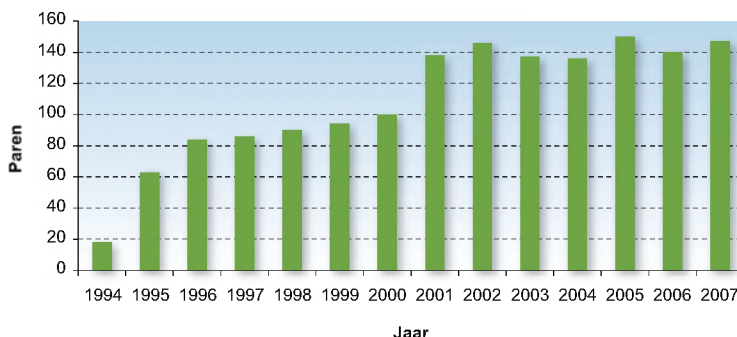
Geoorde Fuut

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
140	147	4	0	++	-

In de periode 2006-2007 werden respectievelijk 140 en 147 paren Geoorde Futen geteld. De populatie vertoont sinds 2001 een opmerkelijk stabiele trend. Nochtans treden er belangrijke verschuivingen op in de broedplaatsen. Veruit het grootste aantal paren wordt momenteel aangetroffen in de compensatiegebieden voor de uitbreiding van de Antwerpse haven. Ook binnen die gebieden verschuift de soort haar broedplaatsen. Sinds 2003 vormt de Verrebroekse Blikken het belangrijkste broedgebied voor de soort. In 2007 vond deels een verschuiving plaats naar het nieuw ingerichte gebied 'Putten West', eveneens op de Antwerpse linkerschelde-oever. In beide gebieden samen werden in 2006-2007 respectievelijk 84 en 76 paren geteld. Een eveneens erg belangrijk broedgebied is het Molsbroek te Lokeren (2006: 20bp, 2007: 24bp). In 2007 broedden tevens 5 paren op Callemansputte te Zelzate. In Limburg en dan vooral in de grote militaire domeinen vergaat het de soort de laatste jaren door verdroging niet goed. In 2006-2007 werden resp. 8 en 6 paren geteld. Lang

niet alle paren komen tot broeden. Op de Kalmthoutse Heide en de Hooge Maey in Antwerpen overzomeren jaarlijks verschillende paren die ook broedpogingen ondernemen (in 2006-2007 resp. 7 en 8 / 11 en 10 paren). Meestal mislukken die nog in de nestfase of sterven de nog kleine jongen aan voedseltekort. Recent werd ook in Vlaams-Brabant een nieuwe broedlocatie ingenomen: sinds de herinrichting van het Vinne broedt de soort ook daar met 3, resp. minimum 8 paren in 2006-2007.

Ook in Nederland vertoont de Geoorde Fuut de laatste jaren een stabiele trend. Er werden in 2006 450-500 paren gekarteerd.

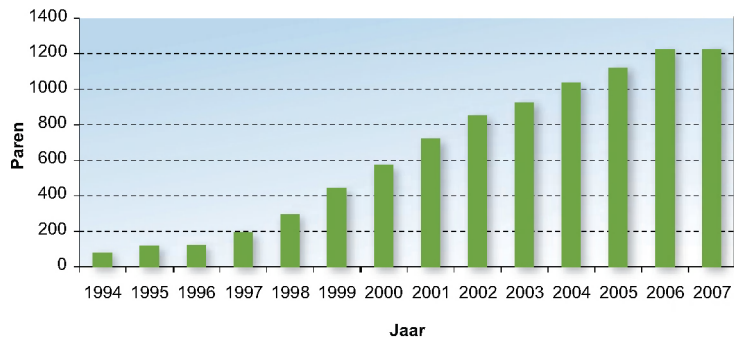
Aalscholver

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1225	1227	4	++	++	-

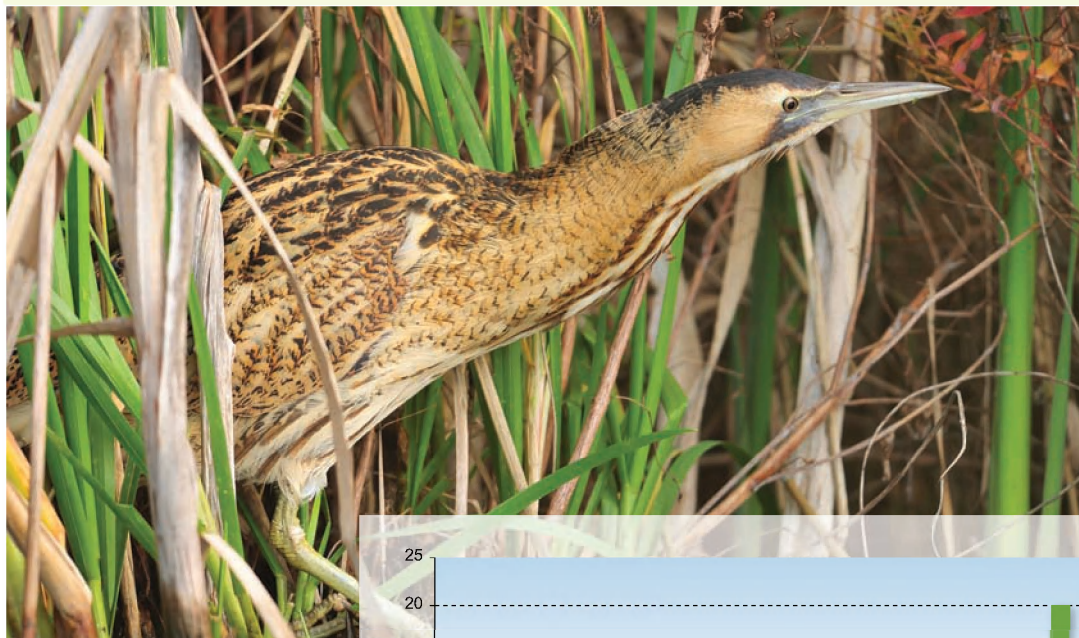
Vlaanderen was één van de laatste regio's in Europa waar de populatie zich herstelde na de zware crash in de 20e eeuw. Na een aarzelande start in de periode 1993-1996 volgde een periode van sterke toename. Die lijkt nu voorbij. In 2006-2007 werden resp. 1225 en 1227 nesten geteld (Devos & Anselin 2008). Ook het aantal broedkolonies nam de voorbije 5 jaar niet langer toe. Wel wordt een verschuiving vastgesteld binnen de kolonies. De grotere kolonies van > 100 paren (Woumen-Merkem, Meetkerke, Willebroek en Dilsen-Stokkem) nemen gemiddeld in aantal af terwijl de kleinere kolonies nog toenemen. In Wallonië kwamen in 2007 in totaal 456 paren tot broeden (med. Jean-Yves Paquet). De totale Belgische broedpopulatie komt daardoor op 1683 broedparen (t.o.v. 1647 in 2006). In Neder-

land neemt de Aalscholver nog steeds opvallend toe als broedvogel. De broedpopulatie werd in 2006 geschat op 23.300 broedparen t.o.v. 18.400-19.500 in 1998-2000. In Frankrijk wordt de Aalscholver jaarlijks gemonitord. In de periode 2001-2007 stelde men een toename vast van 37%.

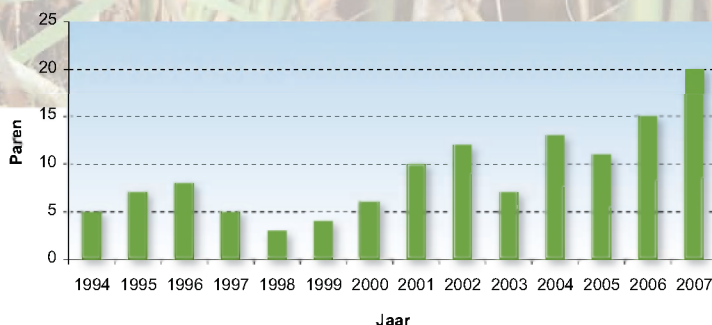
Roerdomp

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
15	20	4	+	++	MUB

De Roerdomp lijkt zich heel voorzichtige te herstellen in Vlaanderen. In 2006-2007 werden respectievelijk 15 en 20 paren/territoriale mannetjes gemeld. De toenemende trend sinds 1998 zet zich dus nog verder. In de Limburgse moerasgebieden was 2007 met 15 territoria duidelijk een goed jaar t.o.v. 9 in 2006. Vaste locaties buiten Limburg waren het Antwerpse Linkeroevergebied met broedgevallen in het Groot Rietveld te Melsele en de Verrebroekse Blikken, het Krabbelhof te Pulle, De Zegge te Geel en het Vinne te Zoutleeuw. In 2006 werd een broedgeval gemeld uit Averbode. In 2007 ontvingen we van deze locatie geen verdere informatie. De lange reeks zachte winters heeft zich in 2006-2007 verder gezet wat ongetwijfeld bijdraagt aan de positieve trend. Ook in de voorbije 2 jaar was de soort opvallend aanwezig in de winterperiode (seizoensoverzichten Natuur.Oriolus, Symens et al. 2006-2008).

In Nederland werden in 2006 156 paren geteld, maar

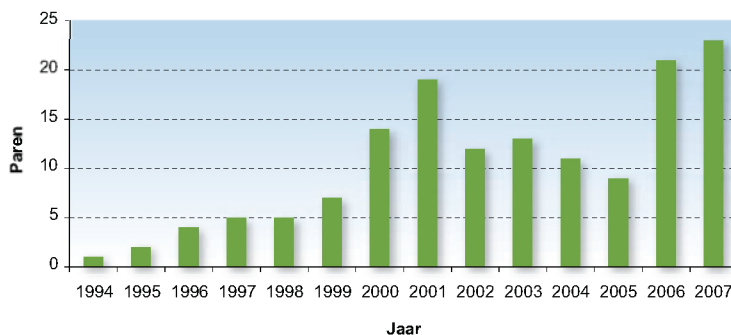
het werkelijke aantal bedraagt naar schatting 200-250 paren. Het is niet duidelijk hoe de soort er evolueert. In vele gebieden worden voor de Roerdomp specifieke herstelmaatregelen genomen. Zo werd het waterpeil in de Gelderse Poort met 20 cm verhoogd, wat resulteerde in 20 ha bijkomend Waterriet. In 2007 werden echter slechts 2 territoriale mannetjes vastgesteld waardoor het voortbestaan van de soort er nog lang niet gegarandeerd is (Majoor et al. 2008). In Duitsland is het broedbestand van de Roerdomp in de periode 1980-2005 met bijna 20% afgenomen (Sudfeldt et al. 2008). In Groot-Brittannië waar de soort geniet van een soortbeschermingsprogramma, nemen de aantallen toe met in 2005 reeds 46 territoriale mannetjes.

Woudaapje

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
18	21-22	4	+	++	MUB

De jaren 2006 en 2007 leverden verrassend veel waarnemingen van Woudaapjes op. We ontvingen meldingen van respectievelijk 18 en 21-22 paren. Afgaand op deels niet-onderzochte gebieden schatten we het totaal voor beide jaren op resp. 21 en 23 paren. Dit betekent een opmerkelijke toename die zich op basis van de eerste gegevens ook in 2008 nog versterkt heeft doorgezet. In Limburg werden in beide jaren 13 paren/territoria geïnventreerd. Dit betekent ruim een verdubbeling t.o.v. 2004-2005. De bolwerken voor de soort zijn er nog steeds de Maten te Genk en in toenemende mate ook de Wijvenheide te Zonhoven, waar de gerichte beheersinspanningen meer en meer hun vruchten beginnen af te werpen. Ook buiten Limburg was de soort vertegenwoordigd op de vaste locaties. Het Vinne te Zoutleeuw is op korte tijd uitgegroeid tot een jaarlijkse broedlocatie. In 2006 werd 1 paar geteld, in 2007 was minstens een tweede mannetje aanwezig. Na een af-

wezigheid in 2005 in de Gavers te Harelbeke bleek de soort er in 2006-2007 opnieuw present, alsook aan de Oude Leie te Bavikhove. Ook in de compensatiegebieden voor de uitbreiding van de Antwerpse haven werd in 2007 1 territorium vastgesteld. Een toekomstige uitbreiding behoort er zeker tot de mogelijkheden. Ook aan de Oostkust, in de Uitkerkse Polders werd in 2007 een territoriaal mannetje vastgesteld. Het Leuvense was in beide jaren goed voor twee territoria en aan de Middenkust ten slotte bleek het Woudaapje enkel in 2007 present aan de Grote Keignaert in Oostende.

Nycticorax nycticorax

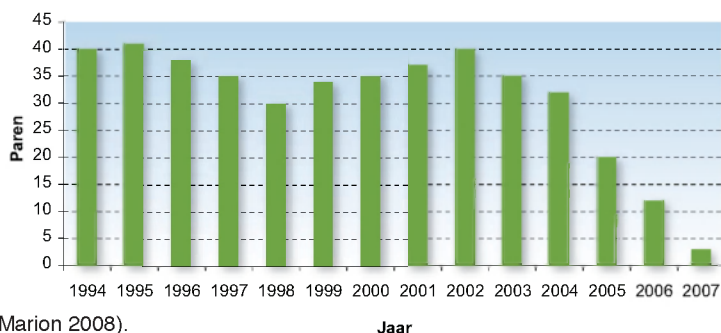
Kwak

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
12	3	4	--	--	-

In 2006-2007 werden geen meldingen van wilde broedgevallen van Kwak in Vlaanderen ontvangen. De soort is bijzonder lastig te inventariseren en wordt waarschijnlijk geregeld over het hoofd gezien, maar tot op heden is van een significante noordwaartse uitbreiding vanuit Frankrijk nog geen sprake. De verwilderde Zwin-populatie die jarenlang schommelde tussen 30-40 broedparen kende de laatste jaren een opvallende crash. In het

vorige rapport werd de opvallende daling in 2005 tot 20 nesten (van 32 in 2006) foutief toegeschreven aan een mogelijk onvolledige telling (med. F. De Scheemaeker). In 2005 telde de kolonie inderdaad maar 20 nesten meer, in 2006 slechts 12 en in 2007 liep dit aantal verder terug tot slechts 3. Mogelijk bestaat er een verband met de sterk toegenomen kolonie Kleine Zilverreigers (Med. F. Descheemaeker).

In Nederland bestaat de populatie eveneens bijna uitsluitend uit verwilderde vogels, maar in 2006 werden toch 4-5 wilde broedparen gekarteerd. In Frankrijk is er, in tegenstelling tot een aantal andere reigerachtigen, geen indicatie van toename en volgens de gegevens van een recente nationale reiger-telling in 2007, zou de soort zelfs met 30% afgenomen zijn sinds 2000 (Marion 2008).

Bulbucus ibis

Koereiger

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Sinds 2003 werden geen broedparen meer vastgesteld in Vlaanderen. In 2007 waren wel enkele paren aanwezig in mei in de omgeving van de IJzervallei en later opnieuw met juvenielen in juli, maar er kon geen lokaal broedbewijs worden vastgesteld. Gezien de enorme toename van de soort in Frankrijk (trendindex nam toe met

262% in de periode 2001-2007) is een nieuwe vestiging in de nabije toekomst niet onwaarschijnlijk. In Nederland werd in 2006 een nest gevonden nabij de Braakman in Zeeuws-Vlaanderen. Wellicht door het slechte weer in mei zijn de eieren nooit uitgekomen. Dit betrof nog maar het tweede zekere broedgeval bij onze noorderburen.

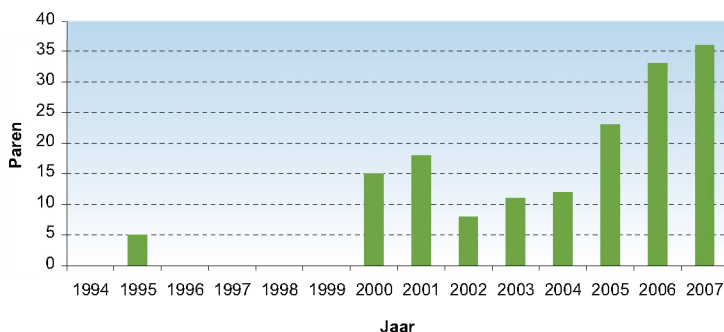
Kleine Zilverreiger

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
33	36	4	++	++	-

De enige vaste broedplaats van de soort was ook de voorbij 2 jaar weer te vinden in de Zwinbosjes te Knokke waar respectievelijk 33 en 35 paren tot broeden kwamen, een forse toename t.o.v. 2005 (23 paren). In het Hannecaertbos te Oostduinkerke, waar in 2005 2 nesten werden geteld, werd de Kleine Zilverreiger in 2006-2007 niet langer aangetroffen. In 2006-2007 werden geen broedgevallen ont-

vangen uit het binnenland met uitzondering van 1 waarschijnlijk broedgeval in Kallo in 2007. In dat jaar werd ook een jonge vogel met nog dons op de kop gevonden in Nieuwpoort en overgebracht naar een vogelasiel. Dit wijst op een broedgeval in de nabije omgeving, maar de locatie kon niet worden bepaald.

geschikt habitat lijkt het erop dat de Kleine Zilverreiger hier nooit echt hoge aantallen zal bereiken. In Nederland werden in 2006 reeds 118-125 paren geteld en in Groot-Brittannië broedden ruim 150 paren in 2006. In Frankrijk waar de soort vooral sterk toenam in de jaren 90 en na de Blauwe Reiger de meest talrijkste reigersoort werd (Marion 2008), is de populatie sinds 2001 stabiel.

Grote Zilverreiger

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In 2006 werd de langverwachte eerste broedpoging van de soort in Vlaanderen vastgesteld in de Verrebroekse Blikken te Verrebroek. Het betreft een compensatiegebied voor de uitbreiding van de Antwerpse haven. Het nest werd er gebouwd op de grond in een uitgestrekt rietland. Door de plots stijgende waterstand in juni ging het nest verloren. Hoewel de nestgelegenheid in Vlaanderen beperkt is, valt te verwachten dat de soort in de nabije toekomst nieuwe broedpogingen zal ondernemen gezien het doorzettende succes in Nederland en het

toenemend aantal overwintelaars en overzomelaars in Vlaanderen. In Nederland telde men in 2006 maar liefst 147-155 broedparen, het merendeel (143 paren) in de Oostvaardersplassen. Elders in NW-Europa nemen de aantallen overzomelaars eveneens toe, maar een echte stabiele broedpopulatie werd nog niet uitgebouwd. In 2007 broedde 1 paar in Noord-West-Frankrijk (Sueur 2007), behoorlijk noordelijker dan de enige grote gevestigde kolonie in West-Frankrijk.

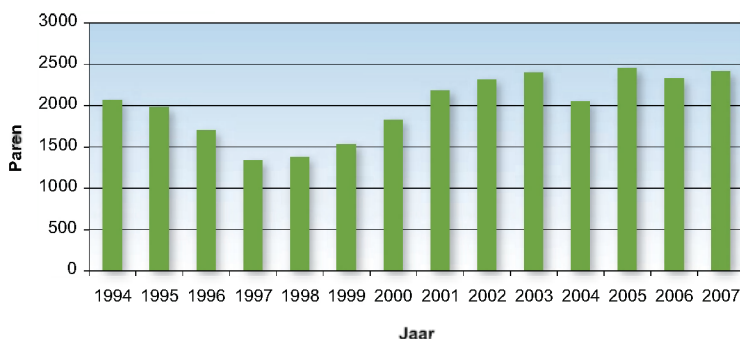
Blauwe Reiger

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
2328	2416	4	+	+	-

De Blauwe Reiger is één van de vele soorten die profiteren van de lange reeks opeenvolgende zachte winters. We ontvingen voor de periode 2006-2007 gegevens van ca. 75% van de gekende kolonies uit de periode 2000-2005. Dit was voldoende om tot een vrij nauwkeurige populatieschatting te komen. Gemiddeld is de soort met nog eens ruim 16% toegenomen sinds de periode 2000-2002. De populatie werd in 2006-2007 geschat op respectievelijk 2328 en 2416 broedparen. Sinds 2003 lijkt het alsof Vlaanderen 'vol' is wat Blauwe Reigers betreft. Het lijkt waarschijnlijk dat het bestand een stabiele trend zal blijven vertonen zo lang er geen strenge winterperiode optreedt. De gemiddelde koloniegrootte neemt al een tijdje af. In 2006-2007 bedroeg die nog 18 paren, in 2000-2002 nog 21. De meeste grote kolonies nemen in aantal af en de Blauwe Reiger broedt meer en meer verspreid in kleinere, vaak nieuwe kolonietjes. Tot de grootste kolonies behoren o.a. die van de Wijvenheide in Zonhoven (115 paren in 2007), de Gavers te

Onkerzele in de Dendervallei (112 paren in 2007), Linkhout nabij het Schulensmeer (93 paren in 2007), Hochtter Bampd in de Maasvallei (86-90 paren in 2007), het Donkmeer in de Durmevallei (89 paren in 2007) en die van het hellingsbos te Kanne (80-85 paren in 2007). In de periode 2001-2007 stelde men in Frankrijk nog een toename vast van 11%, vergelijkbaar met die in Vlaanderen in dezelfde tijdspanne.

Ciconia ciconia

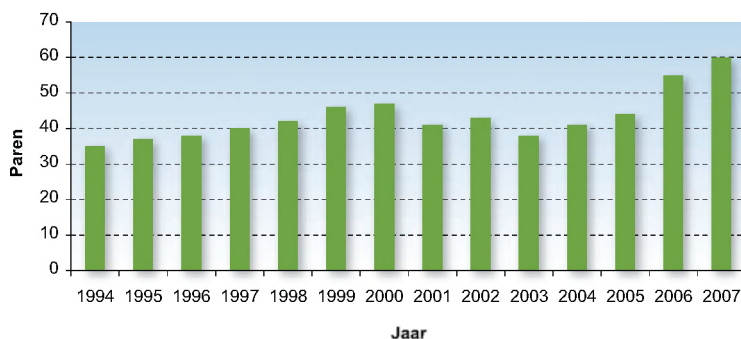
Ooievaar

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
55	60	4	+	+	-

Bijna alle in Vlaanderen broedende Ooievaars doen dat in de ooievaarsdorpen van Planckendaal en het Zwin. In de periode 2006-2007 namen de aantallen na een lange periode van stabiliteit plots toe. Er werden respectievelijk 55 en 60 paren geteld (Med. Wim Van den Bossche, Natuurpunt vzw). In 2006 telde men 18 paren in het Zwin, 30 paren in Planckendaal en 7 paren buiten de twee gekende ooievaarsdorpen. In 2007 bleef de Zwin-kolonie stabiel op 18 paren, 33 paren broedden in Planckendaal en 9 paren elders in Vlaanderen. Er broedden 4-5 paren bij Hofstade en er werd telkens 1 wild broedpaar vastgesteld te Daknam en in de omgeving van het Donkmeer te Berlare. Het broedsucces in 2006 was opvallend lager dan in 2007: er werden resp. 42 en 68 uitgevlogen jongen geteld. Het slechte weer in mei 2006 was hiervoor ongetwijfeld voor een deel verantwoordelijk.

De positieve trend in Vlaanderen wordt mogelijk deels veroorzaakt door de situatie in Nederland. De grote meerderheid van de Ooievaars broedt er eveneens in speciaal voor de soort onderhouden ooievaarsdorpen en ook daar zit het bestand de laatste jaren sterk in de lift. In 2006 werd de populatie geschat op 600 paren t.o.v. 517 in 2005. Dit betekent een verdubbeling van de aantallen op slechts 10 jaar tijd. In Frankrijk nam de Ooievaar in de periode 2001-2007 verder toe met 42%.

Platalea leucorodia

Lepelaar

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
14	19	4	++	++	-

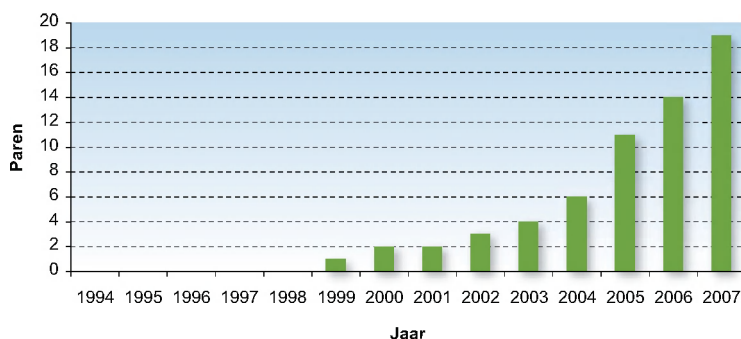

De Lepelaar neemt nog steeds toe in Vlaanderen maar blijft er beperkt tot één kwetsbare kolonie in de Verrebroekse Blikken te Verrebroek. De vogels broedden er op een na beheerswerken achtergebleven takkenhoop. In 2007-2008 begon deze te verzakken en werd in de nabijheid een nieuwe broedlocatie gecreëerd. In 2008 werd die nieuwe locatie reeds gedeeltelijk in gebruik genomen. In 2006-2007 werden respectievelijk 14 en 19 broedparen geteld. In het Zwin te Knokke, waar de soort in 2005 broedde, werden in beide jaren geen broedpogingen ondernomen.

In Verrebroek werd sinds het ontstaan van de kolonie in 2003 het broedsucces opgevolgd. In 2007 bedroeg dit

2.3 uitgevlogen jongen per nest, de hoogste score tot nu toe. Ook in een Europese context is dit een hoge waarde. In totaal vlogen in 2007 44 jongen uit. (Spanoghe et al. 2008).

In Nederland blijft de soort floren (de laatste 15 jaar bijna verviervoudigd) en in 2006 werden niet minder dan 1873 paren geteld. Onder impuls van de uitbreidende Nederlandse populatie broedt de Lepelaar ook in Duitsland (184 paren in 2006) en Denemarken (32 paren in 2006).

Cygnus olor

Knobbelzwaan

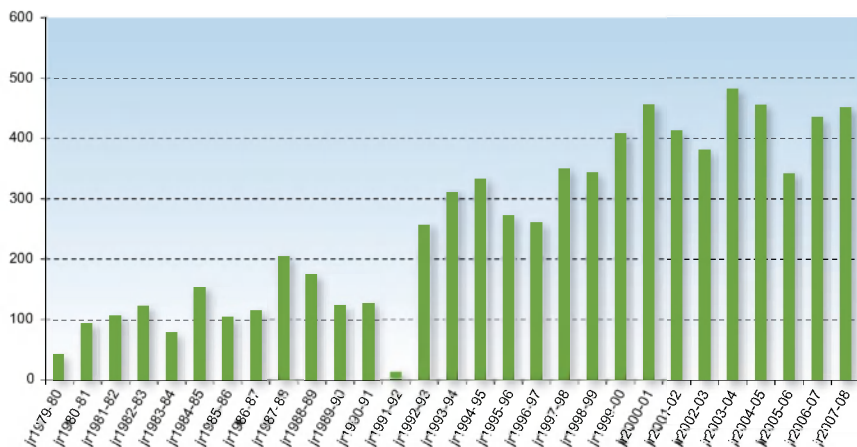
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(0)	(+)	-

De Knobbelzwaan werd in de periode 2006-2007 onvolgende opgevolgd om een correcte populatieschatting voor Vlaanderen op te maken.

De beschikbare gegevens uit jaarlijks goed getelde regio's wijzen eerder op een stabilisatie van de aantallen

sinds de atlasperiode. Zo schommelt de populatie in Limburg al sinds 2000 rond 30 paren. De gegevens uit de watervogeltellingen lijken de stabiele aantallen sinds de atlasperiode te bevestigen.

Maartmaxima getelde Knobbelzwanen in Vlaanderen tijdens de midmaandelijks watervogeltellingen
Maximum counts of Mute Swans in March in Flanders during mid-monthly waterbird counts

Zwarte Zwaan

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	(-)	(+)	-

Van de Zwarte Zwaan in 2006-2007 zijn enkel fragmentarische gegevens bekend. Zo ontvingen we waarnemingen van resp. 2 en 1 paren in Limburg en 1 paar in de Antwerpse Noorderkempen in 2007. De soort breidt zich vermoedelijk niet of nauwelijks uit. Een zeer laag broed-

succes ligt hieraan wellicht ten grondslag. Sommige paren houden de broedcyclus uit het zuidelijk halfmond immers ook in Vlaanderen aan met als gevolg dat er midden in de winter tot broeden wordt overgegaan en de broedgevallen mislukken door koude en voedselgebrek.

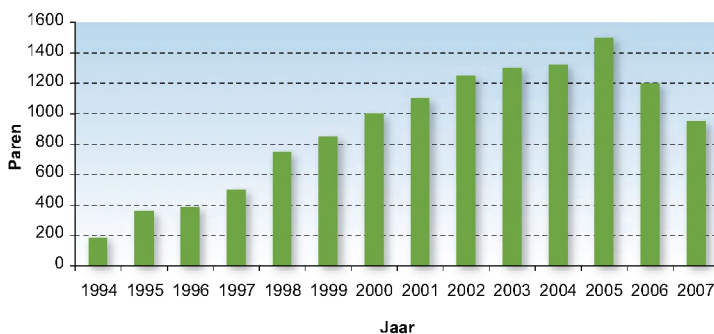
Anser anser

Grauwe Gans

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1200	950	4	0	++	-

Het lijkt erop dat de Grauwe Gans als broedvogel in Vlaanderen een beetje over het hoogtepunt heen is. Althans, dat valt duidelijk af te leiden uit de bijgevoegde aantalsgrafiek. Voor het eerst sinds 2000 werden geen 1000 broedparen meer geteld. Dit is vooral toe te schrijven aan de afname van de kernpopulatie aan de Oostkust en het aangrenzende Noord-Oost-Vlaanderen. Door een combinatie van het

verdwijnen van geschikte gebieden door havenuitbreiding, toegenomen predatie door vossen en gerichte bestrijding door de mens (exotenbestrijding) is het aantal broedparen er fors afgenomen (Med. W. Courtens, F. Descheemaeker). Zo verdween de volledige broedpopulatie van de CTO-vlakte (200-260 paren) in de achterhaven van Zeebrugge door Vossen-predatie. Die vogels verspreidden zich waarschijnlijk in de omliggende polders waar ze bestreden worden (schudden van legsels). In 2007 ontvingen we voor de Oostkust-regio nog 148 paren (geschat totaal in 2006: 300 paren, Kuijken et al. 2006) terwijl er in 2006 nog sprake was van ruim 500 paren. Aan de andere kant van Vlaanderen, in Limburg, is van een dalende trend nog geen sprake, hoewel ook

daar de sterkste toename achter de rug lijkt. In 2006 telde men er 337 paren terwijl de populatie in 2007 geschat werd op 337-355 paren. Nochtans breidt de soort elders in Vlaanderen haar verspreidingsgebied wel nog verder uit. Zo broedde de Grauwe Gans voor het eerst in Oost-Brabant (resp. 7 en 13 paren in 2006-2007). Eveneens in 2007 werd voor het eerst een broedgeval vastgesteld in de Maatjes te Kalmthout-Nieuwmoer in het noorden van de provincie Antwerpen. In het Antwerpse linkeroevergebied is de soort het hele jaar door een algemene verschijning, maar de broedpopulatie is er voorlopig nog beperkt: telkens 10-20 paren in 2006-2007. De soort neemt er wel nog steeds toe.

Kolgans

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Ook de Kolgans breekt niet door als broedende exoot in Vlaanderen. In het kader van het BBV-project ontvingen we enkel melding van 1-2 paren in de regio Mol in 2007.

Indische Gans

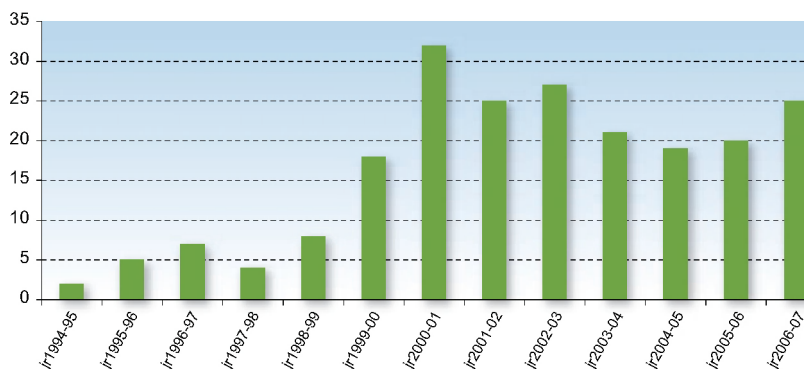
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Voor de periode 2006-2007 ontvingen we de volgende meldingen van solitaire paren: 1 in Zonhoven op de Wijvenheide in 2006, 1 in Tielrode in 2006, 1 in Bassevelde in Noord-Oost-Vlaanderen in 2007 en tevens in 2007 1 koppel in Dudzele aan de Oostkust. In de Kalkense Meersen kwam het nog steeds aanwezige paar de voorbije jaren niet meer tot broeden (med. Peter Claus).

De Indische Gans breekt niet echt door als broedende exoot in Vlaanderen. Uit de grafiek met de maartmaxima lijkt de soort zelfs licht af te nemen na een piek tijdens de atlasperiode 2000-2002. Een populatieschatting voor Vlaanderen is niet mogelijk op basis van de huidige, fragmentarische gegevens.

Maartmaxima getelde Indische Ganzen in Vlaanderen tijdens de midmaandelijke watervogeltellingen.

Maximum counts of Bar-headed geese in March in Flanders during mid-monthly waterbird counts

Canadese Gans

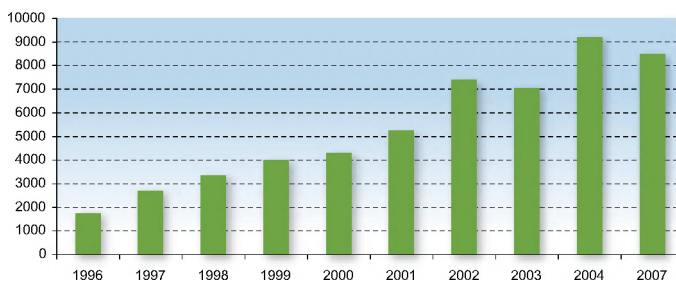
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	Niet bepaald	++	-

Slechts een fractie van de in Vlaanderen broedende Canadese Ganzen wordt momenteel nog geïnventariseerd in het kader van het BBV-project. De soort komt nu zo algemeen en wijdverspreid voor dat het onmogelijk is geworden ze jaarlijks gebiedsdekkend te inventariseren. In een vorig rapport werd ook al aangegeven dat we in de toekomst naar een niet-jaarlijkse census van de soort willen evolueren.

Tot 2004 werd de soort jaarlijks gebiedsdekkend geteld gedurende een speciale wintertelling, de zgn. "Honkertelling". Nadien gebeurde de telling driejaarlijks. In 2007 werden in totaal 8791 vogels waargenomen en de populatie werd geschat op minimum 9000 exemplaren (Anselin & Cooleman 2007). In 2004 bedroeg de schatting 9200 vogels. Het is voorlopig nog moeilijk te staven of er nu een vervlakking, of zelfs een daling van de populatie aan de gang is. Voor de periode tussen de telling van eind januari 2004 tot de telling van januari 2007 werd een totaal afschotcijfer geregistreerd van 9767 vogels (Scheppers & Casaer 2008). Daarnaast werden er in die drie jaar als beheersmaatregel nog vele honderden vogels tijdens de

ruiperiode afgevoerd (o.a. in de Bourgoyen-Ossemeersen te Gent, in de Kalkense Meersen, in het Antwerpse linkeroevergebied, in het Puyenbroek te Wachtebeke). Men zou een invloed van deze maatregelen op de groeisnelheid van de populatie kunnen verwachten, maar hoe groot die is kunnen we momenteel nog niet echt inschatten. Een volgende wintertelling, een regelmatige gebiedsdekkende census van de broedpopulatie en het nog vollediger verzamelen van resultaten van alle beheersmaatregelen in de toekomst zou hierover meer duidelijkheid moeten kunnen geven.

Resultaten van de gestandaardiseerde Honkertellingen in Vlaanderen. (2003 onvolledig) (naar Anselin & Cooleman 2007)

Results of standard counts of Canada geese in Flanders (2003 incomplete) (after Anselin & Cooleman 2007)

Brandgans

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(0)	++	-

Net zoals voor de Canadese Gans is het voor de Brandgans niet meer mogelijk een betrouwbare Vlaamse populatieschatting te geven. We ontvingen voor de periode 2006-2007 slechts fragmentarische gegevens van broedparen. Aan de Oostkust werden resp. 9 en 12 paren geteld in 2006-2007, in Limburg 21 en 23-25 en in Noord-Oost-Vlaanderen 10 en 7, wat voor die drie regio's samen niet meer is dan het aantal in 2005. Hoewel de gegevens erg beperkt zijn, lijkt het erop dat van een explosieve toename van de broedpopulatie zoals in Nederland (van 750-1100 in 2000 tot 1660 in 2006) voorlopig nog geen sprake is. De grootste populaties zijn gevestigd in Zeeland, maar een de invloed hiervan op de Vlaamse populatie is nog niet vastge-

steld. Zoals bij de meeste andere verwilderde ganzensoorten in Vlaanderen gaat slechts een fractie van de overzomerende vogels over tot broeden. Een grafiek op basis van wintertellingen leert ons evenmin meer over de Vlaamse populatie aangezien een deel van de broedpopulatie van Zeeland in het winterhalfjaar naar Vlaanderen komt afgezakt. De grootste concentraties Brandganzen verblijven traditioneel jaarrond in de wijde omgeving rond Gent, in de Oostkust en in de Maasvallei. De Brandgans wordt in vele gebieden bestreden door het schudden van eieren. Net zoals de Grauwe Gans lijdt ook deze soort mogelijk meer en meer onder toegenomen predatie door Vossen.

Magelhaengans

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
50-65	50-65	3	+	++	-

De Magelhaengans is in Vlaanderen beperkt tot drie kerngebieden. De belangrijkste concentratie van ca. 100 individuen wordt jaarrond aangetroffen in de Kalense Meersen in Oost-Vlaanderen. Na 2005 werden geen paren met jongen meer waargenomen ondanks intensieve zoekacties in het kader van het schudden van eieren van andere exoten. Een tweede concentratie kan men aantreffen in de Zeebrugse achterhaven. Hier werden in 2006-2007 respectievelijk 8 en 5 broedparen geteld. Een derde concentratie die naar voren

kwam na het veldwerk voor de Vlaamse broedvogelatlas is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en aansluitend de noordrand van Brussel. De soort broedt hier vooral in parken in sterk verstedelijkte omgeving. Helaas beschikken we niet over gedetailleerde tellingen uit die regio voor 2006-2007.

In 2003-2005 werd de Vlaamse populatie geschat op 50-65 paren. Sindsdien is de soort niet of nauwelijks toegenomen (Med. P. Claus). De schatting kan dan ook aangehouden worden voor 2006-2007.

Nijlgans

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(+)	++	-

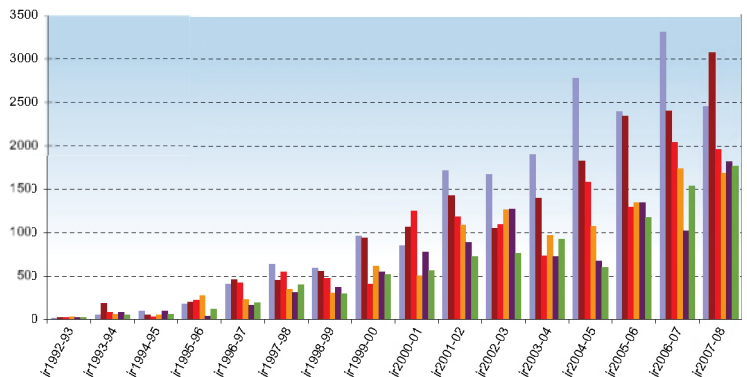
In het kader van het BBV-project werden in de periode 2006-2007 resp. 240 en 269 broedparen gemeld. Dit is uiteraard slechts een fractie van het totale aantal broedparen. Uit de kern van het verspreidingsgebied (de as Brussel-Antwerpen) werden nagenoeg geen waarnemingen ontvangen. De soort hoeft ook niet langer jaarlijks geteld te worden. In de toekomst zal getracht worden een 5-jaarlijkse census op te zetten. Op basis van de watervogeltellingen lijkt de Nijlgans nog steeds toe te nemen met pieken die in het winterhalfjaar ruim boven 3000 exemplaren liggen. Het is onduidelijk in hoeverre hier Nederlandse vogels komen overwinteren, maar waarschijnlijk betreft het overgrote deel Vlaamse (broed)vogels waarbij dient opgemerkt te worden dat slechts

een fractie van het totaal aantal aanwezige vogels tot broeden overgaat.

In tegenstelling tot op de grond broedende exotensoorten zoals Canadese Gans en Brandgans is het bestrijden van de Nijlgans door het schudden van eieren niet eenvoudig. Vele nesten bevinden zich in bomen en zijn daardoor vrijwel onbereikbaar. Bovendien werd de Nijlgans, in tegenstelling tot de Canadese Gans niet opgenomen in de vernieuwde jachtwetgeving. Het is overigens maar zeer de vraag of er een grote bereidheid zou bestaan om op de soort te jagen.

Wintermaxima per maand van de Nijlgans in Vlaanderen (data van okt-december 2008 nog onvolledig)

Maximum counts of Egyptian geese in March in Flanders during mid-monthly waterbird counts

Casarca

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	0	+	-

In 2006-2007 ontvingen we slechts één melding van een broedpaar Casarca's, meerbepaald aan de Oude Leie te Bavikhove in Zuid-West-Vlaanderen. Ook de watervogeltellingen tonen geen opmerkelijke toe- of af-

name van de soort sinds de atlasperiode 2000-2002. Waarnemingen van broedparen met donsjongen blijven erg zeldzaam. In Nederland is de situatie vergelijkbaar. De soort lijkt niet echt door te breken.

Carolina-eend

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	0	+	-

De Carolina-eend kent voorlopig geen succes als invasieve exoot in Vlaanderen. Er werden geen meldingen ontvangen in 2006-2007. Helaas konden we niet beschikken over gestandaardiseerde tellingen uit de regio's Brussel en Mechelen. De soort broedt wel hier en daar in kasteelparken en grote privé-domeinen, maar

van een duidelijke toename sinds de atlasperiode is zeker geen sprake.

Ook de watervogeltellingen tonen geen recente toename, integendeel. Sinds de winter 2002/2003 werden nooit meer dan 10 exemplaren per maand geteld.

Mandarijneend

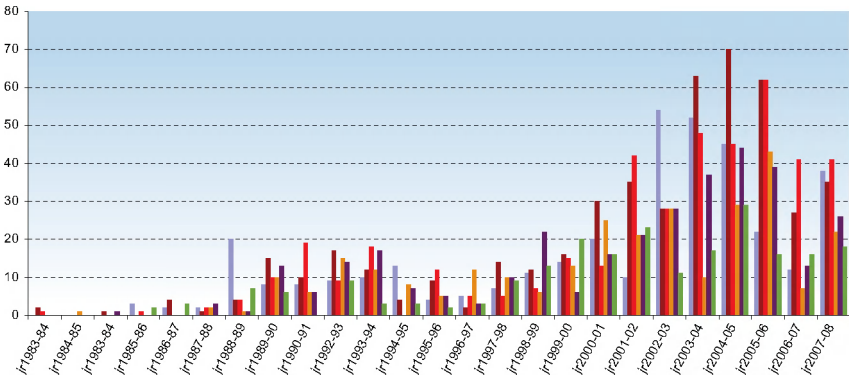
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	0	+	-

Van Mandarijneend werden in 2006-2007 respectievelijk 7 en 13 broedparen ontvangen. Ten opzichte van de geschatte populatie in 2000-2002 (80-95 paren) is dit slechts een fractie en dit resulteert in een erg onvolledige telling. De soort lijkt een beetje uit te breiden in Limburg (7 paren in 2007 t.o.v. gemiddeld 3-5 paren

in vroegere jaren), maar elders is van een toename als broedvogel geen sprake. Dit wordt gestaafd door de aantalsgrafiek op basis van de watervogeltellingen. De Mandarijneend nam toe tijdens en kort na de atlasperiode van 2000-2002, maar in de voorbije drie winters is de soort terug afgenomen.

Wintermaxima per maand van de Mandarijneend in Vlaanderen (data van okt-december 2008 nog onvolledig)

Maximum counts of Mandarin ducks in March in Flanders during mid-monthly waterbird counts

Smient

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0-4	0-4	3	0	0	-

Net zoals in voorgaande jaren blijft de Smient een erg zeldzame broedvogel in Vlaanderen. We ontvingen enkel waarnemingen uit de Oostkust. Zowel in 2006 als in 2007 was de soort broedverdacht in de Uitkerkse Polders (resp. 1 en 2 paren). In 2007 werd eveneens een broedpaar vastgesteld op de Romboutswerve te Damme. De schatting die gemaakt werd in de periode 2000-2005 (jaarlijks 0-4 paren) blijft gehandhaafd.

In Nederland werden in 2006 26 paren gemeld. Nader onderzoek bracht aan het licht dat slechts in 2 gevallen jongen of eieren werden waargenomen. Ook in Nederland blijft de Smient een erg zeldzame broedvogel. Het overzomeren van aangeschoten, maar ook fitte vogels maakt de interpretatie van waarnemingen binnen de datumgrenzen bijzonder lastig.

Pijlstaart

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	3	3	0	0	-

De Pijlstaart blijft een erg zeldzame broedvogel in Vlaanderen. In 2006 werd geen enkele waarneming van broedverdachte vogels ontvangen. In 2007 werden in de Uitkerkse polder aan de Oostkust 3 paren geteld. Van één paar werden 4 pulli waargenomen. Elders werd de soort tijdens het broedseizoen van 2007 slechts sporadisch waargenomen en in geen enkel geval werd broedverdacht gedrag vastgesteld. Zowel in 2006 als 2007 waren mannetjes aanwezig gedurende het hele broedseizoen op het Noordelijk Eiland te Wintam, maar

ook hier werd verder geen broedverdacht gedrag waargenomen en gaat het waarschijnlijk om overzomeraars. In Nederland ontving men in 2006 meldingen van in totaal 14 broedverdachte paren. Eén paar broedde waarschijnlijk net over de grens in het Grenspark de Zoom-Kalmthoutse Heide. Ook in Nederland blijft de soort dus erg zeldzaam als broedvogel hoewel sinds 1990 sprake is van een lichte toename van het aantal waarnemingen in de broedperiode.

Zomertaling

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	-	Niet bepaald	B

Zomertalingen zijn erg lastig te inventariseren vogels. Vooral op het einde van de trekperiode is het moeilijk een onderscheid te maken tussen doortrekkers of broedvogels (wakende mannetjes). Het is bovendien bekend dat de soort in erg wisselende aantallen broedt naargelang de hoeveelheid neerslag in het winterhalfjaar en het al dan niet voorkomen van hoge waterstanden in het broedgebied. Zoals bij alle langeafstandstrekker is er steeds de onzekerheid over de toestand in de overwinteringsgebieden. Uit Figuren 2-7 eerder in dit rapport blijkt duidelijk dat de weersomstandigheden in 2006 voor de soort gunstiger uitvielen dan in 2007. De extreem droge maand april 2007 (er werd in Ukkel geen millimeter neerslag gemeten!) bleek nefast voor tal van weidevogelsoorten. De neerslag in mei bleek daar geen positieve invloed meer op te hebben. Zomertalingen broeden laat en worden meestal pas in juli met donsjongen waargenomen. Een natte maand mei volgend op een natte winter en vroeg voorjaar zoals in 2006 het geval was, zorgt ervoor dat potentiële broedgebieden er geschikt bijliggen.

Uit de data die in het kader van het BBV-project werden verzameld bleek 2006 inderdaad een veel beter jaar voor de Zomertaling dan 2007. Zo werden in de Oostkustpolders 16 paren geteld in 2006 t.o.v. slechts 4 in 2007. In Limburg werden respectievelijk 17 en 12 paren geteld. Ook elders aan de kust werden fragmentarische gegevens verzameld. Zowel langs de Middenkust als de Westkust werden in 2006 2 paren geïnventariseerd. In de Antwerpse Noorderkempen waren minimaal 3 paren aanwezig in de Kalmthoutse Heide in 2006. In 2007 nam de soort er iets af tot 1 waarschijnlijk broedpaar. In het Vinne te Zoutleeuw in Vlaams-Brabant werden 1-2 paren geteld in 2006 en maar liefst 5 in 2007. Op basis van de fragmentarische gegevens lijkt de Zomertaling mogelijk enkel in 2006 de relatief hoge populatiestand van tijdens de atlasperiode (160-200 paren) te benaderen. In 2007 volgde dan een duidelijke afname. In Nederland is nauwelijks landelijke informatie over de Zomertaling beschikbaar waardoor het onduidelijk is of de afname in 2007 zich ook daar heeft voorgedaan.

Krooneend

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	1	3	0	+	-

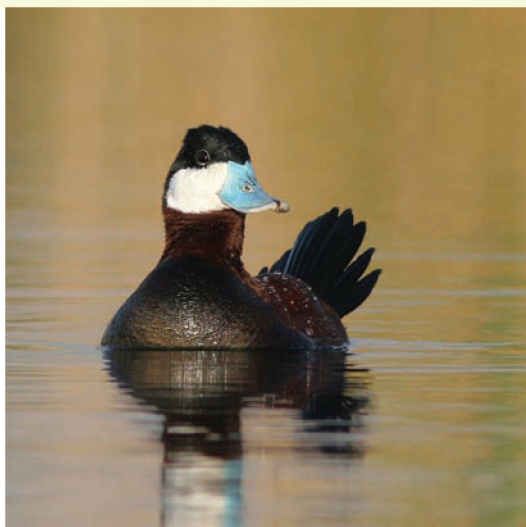
Sinds het einde van de atlasperiode werden jaarlijks broedende Krooneenden gemeld in Vlaanderen. In de meeste gevallen ging het om mengparen, maar sporadisch werden ook zuivere broedgevallen gemeld. In 2006-2007 was van een verdere toename alvast geen sprake. In de regio Schelde-Leie waar de soort na de atlasperiode tot broeden kwam, werden in 2006 geen broedgevallen vastgesteld en ook uit Limburg volgden geen nieuwe meldingen in 2006-2007. Het enige zekere, zuivere broedgeval uit de periode kwam uit de Middenkust in 2007, meerbepaald uit de Saspolder te Zandvoorde nabij Oostende.

In Nederland, waar de soort al vele jaren een gevestigde broedvogel is en er bovendien geen discussie bestaat over de wilde herkomst van de populatie, werd de populatie in 2006 geschat op 260-290 broedparen. Men spreekt er van een forse toename sinds 1990. Ook buiten de broedtijd nemen de overwinterende aantallen er flink toe, iets wat in Vlaanderen nog niet het geval is.

Rosse Stekelstaart

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
2	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In 2006 werden waarnemingen verricht van 2 broedverdachte paren in de Kalmthoutse Heide in de Antwerpse Noorderkempen. De oorsprong van de aanwezigheid moet waarschijnlijk gezocht worden bij de kleine populatie in het net over de Nederlandse grens gelegen Markiezaatmeer te Bergen-op-Zoom. Op het einde van de jaren 90 nam het aantal baltsende paren er toe en sindsdien is de soort er steeds algemener geworden (sinds 2003 jaarlijks minimaal 3 paren en tot 26 overwinteraars, med. T. Slagboom). Vanaf 2004 werden dan in Kalmthout overzomerende exemplaren waargenomen.

Wespendief

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
220-250	220-250	2	+	+	-

De soort dient niet langer geteld te worden in het kader van het BBV-project omdat dit een zeer arbeidsintensieve activiteit is voor een toch niet zo zeldzame soort. We ontvingen meldingen uit verschillende goedbezette regio's, voor zowel 2006 als 2007 (oa uit een aantal kerngebieden in Limburg) een totaal van ca. 60 broedparen. Dit is uiteraard slechts een klein deel van de werkelijk aanwezige populatie die in 2000-2002 geschat werd op 160-240 paren. In geen enkele regio waaruit we gegevens ontvingen, lijkt er echter sprake van een terugval, eerder van een verdere, lichte toename. De schatting voor Vlaanderen van 220-250 paren, vooropgesteld in het vorige broedvogelrapport blijft dan ook voorlopig behouden. Uit onderzoek van de Nederlandse Werkgroep Roofvogels (Bijlsma 2007) bleek dat 2006 een goed jaar was voor de Wespendief. De stand van sociale wespen (voedsel) was dat jaar in Nederland duidelijk beter dan in voorgaande jaren.

Aangezien de Wespendief een soort is van de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn en we momenteel slechts over weinig gedetailleerde gegevens beschikken, zal in de toekomst in andere projecten meer aandacht aan de soort besteed worden. Een verdere integratie van ringgegevens (van adulten op nest en nestjongen) zal mogelijk een bijdrage leveren tot betere inzichten.

Rode Wouw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Er werden geen Vlaamse broedgevallen vastgesteld in 2006-2007 en dit is al het geval vanaf 2000. In Frankrijk nam de soort in de periode 2001-2007 verder af met

20%. In Duitsland waar 60% van de Europese populatie tot broeden komt, nam de Rode Wouw af met 25% op het einde van de jaren 90 (Sudfeldt et al. 2008).

Zwarte Wouw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1 (2)	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Zowel in 2006-2007 waren er opnieuw twee overzomende Zwarte Wouwen langs de Zeeschelde, in de omgeving van de nestplaats uit 2003 en 2004. De vogels waren aanwezig in het gebied Verrebroekse Plassen/ Haasop. Hoewel het waarschijnlijk niet tot eileg kwam, werd wel regelmatig balts vastgesteld op oude roofvogel- of kraaiennesten.

In Nederland werden in 2006 1 zeker broedgeval en 1 nestbouwende vogel gezien. Het zekere broedgeval betrof een koppel dat tot broeden kwam langs de Maas-

oever te Stevensweert en ook frequent in Vlaanderen werd waargenomen in de omgeving van de Kollegreend. Het nest mislukte echter, het enige jong stierf na een 10-tal dagen. Elders in Vlaanderen werden in 2006-2007 geen broedgevallen vastgesteld. Het laatst bekende zekere broedgeval op Vlaams grondgebied dateert van 2005 te Bornem (Coeckelbergh et al. 2007).

In Frankrijk kende de Zwarte Wouw een toename van bijna 50% sinds 1989, maar sinds 2001 blijven de aantallen min of meer stabiel.

Bruine Kiekendief

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
97	90	4	--	0	-

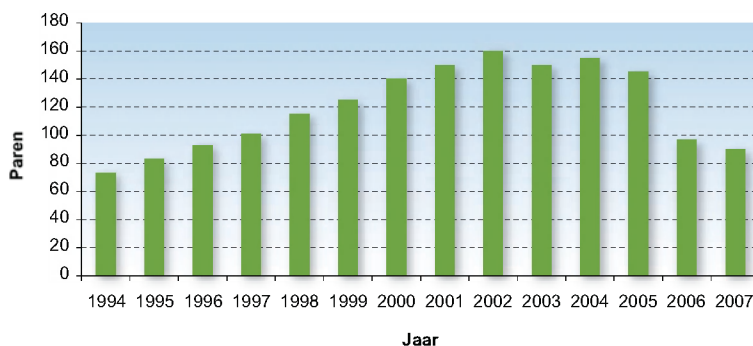
De vette jaren voor de Bruine Kiekendief in Vlaanderen zijn nu duidelijk voorbij. De populatie-afname in 2006-2007 is echter bijzonder opmerkelijk. Uit nagenoeg alle gekende regio's waar Bruine Kiekendieven in het verleden tot broeden kwamen, ontvingen we zo goed als complete telgegevens. We schatten de totale populatie in 2006-2007 op resp. 97 en 90 broedparen, terwijl in 2005 nog 143 paren werden geteld. De terugval was vooral opvallend in de kerngebieden. Zo nam de soort af aan de Oostkust (13 en 9 paren in 2006-2007), het krekengebied van Noord-Oost-Vlaanderen (18 en 13 paren), de Middenkust (4 en 3 paren) en de Antwerpse linkerscheldeoever (21 en 12 paren). Op de Antwerpse rechteroever nam de soort eveneens verder af met 6 paren in 2006 en nog 4 in 2007. In Limburg werden in beide jaren 2 zekere of waarschijnlijke broedparen geteld. Verder broedde de soort verspreid over Vlaanderen in lage aantallen. Aan de Westkust werd dan weer een toename gemeld van 15 paren in 2006 tot 21 in 2007.

De oorzaken van de Vlaamse terugval zijn niet eenduidig vast te stellen. Het broedseizoen 2007 was bijzonder slecht voor de Bruine Kiekendief. Op de Antwerpse linkerscheldeoever kwamen verschillende paren niet tot broeden. De terugval verschilt er echter niet significant van de terugval in andere regio's. Er verdwenen de laatste jaren een aantal voordien door de soort bezette broedgebieden, maar tegelijkertijd nam het rietareaal elders binnen het vogelrichtlijngebied toe. Mogelijk voldoen de nieuw ontwikkelde rietlanden nog niet aan de eisen die de Bruine Kiekendief stelt aan zijn broedplaatsen. De kans bestaat dat een deel van de lokale broedvogels (tijdelijk) is uitgeweken naar het Verdonken Land van Saeftinghe.

In het jaarverslag van de Werkgroep Roofvogels Zeeland (www.roofvogelszeeland.nl) stelt men in 2007, naast een algemene afname van de aantallen, een plotse toename vast van het aantal legsels in cultuurland. Een mogelijke oorzaak is de verstoring van rietvelden in het vroege voorjaar in het kader van bestrijdingsacties tegen de Grauwe Gans. Rietlanden waar in 2000-

2002 nog 10-12 paren Bruine Kiekendief tot broeden kwamen, werden nu volledig verlaten. In Noord-Oost-Vlaanderen speelt dit misschien ook een rol. Bovendien zou er een mogelijk effect kunnen zijn van toegenomen Vossen-predatie in de rietlanden. Mogelijk weken verschillende broedparen uit naar cultuurland en werden die niet allen ontdekt in het kader van het BBV-onderzoek. Aan de Westkust wordt al jaren gericht gezocht naar broedgevallen in cultuurland en in 2007 broedde bijna de helft buiten rietlanden, wat voor de regio dan weer niet uitzonderlijk is. De meerderheid van de vogels die cultuurland opzoekt, broedt er in graanvelden (<http://users.skynet.be/Natuurwerkgroep.DeKerkuil>).

De Vlaamse trend sluit aan bij de situatie in de Nederlandse provincie Zeeland (www.roofvogelszeeland.nl) waar de soort ook afneemt. Een uitzondering daar is het Verdonken Land van Saeftinghe waar de soort nog licht toeneemt. Elders in Nederland pakt de trend positiever uit hoewel men er zich door de lage beschikbaarheid van gegevens niet aan aan populatieschatting waagt. In Frankrijk ten slotte vertoonde de soort in de periode 2001-2007 een afnemende tendens van 36%.

Blauwe Kiekendief

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

De Blauwe Kiekendief is een soort die bijna overal in West-Europa flink in aantal is afgenomen. De verrassing was dan ook groot toen in 2007 een zeker broedgeval werd opgetekend op het plateau van Outgaarden in het grensgebied tussen Vlaams en Waals-Brabant. Ook in 2006 was de soort er mogelijk reeds aanwezig als broedvogel. In de omgeving worden vele inspanningen geleverd om soorten als Grauwe Gors en Grauwe Kiekendief betere leefomstandigheden te bieden. Een uitgebreid relaas van het broedgeval en de mogelijke toekomstige natuurontwikkeling in de regio valt te lezen in Guelinckx (2008).

In de Nederland werden in 2006 nog slechts 51 paren geteld waarvan de overgrote meerderheid broedt op de Waddeneilanden. De huidige populatieschatting betekent een halvering van de aantallen in een periode van 15 jaar (Klaassen et al 2006).

Grauwe Kiekendief

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	MUB

Net als in 2003-2005 werden in 2006-2007 geen zekere broedgevallen van de Grauwe Kiekendief in Vlaanderen vastgesteld. Er is enkel een waarneming van een paar binnen de datumgrenzen op het militaire domein te Houthalen-Helchteren (Limburg). Elders werden enkel losse waarnemingen ontvangen van overzomende vogels. Hoewel lokaal getracht wordt de Grauwe Kiekendief terug te winnen als broedvogel is men vooral afhankelijk van grootschalige processen zoals die voorzien worden in de Europese landbouwregelgeving. Het

lokaal afschaffen van een vorm van braakregeling kan door voedselgebrek op korte tijd nefaste gevolgen hebben voor een gevestigde populatie.

In Nederland werden in 2006 39 paren geteld. Zoals steeds broedde de meerderheid in Groningen, maar er werden ook vijf paren geteld in Flevoland. In Frankrijk, het bolwerk van de soort in Europa, vertoont de Grauwe Kiekendief een tendens tot afname van 16% in de periode 2001-2007.

Havik

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
(300-400)	(300-400)	2	(+)	++	-

De Havik dient niet langer geteld te worden in het kader van het BBV-project. De soort is wijdverspreid in Vlaanderen en nagenoeg alle geschikte bosgebieden zijn ondertussen gekoloniseerd. In 2000-2005 werd de Vlaamse populatie geschat op 300-400 paren. Ook in de periode 2006-2007 wijzen de schaarse gegevens die we ontvingen geenszins op een globale afname (o.a. gegevens uit het Limburgse bolwerk). Ook lokale studies wijzen nog steeds op toename zoals o.a. in de Ant-

werpse Zuiderkempen waar de soort toenam van het eerste broedgeval in 1990 tot 21 in 2006 (Berghmans et al. 2007).

In Nederland is de soort eveneens wijdverspreid en wordt ze sinds enige tijd niet meer als aparte soort opgenomen in de jaarlijkse SOVON-rapportage. In Frankrijk neemt de soort af, net zoals de meeste andere dag-roofvogelsoorten. In de periode 2001-2007 werd een terugval gemeld van 17%.

Slechtvalk

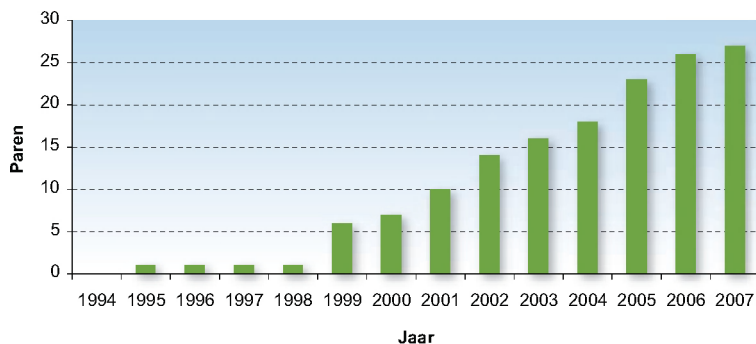
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
26	27	4	++	++	-

De Slechtvalk neemt nog steeds toe in Vlaanderen, hierbij geholpen door een toenemend aantal kunstmatige nestbakken opgehangen door het FIR (Robbrecht et al 2007). In de periode 2006-2007 werden in Vlaanderen respectievelijk 26 en 27 paren geteld. Voor België leverde dat in 2006 een totaal op van 44 territoriale paren waarvan er 32 succesvol waren, resulterend in 88 uitgevlogen jongen. In 2007 liep het totale Belgische bestand op tot 56 paren, goed voor 100 uitgevlogen jongen. Iets meer dan 20% van de Belgische populatie broedt op natuurlijke rotswanden in Wallonië.

In Nederland loopt de evolutie van de soort parallel aan die in Vlaanderen. In 2006 telde men 34 paren. Een uitgebreid overzicht van de Nederlandse broedpopulatie in 2006 is te vinden in Van Geneijgen (2006).

Opvallend is dat ruim een kwart van de Nederlandse populatie broedt op hoogspanningspylonen. Terecht wordt hierbij opgemerkt dat dergelijke nestplaatsen –ook in Vlaanderen – makkelijk gemist kunnen worden. Bovendien lijkt een leefbare en duurzame populatie voor de soort niet langer afhankelijk te zijn van het ophangen van extra nestbakken.

Ook in Frankrijk neemt de soort explosief toe met in de periode 2001-2007 een toename van 89%.

Porseleinhoen

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
5-10	10-15	3	Niet bepaald	Niet bepaald	B

Zowel uit 2006 als uit 2007 werden erg weinig meldingen van territoria van het Porseleinhoen ontvangen. In Limburg deed de soort het in vergelijking met 2003-2005 (resp 2,2, en 3 paren) iets beter met respectievelijk 5 en 6 paren in 2006-2007. De soort liet er zich opmerken in het Hageven te Neerpelt, de Luysen te Bree en het Smeethof te Bocholt. In beide jaren was de soort

aanwezig in de kanaalzone te Wintam, maar broedzekerheid kon niet worden vastgesteld. Twee traditionele gebieden voor de het Porseleinhoen in Vlaanderen, nl. het Antwerpse linkeroevergebied en de Blankaart te Woumen met de aangrenzende IJzerbroeken leverden ondanks intensief inventarisatiewerk zowel in 2006 als 2007 geen broedparen op. Ondanks het vrij natte voor-

jaar 2006 waren er wellicht te weinig overstromingen in de IJzerbroeken om de soort aan te trekken. In 2007 werd nog een territorium gekarteerd in de achterhaven van Zeebrugge en in de Kalmthoutse Heide (eenmalig

roepende vogel binnen de datumgrenzen). Het territorium te Zeebrugge bevond zich in rietveld De Pelikaan dat wellicht zeer binnenkort plaats zal moeten maken voor verdere havenuitbreiding. We ontvingen helaas geen gegevens van het Broek Denayer te Willebroek waar de soort in het verleden ook vaak tot broeden kwam. Gezien de meeste voor de soort traditionele gebieden goed geteld werden (uitz. Dijlevallei?), schatten we de Vlaamse populatie op resp. 5-10 en 10-15 paren in 2006-2007. Dit betekent een forse afname t.o.v. de atlasperiode toen de soort uitzonderlijk hoge aantallen bereikte door de gunstige omstandigheden in het voorjaar van zowel 2000 als 2001.

In Nederland werden slechts fragmentarische gegevens ontvangen in 2006, samen goed voor 78 territoria. Men waagde zich niet aan een populatieschatting, maar uit tijdsreeksen van reeds lang goed geïnventariseerde topgebieden voor de soort werd wel besloten dat 2006 een vrij zwak jaar was.

Crex crex

Kwartelkoning

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
5	6	4	0	0	MUB

Met respectievelijk 5 en 6 paren/territoria in 2006-2007 deed de Kwartelkoning het iets beter dan in 2003-2005 toen maximaal 2 paren per jaar werden geteld. In 2006 ontvingen we meldingen van 4 territoria in de Rhillebroeken te Woumen in de IJzervallei en van 1 territorium in de Getevallei te Geetbets in Vlaams-Brabant. In Limburg werden dat jaar geen territoria gekarteerd. In 2007 bleef de IJzervallei verlaten, maar werden in Limburg (o.a. in de Maasvallei en in het Schulensbroek) 4 zangposten opgetekend. Ook in de Durmevallei in Oost-Vlaanderen was er langdurig een bezette zangpost aanwezig.

In Nederland is de erg goede Kwartelkoning-periode 1997-2003 nu duidelijk achter de rug. In 2006 schatte men de populatie er nog op 90-120 broedparen t.o.v. gemiddeld 375 in 1997-2003. Gezien de afname in andere Europese landen lijkt het erop dat de lagere aantallen vooral het resultaat zijn van processen die op grotere schaal spelen zoals fluctuaties in de totale Europese populatie, wisselende omstandigheden in de overwinteringsgebieden en minder 'overloop' van Kwartelkoningen uit Oost-Europese kernpopulaties.

Steltkluut

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1	1	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Zowel in 2006 als 2007 werd 1 broedpaar gemeld in de Uitkerkse Polders nabij Blankenberge. Elders langs de kust of in het Antwerpse havengebied werden in beide jaren geen broedparen meer gemeld, hoewel de soort tijdens de voorjaars trek toch geregeld werd vastgesteld. Na het goede jaar 2005 (10 broedparen) volgde dus een flinke terugval. Dergelijke sterke fluctuaties zijn typisch voor soorten die in onze streek de rand van hun Europese areaal bereiken. Bovendien lijkt er een verband te

bestaan tussen de hoeveelheid regenval in het voorjaar in de Zuid-Europese broedgebieden en het al dan niet optreden van noordelijke verplaatsingen. Veel regenval in de zuidelijke broedgebieden betekent meestal minder Steltkluten bij ons en omgekeerd, al bestaan er uitzonderingen op de regel (Boele en van Winden 2007). Ook in Nederland was 2006 (4-5 bp) beduidend minder goed dan 2005 met 18 broedparen.

Kluut

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
410	425	4	0	+	K

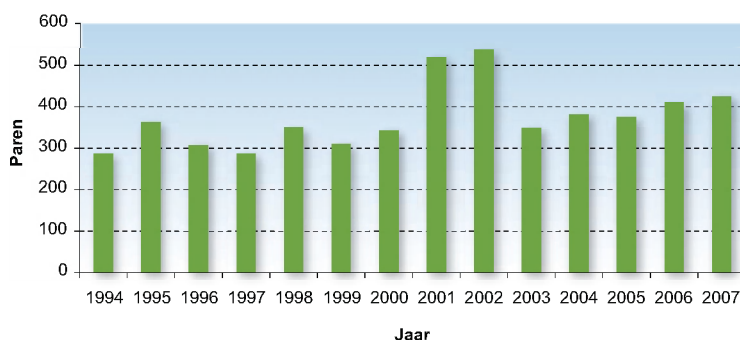

Van de Kluut ontvingen we erg gedetailleerde gegevens uit nagenoeg alle gekende broedgebieden waardoor een nauwkeurige populatieschatting voor Vlaanderen mogelijk werd. Veruit de belangrijkste regio voor de soort in Vlaanderen is de Oostkust. Hier werden in 2006 resp. 168 en 204 paren geteld. Vooral in de Uitkerkse Polders is de toename erg opvallend en meteen ook een pluim op de hoed van de terreinbeheerders. Elders langs de kust telde men telkens 24 paren aan de Middenkust en resp. 23 en 17 paren aan de Westkust (Viconiakleiputen Stuivekenskerke + IJzermonding). In het binneland is het Antwerpse linkeroevergebied van groot belang voor de Kluut. In 2006 werden hier 148 paren geteld, in 2007 132. Het is mogelijk dat enkele paren die buiten het bestaande vogelrichtlijngebied tot broeden kwamen werden gemist. Op de Antwerpse rechteroever profiteert de Kluut van recente natuurinrichting. In de omgeving

van de Kuifeend werden een aantal weilanden o.a. voor deze soort ingericht wat resulteerde in een toenemend aantal broedende Kluten: 4 paren in 2006, 19 in 2007. In het krekengebied van Noord-Oost-Vlaanderen werden in 2006 21 paren geteld, in 2007 slechts 4. Elders in Vlaanderen liggen de aantallen heel wat lager. In de regio Gent werden in de weinige geschikte biotopen in beide jaren slechts 5 paren geteld.

De totale Vlaamse populatie bedroeg 410 paren in 2006 en 425 paren in 2007. Na de topjaren tijdens de atlasperiode (stilgelegde werf van het Deurganckdok in de Antwerpse haven) neemt de Kluut in de periode 2003-2007 dus stelselmatig licht toe. In de toekomst dienen zich in het kader van nieuwe natuurinrichtingsprojecten nog heel wat nieuwe mogelijkheden aan voor de soort. Tegelijk zullen reeds bestaande gebieden door vegetatiesuccessie wellicht minder geschikt worden.

In Nederland, waar de populatie vele malen groter is, heeft zich in 2001 een dalende trend ingezet die nog steeds doorgaat. In 2000 werden nog ruim 8000 broedparen geteld, in 2006 liep dit aantal terug tot 5400-5600. De afname situeert zich er vooral in het noorden van het land. In het aan Vlaanderen grenzende Deltagebied is de stand al jaren stabiel (Strucker et al. 2007).

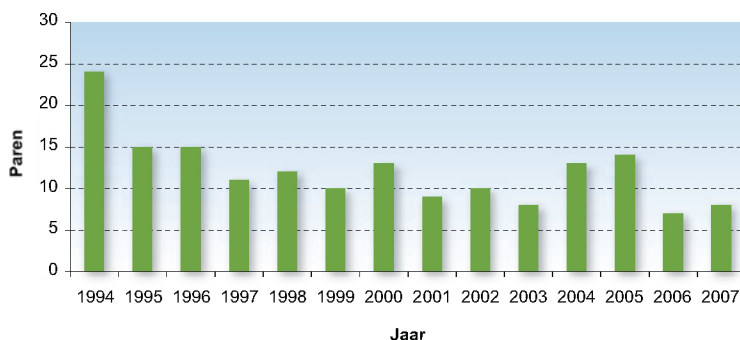
Charadrius hiaticula

Bontbekplevier

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
7	8	4	0	--	-

De Bontbekplevier is al lange tijd een erg zeldzame broedvogel in Vlaanderen die sinds 1994 (24 paren) langzaam verder is afgenomen. In 2006 werd het dieptepunt bereikt sinds de start van het project. Er werden slechts 6 paren geteld in het havengebied van Zeebrugge en 1 in het Antwerpse linkeroevergebied. In 2007 werden 8 paren geteld in Zeebrugge en was de soort afwezig in Antwerpen. Elders langs de kust werden in beide jaren geen broedgevallen opgetekend. De negatieve trend van de Vlaamse populatie sluit aan bij de situatie in Nederland. Landelijk gezien blijven de aantallen er stabiel op ca. 360-400 broedparen, maar in het aan Vlaanderen grenzende Deltagebied nemen de aantallen als sinds 1990 af. De soort profiteert in Nederland vooral van grootschalige natuurontwikkelingsgebieden zoals in het IJsselmeer

en het Ketelmeer waar broedeilanden werden opgespoten. Of ook in Vlaanderen op termijn een effect zal merkbaar zijn van de geplande en deels reeds uitgevoerde natuurontwikkeling in de Antwerpse haven valt nog af te wachten. Ook in Zeebrugge zal de geplande uitbreiding van het sternenschiereiland mogelijk enkele extra broedparen aantrekken.

Kleine Plevier

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
min. 300	min. 300	3	Niet bepaald	0	-

Een pionierssoort bij uitstek als de Kleine Plevier kan overal opduiken. De in de broedvogelatlas gepresenteerde verspreidingskaart is ondertussen flink veranderd. In het kader van het BBV-project werd de soort in 2006-2007 in vergelijking met de vorige periode 2003-2005 goed geïnventariseerd, hoewel er in vergelijking met bv. de Kluut toch nog grote hiaten in de beschikbare gegevens zitten. Zo ontvingen we nauwelijks waarnemingen van de as Antwerpen-Brussel (o.a. Mechels rivierengebied), de Netevallei en grote delen van de Schelde-vallei. Van de beter getelde regio's weten we dat door Kleine Plevier bezette broedplaatsen tijdens de atlasperiode nu niet opnieuw gecontroleerd werden. We ontvingen in totaal gegevens van 156 broedparen in 2006 en 203 in 2007. Het is onduidelijk hoe de soort evolueerde sinds 2000-2002, maar gezien de grote kennislacunes (goed voor minimaal 150 paren tijdens de atlasperiode) schatten we de Vlaamse populatie in beide jaren op minimaal 300 paren. Belangrijke regio's voor zowat alle pionierssoorten zijn steeds de havengebieden. In het Antwerpse linkeroevergebied werden 36 paren geteld in 2006 en

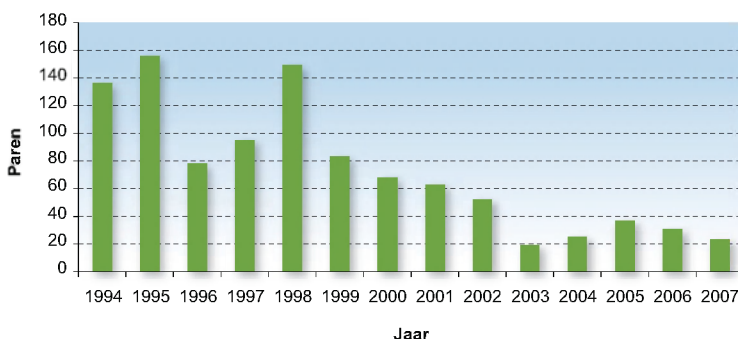
28 in 2007. Dit zijn echter aantallen gebaseerd op inventarisaties binnen het Vogelrichtlijngebied. Buiten die perimeter en op de bedrijventerreinen zelf werden ongetwijfeld nog heel wat paren niet geteld. Een grote bedrijfsparking met hier en daar wat kale grond en plasjes is voor een soort als Kleine Plevier al voldoende.

In Limburg telde men 35 paren in 2006 en 46 paren in 2007. De soort is er vooral prominent aanwezig langs de Maas waar heel af en toe nog in natuurlijk milieu wordt gebroed. Aan de kust is de Kleine Plevier ook goed vertegenwoordigd met resp. 6 en 8 paren langs de Westkust, 4 en 6 langs de Middenkust en 10 en 15 langs de Oostkust. De havenzones van Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge vormen hier geschikte locaties voor de soort. In de omgeving van de Molse meren (excl. Limburg) werd de populatie in 2007 geschat op 15-25 paren. Verspreid over Vlaanderen werden lagere aantallen geteld. Opmerkelijk is het broeden van enkele paren op pas geplagde heidevelden in de Kalmthoutse Heide. Dergelijke locaties blijven vaak 2-3 jaar geschikt, waarna de soort doorschuift naar nieuwe plagplekken.

Strandplevier

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
31	23	4	-	--	MUB

De Strandplevier is weliswaar iets minder zeldzaam dan de Bontbekplevier, maar bijgevoegde grafiek toont duidelijk aan dat ook deze soort erg zeldzaam is geworden in Vlaanderen. Net als de Bontbekplevier is het verspreidingsgebied in Vlaanderen beperkt tot het Antwerpse linkeroevergebied en de Oostkust waar vooral de Baai van Heist en het sternenschiereiland jaarlijks enkele paren herbergen. In Antwerpen werden in 2006 nog 15 paren geteld waarna de soort verder terugviel tot 10 paren in 2007. Ook aan de Oostkust namen de aantallen in 2007 nog verder af: 16 paren in 2006 en 13 in 2007. De totale Vlaamse populatie telde dus 31 paren in 2006 en 23 in 2007. Momenteel bieden de reeds uitgevoerde natuurinrichtingswerken in Antwerpen althans voor de soort nog niet voldoende mogelijkheden. In de nabije toekomst worden hier echter nog enkele nieuwe gebieden aangelegd op maat van pionierssoorten zoals de Strandplevier. Ook aan de kust kan de soort mogelijk nog gaan profiteren van een aantal geplande inrichtingswerken zoals in de IJzermonding en de uitbreiding van het sternenschiereiland. Het is echter maar de vraag of de populatie ondanks de geplande ingrepen nog zal toenemen gezien de situatie elders in Europa en in Nederland. De soort staat er sterk onder druk en de populatie in 2006 (240-270 paren) is nog maar een schim van het aantal dat er broedde in de eerste helft van de 20e eeuw (900-1000 paren, Meininger & Arts 1997) en dat sindsdien stelselmatig is afgenomen. Op vele plaatsen binnen het Europese verspreidingsgebied neemt de Strandplevier sinds 1970 af (Birdlife International 2004). Positief is wel dat de soort in het Nederlandse Deltagebied volop gebruik maakt van de nieuwe natuurontwikkelingsgebieden waardoor de afname lokaal kon afgeremd worden.

Watersnip

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
33	29	3	0	0	MUB

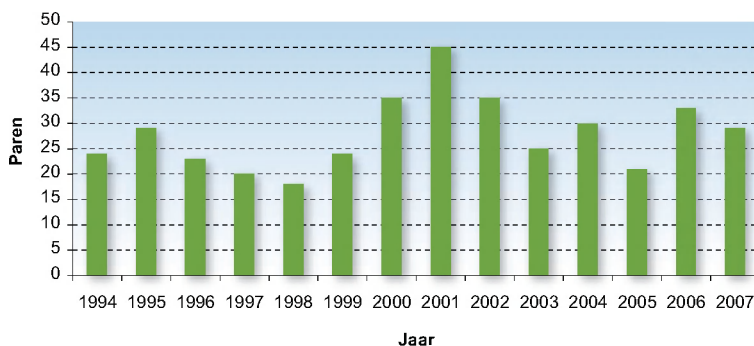

De Watersnip handhaaft zich in Vlaanderen op een laag niveau sinds de start van het BBV-project. In 2006-2007 kan de populatie geschat worden op resp. minimaal 33 en 29 paren. De meerderheid broedt in de provincie Limburg. De vallei van de Zwarte Beek te Koersel blijft het belangrijkste broedgebied met 6-10 paren in 2006 en minimaal 4 in 2007. We ontvingen geen gegevens uit de aangrenzende Demervallei in Vlaams-Brabant waar voor de soort nog een aantal geschikte broedterreinen aanwezig zijn. In Limburg vormt ook de Luysen te Bree een belangrijk gebied voor de Watersnip met resp. 2 en 5 territoria, alsook een opgespoten terrein te Zutendaal waar resp. 5-6 en 4-5 paren werden geteld. Territoria werden er verder nog gemeld uit Houthalen, Linkhout, Zelem en Neerpelt. Buiten Limburg werden in 2007 eveneens 1-3 territoria vastgesteld in de Kalmthoutse Heide en 1 paar in

2007 te Mol-Scheeps (Peeters 2007).

De soort is erg moeilijk te inventariseren, vooral wanneer de dichtheden laag zijn. De weerhouden schatting moet dan ook als een minimum geïnterpreteerd worden.

In Nederland waagt men zich niet aan een landelijke populatieschatting. Na jarenlang een stabiele trend vertoond te hebben, dook de index voor de Watersnip er in 2006 plots met 6% (moeras) – 15% (agrarisch gebied) naar beneden. Deze plotse terugval is moeilijk verklaarbaar.

Oeverloper

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-

We ontvingen geen gegevens van broedgevallen of territoria van de Oeverloper in 2006-2007. Het is echter vermeldenswaardig dat in 2004 4 zekere broedparen (inclusief nestvondst) werden vastgesteld aan de overzijde van de Maas te Meers in Nederlands Limburg. De 4 paren situeerden zich in een stuk oever van 4

kilometer lang waar de smalle en diepe rivierbedding wordt omgezet in een natuurlijker rivierlandschap met stroomversnellingen, hoge grindruggen, erosiekolken, eilandjes en ooibosjes (Kurstjens et al. 2007). Het blijft dus ook in Vlaanderen langs de Maas opletten voor broedgevallen van deze soort!

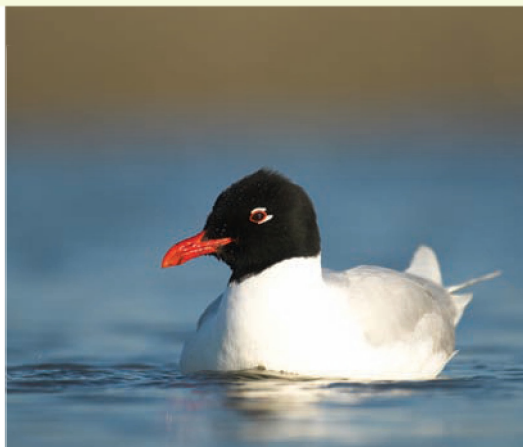
Zwartkopmeeuw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1096	421	4	+	++	-

De trendgrafiek van de Zwartkopmeeuw in Vlaanderen kent een grillig verloop. Zoals al besproken in eerdere broedvogelrapporten kan dit verklaard worden door de hoge mate van uitwisseling met de broedgebieden in het Nederlandse Deltagebied. Indien Vlaamse broedlocaties tijdelijk minder geschikt zijn door bv. te hoge waterstanden of werkzaamheden in de Antwerpse haven wijkt een groot aantal Zwartkopmeeuwen uit naar Nederland.

In 2006 werd net geen nieuw aantalsrecord gevestigd. Er werden maar liefst 1096 broedparen geteld. Ook nu weer broedde de meerderheid in en rond de Antwerpse haven. Men telde 725 paren op de terreinen aan de Zandvlietsluis en 361 paren op de werf van Ineos op de Antwerpse linkeroever. Elders waren de aantallen marginaal met 2 broedparen in de Saspolder te Zandvoorde (Middenkust), 1 paar langs de Oostdam te Zeebrugge, 4 broedparen in het Molsbroek te Lokeren en 3 paren in het Zwart Water te Herentals. In Limburg werden dat jaar geen broedparen gemeld.

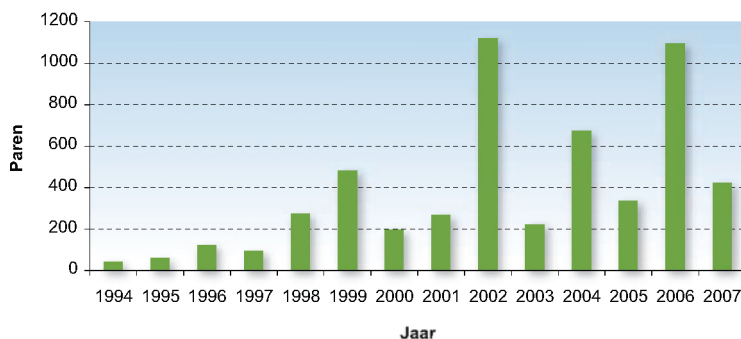
In 2007 viel de totale populatie weer terug tot 421 paren. Er werden 87 paren geteld op het Noordelijk insteeddok op de Antwerpse linkeroever. Het betreft een terrein dat

als tijdelijk compensatiegebied geldt voor de uitbreiding van de Antwerpse haven en specifiek als meeuwenbroedplaats werd voorzien. Aan de Zandvlietsluis telde men 272 paren en op de terreinen van Ineos slechts 5. Elders werden 3 paren geteld in de Saspolder te Zandvoorde, 15 paren langs de Oostdam te Zeebrugge, 2 paren te Stalhille (Oostkust), 2-3 in het Molsbroek te Lokeren en 15 op de terreinen van de glasfabriek te

Lommel in Limburg.

De totale Belgisch-Nederlandse populatie lijkt in de lift te zitten. In Nederland werden in 2006 1025 broedparen geteld en de soort breidt zich nu ook buiten Zeeland (Deltagebied) langzaam maar zeker uit.

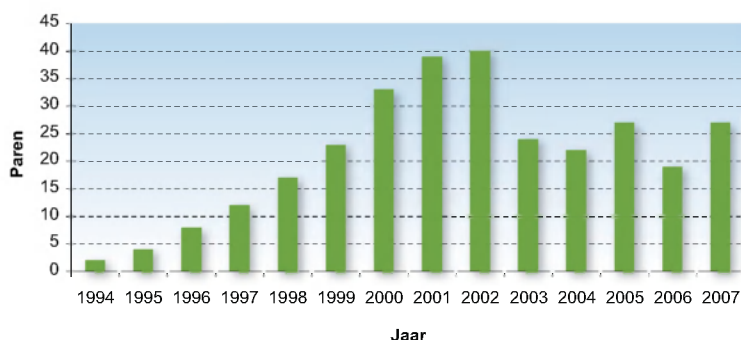
Larus canus

Stormmeeuw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
19	27	4	-	++	-

Net zoals voor de meeste andere meeuwensoorten beschikken we voor de Stormmeeuw over complete gegevens voor Vlaanderen. In 2006-07 bleef de populatie ongeveer gelijk aan die in de periode 2003-2005. De piek die werd bereikt tijdens de atlasperiode werd niet meer gehaald. De Vlaamse populatie telde 19 paren in 2006 en 27 in 2007. Limburg nam hiervan resp. 14 en 12 paren voor de rekening in de bekende broedgebieden te Lommel. Te Zeebrugge (Westdam) werden in 2006 slechts 5 paren geteld, een duidelijke afname t.o.v. van de 15 broedparen het jaar ervoor. In 2007 broedden er echter 13 paren langs de Westdam en 2 paren langs de Oostdam.

Vlaanderen blijft op de zuidrand van het verspreidingsgebied gelegen met in vergelijking met Nederland slechts marginale aantallen. Daar werd de populatie in 2006 geschat op 5600 paren waarvan de meerderheid broedt in het noorden van het land. De populatie in het Deltagebied bedroeg 635 paren en neemt sinds 2003 licht af

Kokmeeuw

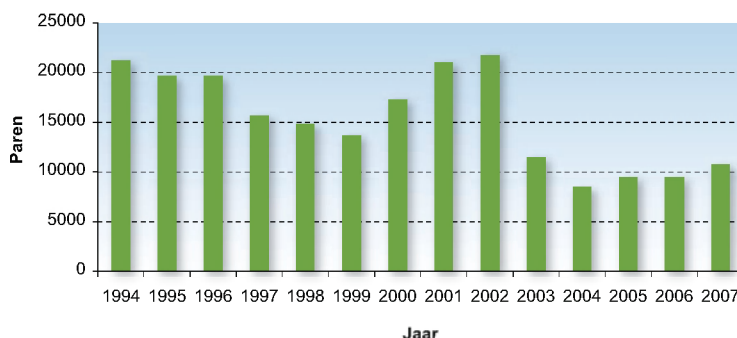
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
9000-10.000	10.500-11.000	4	--	-	-

Na een forse afname in 2003-2005 lijkt het totale aantal in Vlaanderen broedende Kokmeeuwen zich nu te stabiliseren. In 2006-2007 kan de totale populatie geschat worden op respectievelijk 9000-10.000 en 10.500-11.000 broedparen. We ontvingen van alle kolonies gegevens met uitzondering van die aan de Zandvlietsluis en de terreinen van Ineos in het Antwerpse havengebied waar de aandacht volledig naar de Zwartkopmeeuw ging. Beide locaties waren wel in beide jaren bezet door 'grote aantallen' Kokmeeuwen (med. F. Sanspeur).

De grootste kolonie Kokmeeuwen bevindt zich verrassend genoeg opnieuw in het binnenland. In het Vinne te Zoutleeuw (Vlaams-Brabant) broedden respectievelijk 3000-3500 en 4000 paren in 2006-2007. De massale aanwezigheid van de soort stelt de terreinbeheerders voor moeilijke keuzes. Een zo grote kolonie Kokmeeuwen is immers niet verenigbaar met de in het beheerplan vooropgestelde doelen m.b.t. waterkwaliteit, nl streven naar een mesotrofe situatie, en de bijhorende floristische rijkdom. Anderzijds worden ook andere interessante broedvogels zoals Geoorde Fuut, Dodaars en – uitzonderlijk – de Witwangstern aangetrokken door de aan-

wezigheid (en bescherming) van de meeuwen.

In het Antwerpse linkeroevergebied namen de aantallen terug fors af na het goede jaar 2005 toen meer dan 3000 paren werden geteld. Men telde er 1974 paren in 2006 en 1795 in 2007. In Limburg neemt de soort terug toe, maar de aantallen uit de atlasperiode zijn nog lang niet bereikt. Verspreid over verschillende kleinere kolonies telde men er 420-470 paren in 2006 en 1050-1250 in 2007. De Kokmeeuwen-populatie aan de Oostkust neemt nog steeds verder af: van 881 paren in 2006 tot slechts 432 in 2007. Ze broeden er vooral op het sterschiereiland langs de Oostdam te Zeebrugge met enkele kleinere vestigingen in de Uitkerkse Polders. In het Zwarte Water te Herentals werden resp. 200 en 300 paren geteld en in de regio Mol in dezelfde periode 500 en 550.

Grote Mantelmeeuw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Sinds 2004, toen het eerste zekere broedgeval voor de soort in Vlaanderen werd beschreven, werden geen nieuwe broedgevallen meer waargenomen. In Neder-

land broeden lage aantallen en werd de piek van 30 paren bereikt in 2004. In 2006 telde men nog 14-21 paren.

Kleine Mantelmeeuw

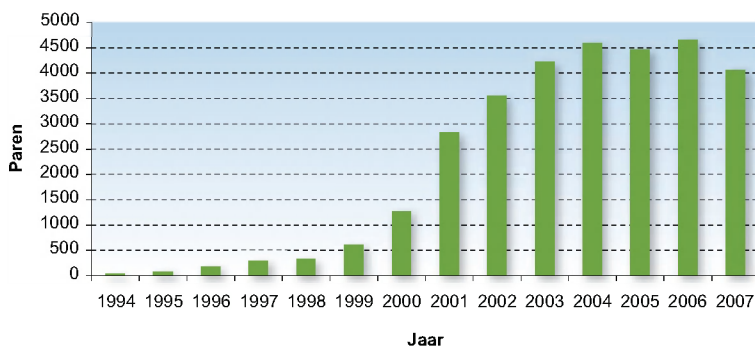
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
4652	4062	4	++	++	K

Broedende Kleine Mantelmeeuwen zijn bijna exclusief voorbehouden voor de Vlaamse kustregio. De enige binnenlandwaarneming kwam van Lommel in de provincie Limburg (resp. 1 en 1-2 paren in 2006-2007). De overgrote meerderheid van de populatie broedt nog steeds langs de Westdam te Zeebrugge (resp. 4570 en 3992 paren). Langs de Oostdam broedden 3 paren in 2006 en 5 paren in 2007. Ook in het havengebied van Oostende (dakbroeders) kwam de soort in beide jaren tot broeden met 78 paren in 2006 en 63 in 2007. De afname van de totale Vlaamse populatie zal zich de komende jaren waarschijnlijk doorzetten aangezien de broedterreinen langs de Westdam stilaan in gebruik worden genomen als bedrijfsterrein in het kader van de uitbreiding van de haven van Zeebrugge. Bovendien staat de

soort er recent onder een steeds grotere predatiedruk van Vossen. Het is nog onduidelijk waar de grote aantallen potentiële broedvogels van die kolonie zich in de toekomst zullen trachten te vestigen.

In Nederland doet de soort het goed met maar liefst 92.000 paren in 2006. De aantallen vertonen er een stabiele trend sinds 2001.

Zilvermeeuw

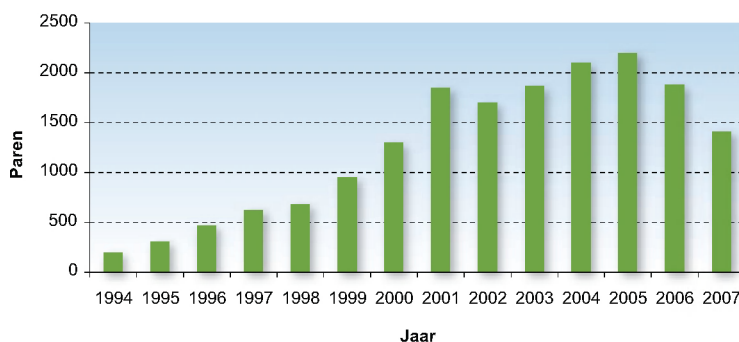
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1880	1411	4	+	++	-

De verspreiding van de Zilvermeeuw in Vlaanderen is nagenoeg identiek aan die van de Kleine Mantelmeeuw. Er werden twee binnenlandse waarnemingen ontvangen. In de omgeving van de Molse zandputten in de provincie Antwerpen werden resp. 4 en 8 paren geteld en in Lommel in de provincie Limburg kwam telkens 1 paar tot broeden. Ongetwijfeld werden in de grote steden en in industriegebieden enkele dakbroeders over het hoofd gezien. De grote meerderheid van de vogels broedt aan de kust en dan nog vooral in het havengebied van Zeebrugge. Hier werden in 2006 1757 paren geteld en nog 1317 in 2007. Ze broeden vooral in een gemengde kolonie met kleine Mantelmeeuwen langs de Westdam. In het havengebied van Oostende (dakbroeders) werden in 2006-2007 resp. 118 en 85 paren geteld. Het lijkt erop dat de soort over z'n piek heen is in

Vlaanderen en net zoals voor de Kleine Mantelmeeuw het geval is, zal die afname zich waarschijnlijk doorzetten gezien de geplande uitbreiding van bedrijfsterrinen langs de Westdam te Zeebrugge.

In Nederland gaat de soort al lange tijd achteruit en ook in 2006 zette de afname zich door. Er werden nog 53.000 paren geteld t.o.v. ca. 90.000 in het begin van de jaren 1990.

Geelpootmeeuw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1	0	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

De Geelpootmeeuw blijft een erg zeldzame broedvogel in Vlaanderen. In 2006-2007 werd één broedpaar (2006) gemeld in de gemengde grote meeuwenkolonie langs de Westdam te Zeebrugge. In 2007 was de soort afwezig als broedvogel.

Ook in Nederland broedt de soort slechts in zeer lage aantallen. In 2006 werden drie mengparen gemeld met Zilvermeeuw of Kleine Mantelmeeuw.

Grote Stern

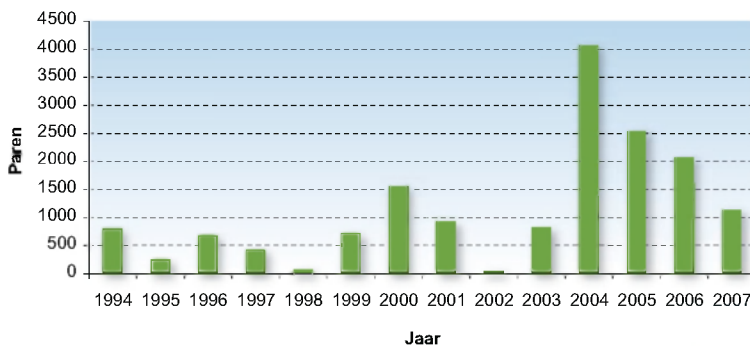
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
2062	1127	4	Niet bepaald	+	MUB

De totale populatie Grote Stern in Vlaanderen broedt nog steeds in het havengebied te Zeebrugge, meer bepaald op het sternenschiereiland langs de Oostdam. In 2006 telde men er 2062 paren, in 2007 nog 1127. Na het spectaculaire jaar 2004, toen meer dan 4000 paren tot broeden kwamen, nemen de aantallen stelselmatig af. Op het INBO loopt al jaren een broedbiologisch onderzoek op de aanwezige sternekolonie van het sternenschiereiland. De gemiddelde legselgrootte in de kolonie Grote Stern bedroeg in 2007 1.4 eieren. Het uitkomstsucces was met 52% aan de lage kant. Predatie door meeuwen lag hieraan ten grondslag. Door een hoog voedselaanbod was het uitvlieg-succes dan weer redelijk tot vrij hoog te noemen (63%). Het uiteindelijke broedsucces (0.4

uitgevlogen jongen per paar) is echter te laag om een stabiele populatie te behouden. Daartoe zou het broedsucces ongeveer 0.8-1 jong per paar moeten bedragen (Courstens et al. 2008).

In Nederland, waar de populatie in 2006 geschat werd op 17.800 paren, nam het aantal lichtjes toe t.o.v. 2005. Ook de langere termijn (sinds 1990) vertoont een licht positieve trend.

Visdief

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
2714	3015	4	+	++	K

De verschillende kolonies Visdieven werden opnieuw goed geteld in 2006-2007. De belangrijkste kolonie is al enige tijd gevestigd op het sternenschiereiland aan de Oostdam te Zeebrugge. In 2006-2007 werden hier resp. 2043 en 2791 paren geteld. In 2006 werd eveneens gebreed langs de Westdam (163 paren) en op de CTO-vlakte in de achterhaven van Zeebrugge (24 paren, 2 in 2007). Elders in de regio Oostkust werd nog gebreed in de Uitkerkse Polders (1 paar, 2007), te Brugge (4 paren 2006), Damme (1 paar 2006) en in het Zwin (1 paar 2006). Langs de Middenkust werden kleinere kolonies Visdieven aangetroffen in het havengebied van Oostende (29 paren in 2006, 4 in 2007) en in de Saspolder te Zandvoorde (120 paren in 2006, 3 in 2007). Langs de Westkust broedde de Visdief enkel in 2006: 26 paren in de IJzermonding te Nieuwpoort en 1 paar in de Viconia-kleiputten te Stuivekenskerke.

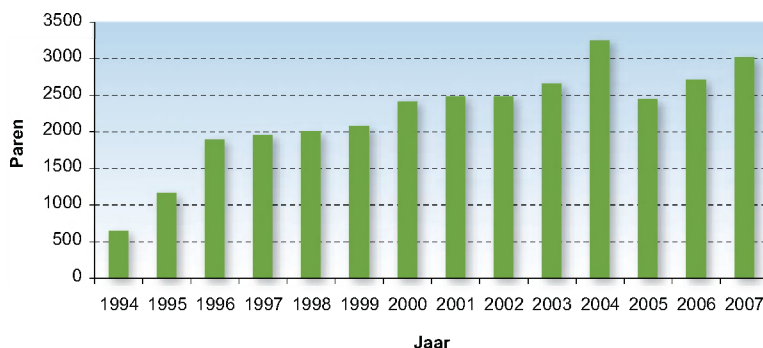
In het binnenland staat enkel het Antwerpse linkeroevergebied jaarlijks garant voor grotere aantallen broedparen. In 2006 telde men er 287, in 2007 nog 248. Elders in het binnenland gaat het zonder uitzondering steeds om erg lage aantallen die meestal op kunstmatige nestvlotjes op eilandjes in grote (grind)plassen tot broeden komen. Binnenland-broedgevallen waren er in de Durmevallei (Donkmeer te Overmere en Hamputten te Waasmunster, telkens 1-2 paren), het Damvalleimeer te Destelbergen (6-7 paren), het Leeuwenhof te Drongen (resp. 2 en 1 paar), de Bourgoyen te Gent (1 paar in 2007), in de kanaalzone te Wintam (resp. 4 en 3 paren) en in de Maasvallei te Limburg (resp. 3 en 1 paren). De situatie in de omgeving van Gent wordt uitgebreid beschreven in Spanoghe (2008). Van het Mechels rivierengebied ontvingen we geen gegevens, mogelijk dat hier een handvol paren werd gemist.

De totale Vlaamse populatie

bedroeg 2714 paren in 2006 en 3015 in 2007. De soort blijft dus een lichte vooruitgang boeken.

In Nederland doet de Visdief het eveneens erg goed, de aantallen zijn er gestabiliseerd op een hoog niveau sinds het begin van de jaren 1990. In 2006 schatte men de populatie op 19.200 broedparen.

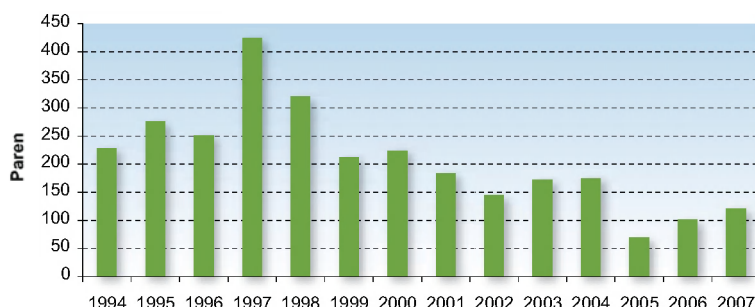
Dwergstern

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
101	121	4	-	--	MUB

Ook de Dwergstern is, net zoals de Grote Stern, al jaren beperkt tot het havengebied van Zeebrugge. In 2006-2007 kwam daarin geen verandering. Het sternenschiereiland was in beide jaren goed voor de meerderheid van de paren (84 in 2006, 78 in 2007). In beide jaren werd ook gebreed in het nabijgelegen strandreservaat de Baai van Heist (16 paren in 2006, 43 in 2007). In 2006 ten slotte, werd ook één broedpaar aangetroffen in de westelijke voorhaven. In totaal telde de Vlaamse populatie dus 101 paren in 2006 en 121 in 2007. Hoewel de aantallen nog steeds erg laag uitvallen t.o.v. de vorige decade lijkt het erop dat de

soort zich voorzichtig herstelt.

In Nederland was 2006 een topjaar voor de Dwergstern met een geschatte populatie van 585 paren. Daarvan broedden 369 paren in het Deltagebied, het hoogste aantal sinds de start van de monitoring daar in 1979.

Witwangstern

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
140	142	4	0	++	-

Het verrassende broedgeval van 2005 in het Vinne te Zoutleeuw in Vlaams-Brabant kende een al even verrassend vervolg in 2006 toen opnieuw 1 paar tot broeden kwam en er in slaagde 3 juvenielen groot te brengen. Een uitgebreid verslag van beide broedgevallen is te lezen in Collaerts (2007). In 2007 werd de soort er nog wel waargenomen, maar het kwam niet meer tot een broedgeval.

Halsbandparkiet

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(+)	(++)	-

Hoewel we niet over voldoende inventarisatiegegevens beschikken om een uitspraak te doen over de Vlaamse broedpopulatie van de Halsbandparkiet is het door het onderzoekswerk van D. Strubbe (zie o.a. Strubbe & Matthysen 2007) van de universiteit Antwerpen (UA) wel mogelijk om een beeld te schetsen van de uitbreiding die recent nog lijkt te versnellen. Tijdens de atlasperiode was de soort nog 'beperkt' tot de wijde omgeving van Brussel met slechts lokale vestigingen in de Centrale (Antwerpse) Kempen (Grobendonk, Bouwel, Herenthout). Recente gegevens wijzen op een snelle toename sinds 2003 in alle Vlaamse provincies met uitzondering van Limburg. Vooral in de omgeving van Antwerpen is de luide roep van de Halsbandparkiet onder tussen goed ingeburgerd met verschillende broedparen in Antwerpse stadsparken, Ekeren, Kapellen, Hoevenen en Brasschaat. Niet toevallig kenmerkt deze regio zich door de aanwezigheid van vele kasteelparken en residentiële villawijken met vele oude loofbomen waarin de soort veel nestgelegenheid vindt. De locatie en het private karakter van deze tuinen en parken bemoeilijkt

de inventarisatie. Elders in Vlaanderen is een verspreidingskern ontstaan in Oost-Vlaanderen in de omgeving van Aalst-Meldert-Ninove met verschillende waarnemingen van broedverdachte paren. Ook in de Gentse binnenstad neemt het aantal waarnemingen toe. In West-Vlaanderen werd de soort o.a. frequent waargenomen in de centra van Brugge, Waregem, Anzegem en Kortrijk. Helemaal aan de kust werden al waarnemingen gemeld uit het Hannecartbos te Oostduinkerke.

In Vlaams-Brabant is de soort ondertussen in de meeste bos- en parkrijke regio's een algemene verschijning geworden met o.a. een opvallende areaalsuitbreiding in de richting van Diest. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt de totale broedpopulatie geschat op 480-1200 paren (Weiserbs & Jacob 2007).

Buiten de gekende slaappleatsen in Brussel werd ook in het domein Muisbroek in Ekeren bij Antwerpen een slaappleats vastgesteld (28 exemplaren in 2006, 36 in 2007). Elders in het Antwerpse is het nog onduidelijk waar het toenemende aantal Halsbandparkieten overnacht.

Velduil

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	0	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In 2006-2007 werden, ondanks enkele zomerwaarnemingen, geen zekere of waarschijnlijke broedgevallen van de soort meer vastgesteld in Vlaanderen

Oehoe

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
(1)	(1)	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In Nederland werden in 2006 al 5 zekere broedparen van de Oehoe gemeld. Alle paren brachten ook jongen voort. Het eerste broedgeval in Vlaanderen, in Beringen in 2005, kon niet met zekerheid bevestigd worden

in 2006-2007. In de regio werden in dezelfde periode echter wel een aantal zichtwaarnemingen van de soort verricht waardoor het niet uitgesloten is dat ze er nog steeds broedt (med. J. Gabriëls).

Kerkuil

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
458	964	4	++	++	-

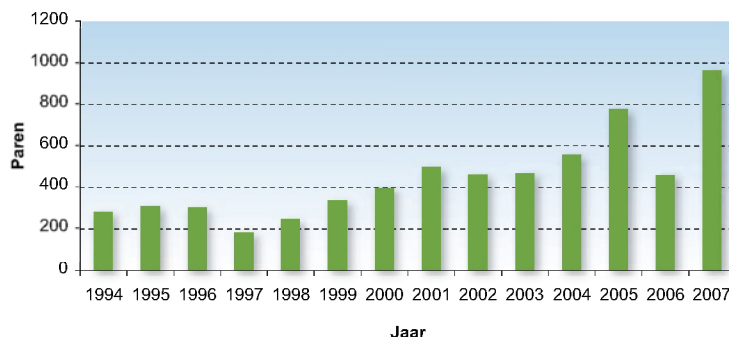
Dankzij de grote inspanningen geleverd door de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen is het mogelijk jaarlijks een gedetailleerd beeld te krijgen van de Vlaamse broedpopulatie. Voor het hier gepresenteerde overzicht werd teruggегреpen naar jaarverslagen van de werkgroep (Kerkuilnieuws 2006, 2007) alsook naar www.kerkuilwerkgroep.be

Door een combinatie van factoren (koude nawinter, nat voorjaar, hitte in juli en bijzonder veel neerslag in au-

gustus) werd 2006 (458 aanwezige paren, slechts 322 nesten) in alle Vlaamse provincies een slecht broedseizoen in vergelijking met zowel 2005 als 2007 toen een voorlopig record aantal broedparen (964) werd geteld. Niet alle broedparen slagen erin een nest groot te brengen. In 2007 werden 721 nesten geteld, samen goed voor 2752 pulli. Ondanks het mindere jaar 2006 is het duidelijk dat de Kerkuil het erg goed doet in Vlaanderen, waarschijnlijk niet in het minst gestuurd door het

uitblijven van strenge winters sinds 1998. Zoals blijkt uit de forse toename in 2007 is de soort momenteel goed in staat om een eenmalig tegenvallend broedseizoen op te vangen.

In Nederland viel de soort ook sterk terug in 2006 (2000-2100 paren) na een recordjaar 2005 toen bijna 3000 broedparen werden geteld.

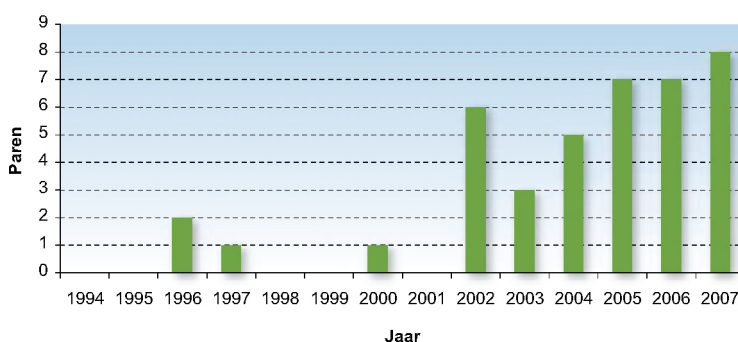
Merops apiaster

Bijeneter

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
7	8	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

De kleurrijke Bijeneter handhaaft zich op een laag niveau in Vlaanderen. In 2007 werd het voorlopige maximum van 8 broedparen bereikt. In 2006 telde men net als in 2005 7 paren. Sinds 2005 verschoof de kolonie van het provinciaal domein te Wachtebeke (Noord-Oost-Vlaanderen) stilaan in de richting van de Gentse Kanaalzone waar in 2006-2007 Bijeneters tot broeden kwamen op een 3-tal locaties op korte afstand van elkaar. Ze broeden steeds in hoge zandhopen op bedrijventerreinen. In 2006 werd eveneens gebroed te Zwijnaarde (Gent) langs de E40 (3 paren). Opvallend is dat de kolonies in Oost-Vlaanderen jaarlijks opnieuw worden bezet. Een dergelijke plaatstrouw is vooral voorbehouden aan kolonies in de kern van het verspreidingsgebied, niet wat je zou verwachten in Vlaanderen dat zich tot op heden op de grens van het Europese areaal bevindt. In Wallonië wordt de Bijeneter frequenter waargenomen en worden ook veelal solitaire broedparen gemeld, maar van een echte vestiging zoals in Vlaanderen is (nog) geen sprake. Men wijt dit ten dele aan de iets koudere klimatologische condities (med. J.P.-Jacob).

Ook in Nederland is de soort stilaan op weg om de status van jaarlijkse broedvogel te krijgen. In 2006 telde men er 3 paren in het noorden en oosten van het land, terwijl recent ook in 2002 en 2005 gebroed werd. Indicatief is verder de trend die de soort vertoont in Frankrijk. In de periode 1989-2007 nam de Bijeneter er toe met maar liefst 140%, een trend die in de lijn ligt van andere succesvolle soorten als Graszanger, Cetti's Zanger en Koereiger (sterke toename op lange termijn, maar stabilisatie op korte termijn, uitgezonderd bij Koereiger). Afgaand op deze trend kunnen we er vanuit gaan dat ook in de nabije toekomst Bijeneters in Vlaanderen zullen blijven opduiken.

IJsvogel

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(+)	(++)	-

De IJsvogel dient niet langer geteld te worden in het kader van het BBV-project. We ontvingen nog wel heel wat lokale gegevens die voor 2006-2007 niet op een afname wijzen. Het zachte winterweer in beide jaren met slechts korte koudere periodes zal deze vorstgevoelige soort wellicht niet in de problemen hebben gebracht. Hoewel het niet mogelijk is een Vlaamse populatieschatting te maken op basis van de fragmentarische data, kunnen we toch stellen dat de populatie van tijdens de broedvogelatlas zich waarschijnlijk kon handhaven aangezien sindsdien enkel zachte winters werden opgetekend. Populatieschommelingen worden waarschijnlijk vooral veroorzaakt door lokale factoren zoals voedselbeschikbaarheid en nestgelegenheid. De nog steeds verbete-

rende globale waterkwaliteit en de ermee samenhangende visrijkdom speelt de soort wellicht in de kaart. In Nederland waar de IJsvogel iets beter opgevolgd wordt dan in Vlaanderen schommelt de populatie sinds de piekaantallen van rond de eeuwwisseling nog steeds rond 500-580 paren.

Middelste Bonte Specht

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
70	81	3	++	++	-

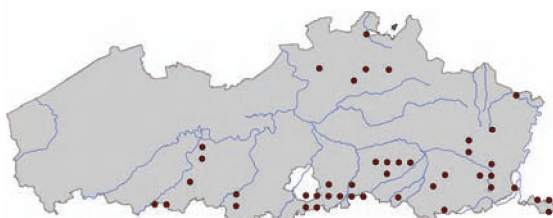
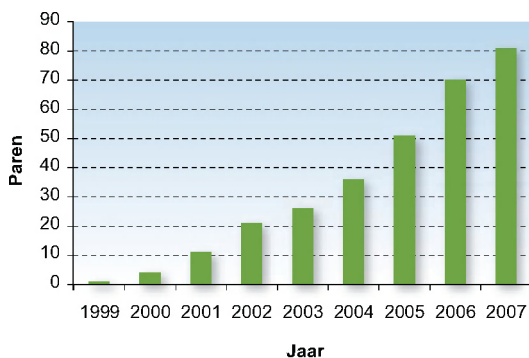
De opmars van de Middelste Bonte Specht, die pas in 2000 voor het eerst met zekerheid in Vlaanderen tot broeden kwam, zet zich onverminderd verder. De soort komt stilaan dermate verspreid voor dat er een soort 'waarnemers-vermoeidheid' is ontstaan. In het begin van de expansie werd deze erg nauwlettend opgevolgd en gedocumenteerd (oa. Moreau 2006), maar in de periode 2006-2007 werd de soort al iets minder gedetailleerd geïnventariseerd. Door de verzamelde BBV-data te vergelijken met o.a. de meldingen op de Natuurpunt Vogellijn (nu waarnemingen.be) en in de talloze lokale verenigingsbladen kon toch onderstaande aangepaste verspreidingskaart worden uitgewerkt. De kaart geeft de toestand weer anno 2007 voor zover bij ons bekend. We willen iedereen oproepen om ze te vervolledigen indien er nog hiaten zouden inzitten. Waarnemingen van broedgevallen worden bij voorkeur ingevoerd in <http://broedvogels.inbo.be>. Op die manier komen ze meteen in de BBV-databank terecht.

Zoals enigszins verwacht na de atlasperiode is de Middelste Bonte Specht vooral verder opgerukt in de bosrijke regio's van de Antwerpse en Limburgse Kempen. In naaldbosrijke regio's ontbreekt deze typische loofhoutsoort, maar vaak wordt ze er dan wel aangetroffen in geïsoleerde (kasteel)parken. In Limburg vormt de Voerstreek hét kerngebied, maar ook verder noordelijk breidt het areaal stelselmatig uit. In Antwerpen is de soort vermoedelijk al verspreid in de gehele Kempen met de hoogste aantallen in de (oude) loofbosrijke gordel ten oosten van de stad Antwerpen. Zo werden minimaal 5-6 paren geteld in het Peerdsbos te Schoten. Een zeker broedgeval werd in beide jaren genoteerd in de omgeving van het vliegveld van Oostmalle. Losse waarnemingen van territoriale vogels kwamen er verder uit Vorselaar, Sint-Job-in 't-Goor, Schilde en Kapellen. Het staat bovendien vast dat nog heel wat paren werden gemist. Zo leverde een speciaal op de soort gerichte tocht doorheen de residentiële en loofbosrijke villawijken van Brasschaat en omgeving minimaal 4 zangposten op in 2007. Hierbij werd slechts een fractie van het gebied bezocht en zijn grote delen strikt ontoegankelijk. Uit Vlaams-Brabant, waar de soort voor het eerste

broedde, werden slechts fragmentarische gegevens ontvangen. In Oost-Brabant telde men minimaal 2 territoria in 2006 en 6 in 2007. Uit de regio Leuven ontvingen we helaas geen gegevens, maar de soort houdt er ongetwijfeld minimaal stand in de vele geschikte bosgebieden. In de Vlaamse Ardennen neemt het aantal waarnemingen van territoriale vogels eveneens duidelijk toe.

We schatten de Vlaamse populatie in 2006-2007 respectievelijk op minimaal 70 en 81 broedparen.

In Nederland verloopt de evolutie parallel aan die in Vlaanderen. Net als bij ons werden er veel waarnemingen verricht in de winter van 2005/2006 en die leidden in 2006 tot maar liefst 120 getelde territoria en een schatting van de totale Nederlandse populatie van 130-150 paren. Het kerngebied ligt er in Zuid-Limburg waar bijna alle op het oog geschikte oude loofbossen bezet waren (Bakhuizen 2007). In Wallonië neemt de soort sinds 2003 toe met ruim 8% per jaar.

Zwarte Specht

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	+	(++)	-

De Zwarte Specht is een soort die voorkomt op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn maar wordt door het BBV project niet gevolgd. Van alle op de Bijlage I voorkomende soorten is Zwarte Specht, naast Blauwborst en IJsvogel, één van de meest verspreide soorten in Vlaanderen. In 2000-2002 werd de totale Vlaamse populatie geschat op 650-1050 broedparen. De vrij ruime schatting toont al aan dat de soort niet eenvoudig te inventariseren is. Het is dan ook onbegonnen werk de Zwarte Specht jaarlijks gebiedsdekkend te willen inventariseren. In de meeste Europese landen valt men terug op gegevens uit de lopende monitoringprojecten. In Vlaanderen is het ABV-project het meest geschikt om op termijn goede uitspraken te kunnen doen over de populatieschommelingen van de Zwarte Specht. Aangezien het project pas gestart is in 2007 is het nog niet mogelijk een echte trend te berekenen, maar door

de overlap in steekproefhokjes tijdens de atlasperiode en de eerste twee jaren van het ABV-project kunnen we toch beide periodes met elkaar vergelijken al moeten de resultaten met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden. Op basis van gemeenschappelijk getelde hokken in 2000-2002 t.o.v. 2007-2008 nam de soort nog licht toe. Mogelijk is de totale Vlaamse populatie stabiel, aansluitend bij de trend in Wallonië (stabiel in de periode 1990-2005).

In Nederland wordt de soort al veel langer gemonitord en daar vertoonde de landelijke trend een afname in 2006 t.o.v. 2005. Op langere termijn (sinds 1990) zijn ook daar de aantallen stabiel. In Frankrijk neem de soort net zoals de meeste andere spechtensoorten fors toe (+ 79% in de periode 1989-2007).

Nachtzwaluw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	(+)	(++)	K

Ook de Nachtzwaluw is een Bijlage I soort die niet binnen het BBV project valt. Door haar nachttactieve levenswijze beschikken we nauwelijks over gebiedsdekkende gegevens met uitzondering van de atlasperiode 2000-2002 toen de Vlaamse populatie geschat werd op 500-550 paren. Er was in die periode sprake van lokale toename in de Antwerpse Kempen. De fragmentarische gegevens die we ontvingen wijzen op een doorzettende positieve trend. In Limburg werd net na de besproken periode een nieuwe grootschalige inventarisatie uitgevoerd en de getelde aantallen zouden opnieuw een bijzonder forse toename tonen (800 paren in 2008 t.o.v. 500 in 2000-2002, med. J. Gabriëls). In een volgend broedvogelrapport zal hier aan de hand van een te verschijnen publicatie nader over gerapporteerd worden. In Antwerpen is de trend eveneens positief op basis van gedetailleerde tellingen uit de belangrijkste broedgebie-

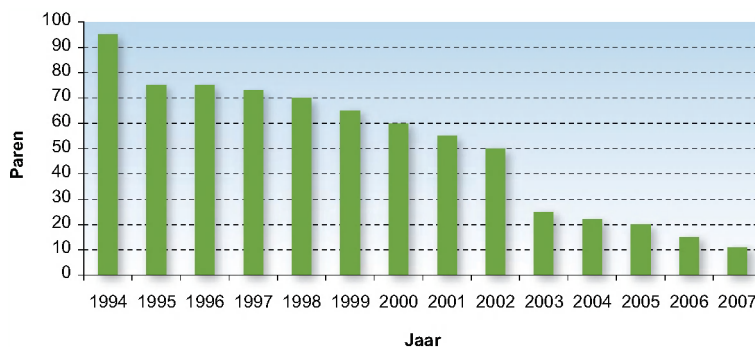
den. In de Kalmthoutse Heide werd de Nachtzwaluw in 2007 opnieuw gebiedsdekkend geïnventariseerd (Ledegen 2007). Hoewel de meerderheid van de vogels tot broeden komt in het Nederlandse deel van het grenspark, neemt de soort ook in het Vlaamse deel licht toe (19 paren in 2007 t.o.v. 10 in 1999). Een zelfde verhaal op het Groot en Klein Schietveld te Brasschaat-Brecht waar de aantallen toenamen van 8 paren in 2001 tot 19 in 2007 (VWG Groot & Klein Schietveld 2008). Buiten de gekende broedgebieden reageert de soort positief op natuurontwikkeling en verscheen o.a. opnieuw in de voormalige bossen van De Merode te Averbode. Ook in Nederland doet de Nachtzwaluw het bijzonder goed. De populatie kan er niet op nationale schaal geschat worden, maar lokale data tonen een verdubbeling van de aantallen in de periode 1990-2006 met de sterkste toename pas na de eeuwwisseling.

Kuifleeuwerik

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
11-20	7-13	3	--	--	MUB

De sterke afname van de Kuifleeuwerik in Vlaanderen zet zich onverminderd door. Zoals in de periode 2003-2005 ontvingen we ook in 2006-2007 nog enkel gegevens uit de Oostkust (resp. 2 en 1 paar) en de Westkust (resp. 9 en 6 paren). Rekening houdend met mogelijk onvolledig getelde gebieden aan de Westkust valt de Vlaamse populatieschatting niet hoger uit dan 11-20 paren in 2006 en 7-13 paren in 2007. Het uitsterven van de Kuifleeuwerik in Vlaanderen lijkt dan ook een kwestie van nog enkele jaren te zijn geworden. We beschikken ook niet over informatie over het broedsucces van de populatie. De oorzaken van de terugval spelen op grotere schaal want de soort neemt in het volledige centrale en noordwestelijke deel van haar Europese areaal sterk

af (Birdlife International 2004). Ook in Nederland is de soort bijna uitgestorven na een halvering van de populatie in 2006 (10-20 paren) t.o.v. 2005. Verder zuidelijk in Europa waar veruit de hoogste aantallen broeden (bv. Spanje 400.000-1.000.000 paren) nemen de aantallen recent eveneens af (Escandell & Palomino 2007, Seoanne & Carrascal 2007).

Boomleeuwerik

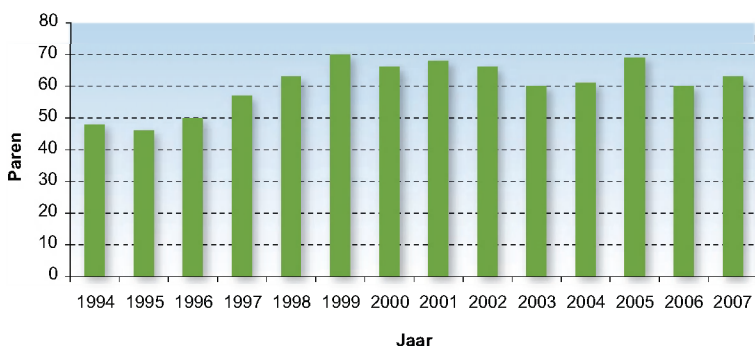
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	0	(+)	K

Net zoals de Nachtzwaluw is de Boomleeuwerik een typische soort van heideterreinen die bovendien ook op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn vermeld staat en niet binnen het BBV-project valt. In nagenoeg alle heidegebieden die intussen als Vogelrichtlijn afgebakend zijn, werd de Boomleeuwerik als prioritair te beschermen soort opgenomen. Tijdens de atlasperiode werd de Vlaamse populatie geschat op 500-800 broedparen. Inventarisatiegegevens uit de belangrijkste heidegebieden in de Antwerpse Kempen (Kalmthoutse Heide en

Klein en Groot Schietveld) tonen vrijwel stabiele aantallen (60-70 paren) sinds de eeuwwisseling (Van Hecke & Leysen 2000, VWG Groot & Klein Schietveld 2008, gegevens Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, med. I. Ledegen). In Limburg werd de soort in 2008 opnieuw grootschalig geïnventariseerd, een bespreking hiervan volgt in een volgende broedvogelrapportage. Het lijkt erop dat de grootste toename van de Boomleeuwerik in de Kempen zich heeft afgespeeld in de jaren 80 en 90 van de vorige eeuw, waarna sinds 2000 eerder sprake is van een stabiele trend.

In Nederland is de populatie in 2006 stabiel in heide- en stuifzandgebieden terwijl de populatie in bosgebieden gevoelig afnam. Gemiddeld was er sprake van een afname van 12% t.o.v. 2005. In Frankrijk neemt de soort toe op de lange termijn (+ 51% in 1989-2007) terwijl op de korte termijn (+ 14%, niet significant, 2001-2007) sprake is van stabilisatie.

Evolutie van de Boomleeuwerik in de grote Antwerpse heidegebieden (Kalmthoutse Heide/Groot & Klein Schietveld).

Evolution in breeding numbers of Woodlark in some of the larger heathlands in the province of Antwerp (Kalmthoutse Heide/Groot & Klein Schietveld).

Riparia riparia

Oeverzwaluw

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
6600-7000	6400-6800	3	0	++	-

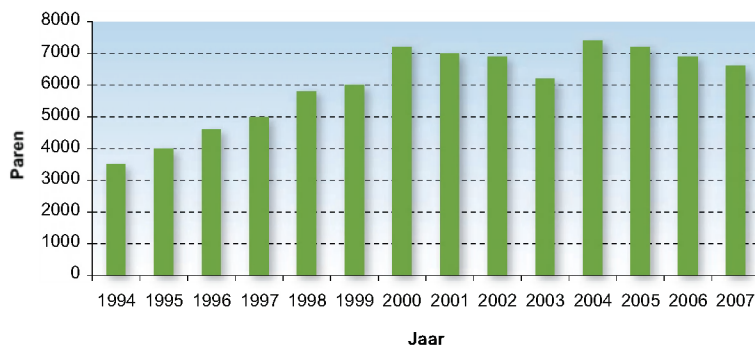
Van deze pionierssoort ontvingen we verrassend complete inventarisaties uit vele Vlaamse regio's. Grote hiaten waren er in het Leuvense, het Mechelse rivierengebied, de Netevallei en de Rupelstreek. De wel ontvangen gegevens wijzen allemaal op een tamelijk stabiele Vlaamse broedpopulatie die we in 2006-2007 respectievelijk schatten op 6.600-7.000 en 6.400-6.800 broedparen. Sinds de broedvogelatlas blijft de populatie in Vlaanderen dus op een vrij hoog niveau schommelen. De overgrote meerderheid (ruim 90%) van de broedpa-

ren broedt in artificiële locaties zoals zand- en kleigroeven, opgespoten terreinen en andere grote bouwerven. Enkel in riviervalleien zoals die van Leie, IJzer en Maas wordt hier en daar nog in de natuurlijke rivieroever gebroed. Gegevens uit het Leie-bekken wijzen echter op een doorzettende afname in dit natuurlijke habitat (Raman & Decler 2009).

Grote kolonies werden o.a. geteld in Snaaskerke langs de Middenkust (2006: 161 paren), in Bierbeek in Oost-Brabant (2006: 130 paren), te Stokkem (2007: 175-200

paren) en in Lommel (2006: 110 paren, Maatheide 2007: 210 paren). De belangrijkste regio's voor de soort in Vlaanderen zijn het Antwerpse linkeroevergebied (resp. 1185 en 750) en de provincie Limburg (resp. 1004 en 1008 paren). Ook in de regio Mol met de talloze zandwinnings werden opnieuw veel nesten geteld (resp. 200 en 350). De gemiddelde koloniegrootte in Vlaanderen bedroeg 35 in 2006 en 41 in 2007.

In Nederland stelde men een toename vast van 10% in 2006 t.o.v. 2007 en ook op de langere termijn (sinds 1990) is er sprake van een doorzettende, lichte toename. De totale populatie werd er in 2006 geraamd op 24.700 paren.

Motacilla flava flavissima

Engelse Gele Kwikstaart

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1	1	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In Nederland, waar de (onder)soort ooit nog flink toenam in verschillende kustregio's, is de Engelse Gele Kwikstaart ondertussen een zeldzaamheid geworden met in 2006 slechts 5 getelde territoria. De Britse populatie is sinds het midden van de jaren 70 gevoelig afgenomen, tot eenderde van het uitgangsniveau. De broedprestaties, hoewel gebaseerd op een kleine steekproef, lijken eveneens verslechterd te zijn (www.bto.org). Het is dan ook niet verwonderlijk dat ook in Vlaanderen erg weinig gevallen gemeld werden, en steeds mengparen met 'onze' Gele Kwikstaart. In 2006 werd een broedgeval genoteerd langs de Middenkust (Snaaskerke) en in 2007 een langs de Oostkust te Zeebrugge.

Grote Gele Kwikstaart

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	+	(++)	-

De Grote Gele Kwikstaart dient niet langer geteld te worden in het kader van het BBV-project. Het valt echter te verwachten dat de soort, waarvan de populatie in 2000-2002 geschat werd op 400-600 paren, in 2006-2007 niet is afgenomen, in tegendeel. Lokale inventarisaties in kerngebieden zoals in Oost-Brabant bevestigen dat de soort nagenoeg alle geschikte biotopen heeft ingenomen en stilaan haar maximum heeft bereikt. In vergelijking met de verspreidingskaart uit de broedvogelatlas 2000-2002 is de soort nog flink toegenomen in West-Vlaanderen (o.a. 5 broedparen in de regio Oostkust in 2006), terwijl ook in Noord-Oost-Vlaanderen en de Antwerpse Noorderkempen nieuwe broedlocaties bekend werden in 2006-2007. Zo lang de reeks zachte winters niet onderbroken wordt, zal de populatie vermoedelijk niet afnemen. De Grote Gele Kwikstaart vertoont wat dat betreft erg veel gelijkenissen met de Ijsvogel.

Ook in Nederland beschouwt men de huidige populatie van 340-380 broedparen als maximaal en is de trend positief sinds 1990.

Rouwkwikstaart

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
4	3	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Zowel in 2006 als in 2007 ontvingen we enkele meldingen van meestal gemengde broedparen met Rouwkwikstaart. Zoals steeds zal het hier zeker om een onderschatting van de aantallen gaan gezien de (onder) soort toch vaak wordt waargenomen zonder dat naar broedbewijs wordt gezocht en bijkomend de – vooral bij vrouwtjes – determinatieproblemen die zich kunnen stellen. Net zoals in 2003-2005 werd in 2006-2007 een mengpaar gemeld op het Groot Schietveld te Brecht. In 2006 werden tijdens de broedperiode ook 2 exemplaren waargenomen in de kanaalzone te Wintam en waren er meldingen te Diepenbeek en Zeebrugge. In 2007 werd

gebroed in Ronse-Paterskerk, te Verrebroek en in de Uitkerkse Polders te Blankenberge.

In Nederland is de (onder)soort al even zeldzaam met in 2006 slechts zes meldingen van (meng)paren. Ook daar beschouwt men de gedane waarnemingen als het topje van de ijsberg.

Blauwborst

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	2	0	(++)	-

De Blauwborst behoort tot de meest algemene soorten in Vlaanderen die voorkomen op de Bijlage I van de Europese Vogelrichtlijn en die niet geteld wordt voor het BBV project. De Blauwborst wordt sinds 2007 ook opgevolgd in het kader van het ABV-project. Uit een eerste vergelijking van de ABV-data met die van de Vlaamse broedvogelatlas (2000-2002) bleek de populatie van de Blauwborst stabiel te zijn. Regionale, fragmentarische gegevens tonen aan dat de soort nog vooruitgang boekt buiten de kerngebieden, maar dat de aantallen in reeds lang bezette, typische broedgebieden zoals grote rietlanden zijn afgenomen in de periode na de broedvogelatlas. In één van de voor de soort belangrijkste gebieden in Vlaanderen – De Kuifeend en het aansluitende gebied

op de Antwerpse rechterscheldeoever – namen de aantallen af van ca. 100 broedparen in 2000 tot 55 in 2005 maar met opnieuw 75 in 2007 (med. L. Benoy). In het Schulensbroek in Limburg nam de soort af van 43 paren in 2003 tot 35 in 2007. In 2008 zette de daling zich er verder door tot 32 paren (med. K. Leysen).

De evolutie in deze kerngebieden loopt parallel aan de vaststellingen in Nederland waar de soort niet langer toeneemt na twee decennia van doorzettende positieve populatietrends. Ook daar nemen de aantallen af in de belangrijke moerasgebieden. In Frankrijk wordt een sterk negatieve trend gemeld in de periode 2001-2007 (-46%).

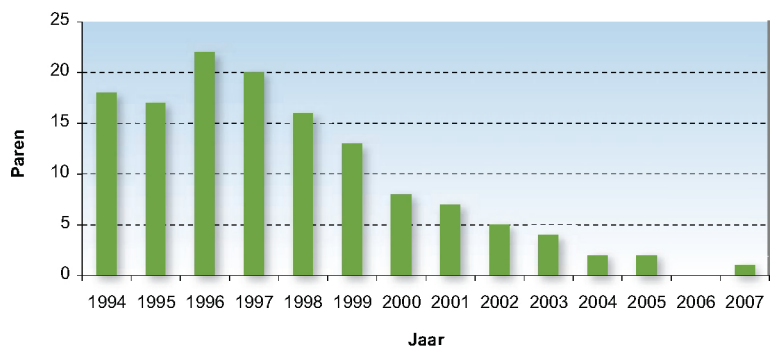
Paapje

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	1	3	--	--	MUB

In 2006-2007 ontvingen we slechts 1 melding van broed-verdachte Paapjes in Vlaanderen (Limburg, 2007). De soort is m.a.w. zo goed als uitgestorven in Vlaanderen. De situatie bij ons sluit aan bij die van de buurlanden. In Nederland werd de populatie in 2006 geschat op 250-400 paren. De soort trekt er zich meer en meer terug in de noordoost-hoek van het land wat meteen ook duidelijk maakt dat een hernieuwde, duurzame vestiging in Vlaanderen wellicht niet in de nabije toekomst zal plaatsvinden. Vele ogenschijnlijk geschikte hooilanden die gunstig beheerd worden in

meer zuidelijk gelegen Nederlandse provincies herbergen geen Paapjes meer. Zowat overal in het noordwestelijke en centrale deel van het Europese areaal neemt de soort in aantal af (PECBMS 2007).

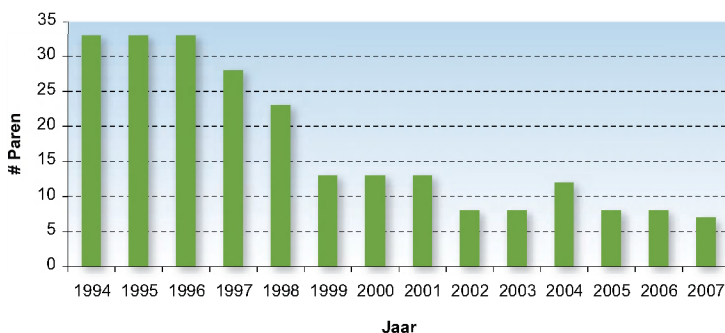
Tapuit

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
8	7	4	0	--	MUB

Het is al enige tijd duidelijk dat de Tapuit op vrij korte termijn als broedvogel uit Vlaanderen zal verdwijnen. Het 'zwaartepunt' van de verspreiding kwam in 2006-2007 te liggen op de voorhaven van Zeebrugge (resp. 5 en 6 paren/territoria). Het vroegere broedgebied in de IJzermonding is nagenoeg verlaten met in 2007 nog 1 succesvol broedgeval. In 2008 was er nog één paar aanwezig, maar tot een succesvol broedgeval kwam het niet meer. Elders in Vlaanderen werden in 2006 twee paren gemeld uit Limburg in het militair domein te Helchteren en op een industrieterrein te Lommel. De totale Vlaamse populatie telde dus slechts 8 paren in 2006 en 7 in 2007.

In Nederland wordt sinds enkele jaren extra aandacht besteed aan de Tapuit, niet in het minst door de ook

daar vastgestelde dramatische achteruitgang. In 2006 nam de populatie nog eens met 10% af t.o.v. 2005. Ze werd geschat op 220-260 broedparen. De soort is er nagenoeg geheel verdwenen uit het zuiden van het land. In Europa gaan de aantallen op erg veel plaatsen achteruit, zelfs in echte bastions voor de soort zoals Zweden en Finland (Birdlife International 2004). In Spanje neemt de Tapuit wel licht toe (Escandel & Palomino 2007).

Cettia cetti

Cetti's Zanger

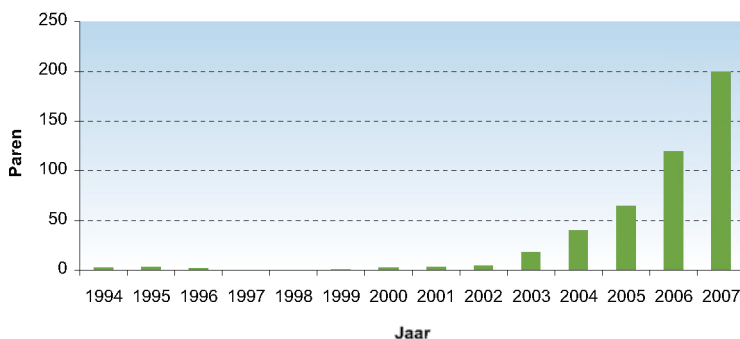
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
100-140	180-220	3	++	++	-

De Cetti's Zanger neemt in Vlaanderen nog sneller toe dan de Graszanger. In tegenstelling tot die laatste koloniseert de Cetti's zanger ook rietlanden en natte ruigten die verder in het binnenland zijn gelegen. Vooral in de Dijlevallei (naar schatting minimaal 5-10 territoria in 2006-2007) en in Oost-Brabant (1-2 territoria in 2006, 5-7 in 2007) heeft de soort zich ondertussen goed ingeburgerd. We ontvingen geen gegevens uit het krekengebied in Noord-Oost-Vlaanderen, maar de soort is er ongetwijfeld wel aanwezig nadat er in 2005 al minimaal 3 zangposten werden genoteerd. Ook langs de Schelde

in Antwerpen en Oost-Vlaanderen werden verspreid geïsoleerde zangposten opgetekend in 2006-2007. Het grootste deel van de populatie broedt langs de kust. Langs de Westkust werd de soort niet gebiedsdekkend geïnventariseerd in 2006-2007, maar er broedden naar schatting respectievelijk 30-40 en 40-50 paren. Langs de Middenkust nam de soort verder toe van 10-15 territoria in 2006 tot 15-25 in 2007. De belangrijkste Vlaamse regio voor de Cetti's Zanger is ongetwijfeld de Oostkust. Gebiedsdekkende tellingen leverden daar een schatting op van 40-50 territoria in 2006 en maar liefst 80-90 in 2007.

De totale Vlaamse broedpopulatie kan in 2006-2007 respectievelijk geschat worden op 100-140 en 180-220 territoria. Net zoals bij andere vorstgevoelige soorten zoals de Graszanger geldt dat enkel het plots optreden van streng winterweer een verdere toename in de weg kan staan. In Nederland volgde in 2006 de echte doorbraak. De populatie werd er geschat op 30-40 paren t.o.v. een tiental in 2005.

In Frankrijk kende de soort een enorme toename in de periode 1989-2007 van maar liefst 165%.

Cisticola juncidis

Graszanger

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
55	87	4	++	++	-

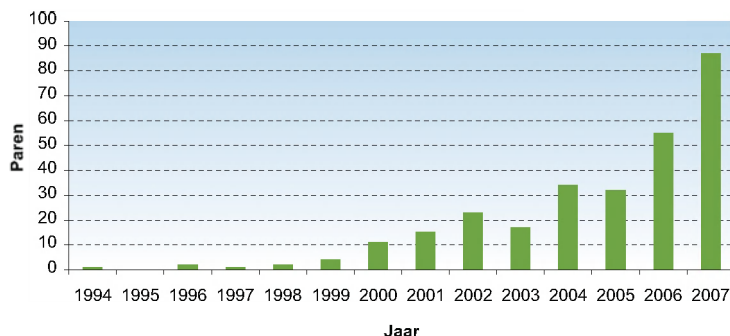
Door het uitblijven van echt winterweer blijft de Graszanger het bijzonder goed doen in Vlaanderen. De totale Vlaamse populatie verdubbelde bijna in 2006 (55 territoria) t.o.v. 2005 en nam in 2007 verder toe tot maar liefst 87 territoria. In tegenstelling tot de Cetti's Zanger doet de Graszanger er wel langer over om het binnenland te koloniseren. De overgrote meerderheid broedt langs de Oostkust waar in 2006-2007 respectievelijk 34 en 61 territoria werden geteld. Het gehele havengebied van Zeebrugge is erg in trek bij de Graszanger, maar vooral het Rietveld De Pelikaan in de Zeebrugse achterhaven herbergt vele paren (resp. 14 en 21 in 2006-2007). Precies dit gebied zal in 2009 verdwijnen ten gevolge de uitbreiding van de haven en het valt dan af te wachten of de aanwezige broedparen in de nabije omgeving nog nieuwe nestgelegenheid zullen ontdekken. Aan de Westkust werd de soort niet grondig geïnventariseerd, maar schattingen liggen er in 2006-2007 jaarlijks rond 5-10 territoria, vooral in de IJzermonding te Nieuwpoort. Langs de Middenkust breekt de Graszanger niet door met telkens slechts 1 territorium te Zandvoorde. In het

binnenland werden Graszanger territoria o.a. aangetroffen in de Gentse Kanaalzone (telkens 5-8), in de Durmevallei (Scheldebroeken Berlare, 2-4) en in het Antwerpse linkeroevergebied (1-3).

In Nederland volgt de soort de Vlaamse trend. De po-

populatie werd er in 2006 geschat op 50-60 paren, vooral in de provincie Zeeland. Het Verdrongen Land van Saeftinghe vormt er al enige jaren het kerngebied voor de soort met 33 territoria in 2006. In het 'brongebied' van onze Graszangers, Frankrijk, neemt de Graszanger nog steeds fors toe (+ 28% in de periode 2001-2007).

Locustella luscinioides

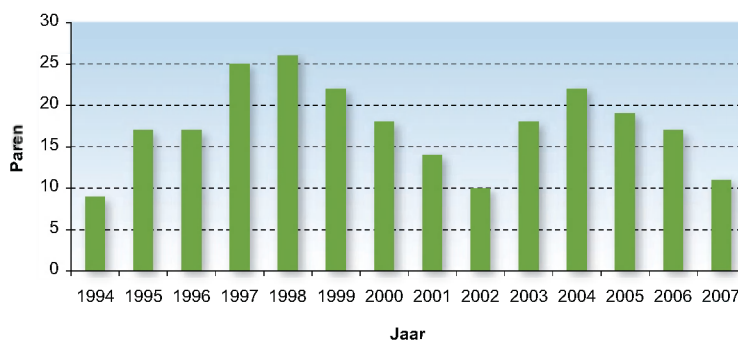
Snor

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
17	11	4	Niet bepaald	Niet bepaald	MUB

De Snor blijft een zeldzame broedvogel in Vlaanderen. De beperkte hoeveelheid geschikt habitat is hiervoor één reden, maar de soort vertoont ook elders schommelingen op de langere termijn. In 2006-2007 kan de totale Vlaamse populatie geschat worden op resp. slechts 17 en 11 territoria. In verschillende gevallen werd vrijwel zeker niet gebreed en betrof het enkel langdurig zingende mannetjes. In 2006 waren 2 territoria aanwezig in het rietveld De Pelikaan in de achterhaven van Zeebrugge (Oostkust), 1 in het Pompje te Oudenburg (Middenkust), 2 in de Viconiakleiputten te Stuivekenskerke (Westkust) en 2 in het Hageven te Neerpelt (Limburg). Verder werden 4 territoria geïventariseerd in het Antwerpse linkeroevergebied (1 op het Groot Rietveld te Melsele en 3 in het Schor Ouden Doel) en 1 in de regio Mol. In 2007 werden geen territoria aangetroffen in Antwerpen, Middenkust en Mol. Dat jaar telde men wel 6 territoria in Limburg verspreid over de belangrijkste moerasgebieden. Langs de Oostkust weerklonk gesnor te Damme en te

Uitkerke. Tijdelijke zangposten zonder verder broedbevijs werden in 2007 genoteerd te Rupelmonde, Wintam en Tienen.

In Nederland nam de broedpopulatie met ca. 10% af t.o.v. 2005. Men wijt dit aan jaarlijkse populatieschommelingen veroorzaakt door een slecht broedseizoen 2005 en/of ongunstige omstandigheden in de overwinteringsgebieden. Sinds 1990 vertoont de Snor er een licht positieve trend. In Europa vertoont de soort gemiddeld een stabiele trend, vooral in de kerngebieden in Oost-Europa (Birdlife International 2004).

Grote Karekiet

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	2	4	Niet bepaald	Niet bepaald	MUB

De Grote Karekiet kan al sinds het einde van de jaren 80 als een onregelmatige broedvogel in Vlaanderen beschouwd worden. In de meeste jaren worden zelfs helemaal geen broedgevallen meer gemeld en beperken de waarnemingen zich tot enkele tijdelijk bezette zangposten. Na het zekere broedgeval in 2003 werden geen waarschijnlijke of zekere broedparen gemeld in 2004-2005. In 2006 kwam hierin geen verandering en werd enkel een tijdelijke zangpost gemeld in Pulderbos (Antwerpen). In 2007 waren de waarnemingen opvallend talrijker. In het Groot Rietveld te Melsele op de Antwerpse linkeroever was een zangpost langdurig bezet, maar broedbewijs werd niet gevonden. In het vrij recent opnieuw ontwikkelde natuurgebied het Vinne te Zoutleeuw was sprake van 1 zangpost en 1 waarschijnlijk broedgeval. Bovendien werd een zeker broedgeval gemeld uit de Maten te Genk in de provincie Limburg. Het broedgeval mislukte helaas door het slechte weer in juni. In hetzelfde jaar werden nog kortstondig bezette zangposten gemeld in de achterhaven te Zeebrugge, Lier, Lille (Antwerpen) en Kessenich langs de Maas in Limburg.

In Nederland blijft de soort verder fors afnemen met nog 170-190 paren in 2006. In Frankrijk wordt een afname gemeld van 51% in de periode 2001-2007.

Orpheusspotvogel

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
? (14 zp)	? (13 zp)	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Ondanks de doorzettende positieve trend van de Orpheusspotvogel in Frankrijk (+ 76% in 2001-2007) en Wallonië (1000-2000 paren in 2000-2001) is van een echte doorbraak in Vlaanderen en Nederland nog steeds geen sprake. In Vlaanderen werden in 2006-2007 resp. 14 en 13 zangposten gemeld, verspreid over alle provincies. Of dit een reële toename is in vergelijking met

2003-2005 (telkens 5-10 zangposten) of eerder een gevolg van het feit dat er beter naar de soort gezocht wordt en er meer waarnemers vertrouwd geraken met de zang is niet duidelijk. Broedbewijs werd in geen van de gevallen aangetoond hoewel het vermoeden bestaat dat dit door de lage trefkans vaak gemist wordt.

Baardmannetje

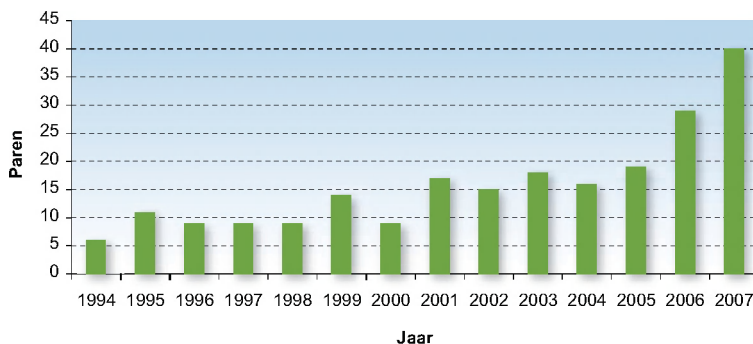
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
29	40	4	++	++	-

In het vorige broedvogelrapport werd de verwachting uitgesproken dat het Baardmannetje in het Antwerpse havengebied zou kunnen toenemen onder impuls van de snel uitbreidende populatie in het aangrenzende Verdrongen Land van Saeftinghe (Castelijns & Wieland 2005). Dit lijkt nu stilaan ook het geval te zijn. In het Antwerpse linkeroevergebied waar de soort in 2003-2005 resp. 15, 11 en 17 paren telde, werden in 2006-2007 21 en 26 paren geteld. De meerderheid broedt er in het Schor Ouden Doel en in het Groot Rietveld te Melsele. Buiten het Antwerpse havengebied werd in 2006 enkel gebroed aan de kust. In de Westkust broedde 1 paar in de Viconakleiputten te Stuivekenskerke. Langs de Middenkust was eveneens 1 paar aanwezig in de Zwaanhoek te Oudenburg en in het havengebied van Zeebrugge (Oostkust) werden 6 paren geteld. In 2007 nam de soort verder toe met telkens 2 paren in de West- en Midden-

kust en 10 paren te Zeebrugge. Bovendien werd eveneens telkens 1 paar geteld op Callemansputte te Zelzate en Blokkersdijk te Antwerpen-LO. De totale Vlaamse populatie is dus goed gekend en telde in 2006-2007 resp. 29 en 40 broedparen.

In Nederland waar de populatie vele malen groter is dan de Vlaamse, was het in 2006 niet mogelijk een schatting te maken van de aantallen door de erg fragmentarische gegevensset. Ook elders in Europa gaat het erg goed met het Baardmannetje en worden overwegend positieve trends genoteerd (Birdlife International 2004).

Kortsnavelboomkruiper

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
1	5	2	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Zowel in 2006 (1) als in 2007 (5) werden meldingen ontvangen van Kortsnavelboomkruiper, zowel uit het Meerdaelwoud in Vlaams-Brabant als uit de Voerstreek te Limburg (Beckers & Sauwens 2008). Niet toevallig worden de locaties steeds gedeeld met o.a. de Middelste Bonte Specht. Op basis van de verzamelde gegevens is het moeilijk een populatieschatting voor Vlaanderen op te maken, maar de soort neemt vrijwel zeker flink toe.

In Nederland broedt de meerderheid van de populatie in het zuidoosten van de provincie Limburg, grenzend aan de Belgische broedgebieden. Ook hier waren de gegevens te fragmentarisch om een populatieschatting op te baseren.

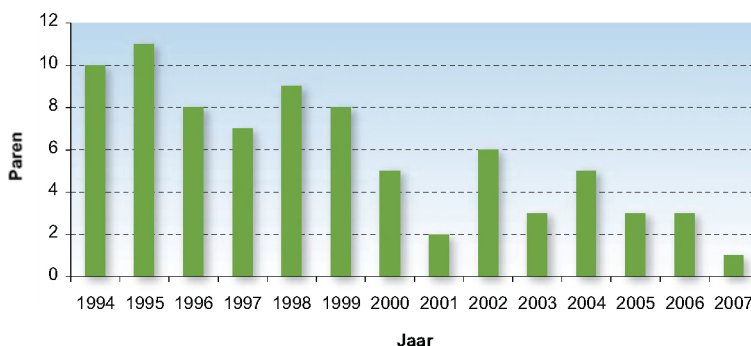
Buidelmees

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
3 (+ 5zp)	1 (+ 2zp)	4	0	--	-

De "vette jaren" van de Buidelmees in Vlaanderen liggen al een hele tijd achter ons. Net zoals in Nederland werd de piek in de aantallen al bereikt in het begin van de jaren 90. Sindsdien is de soort stelselmatig afgenomen als broedvogel. In 2006-2007 werden nog resp. 3 broedparen en 5 zangposten en 1 broedpaar en 2 zangposten geteld. Het lijkt er dus op dat de soort na een relatief kort verblijf in Vlaanderen op het punt staat opnieuw te verdwijnen. Waarnemingen van paren in 2006 werden verricht in de achterhaven van Zeebrugge, te Kallo in het Antwerpse linkeroevergebied en in Limburg (De Luysen te Bree). De waarneming van 7 exemplaren waaronder een aantal juvenielen op het Noordelijk Eiland te Wintam in juni-juli 2006 doen een broedgeval in de nabije omgeving vermoeden. In 2007 werd nog enkel 1 paar gemeld uit Zeebrugge. De Maasvallei,

waar de soort in het begin van de jaren 90 soms tot 10 paren telde, lijkt geheel verlaten. Tijdelijke zangposten werden opgetekend te Lier (Anderstad, 2006-2007), in het Molsbroek te Lokeren (2006), in het Mechels Broek te Mechelen (2006) en in het Schulensbroek in Limburg (2006-2007).

In Nederland was 2006 een bijzonder zwak jaar voor de soort. De populatie werd er geschat op 70-110 paren (in 2004 nog 100-130).

Grauwe Klauwier

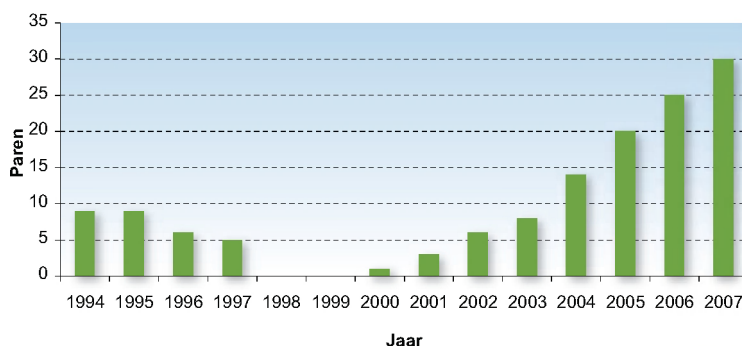
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
23-27	28-32	3	++	++	MUB

Tot vreugde van vele vogelkijkers lijkt aan de spectaculaire terugkeer van de Grauwe Klauwier in Vlaanderen nog geen einde te zijn gekomen, eerder in tegendeel. In 2006-2007 bleef de soort als broedvogel weliswaar beperkt tot de provincie Limburg, maar de aantallen namen er nog steeds toe. In 2006-2007 kon de kernpopulatie in Voeren geschat worden op resp. 15-20 en 20-25 broedparen (med. J. Gabriëls). In 2009 zal de Voerstreek uitvoerig worden geïnventariseerd. Buiten de Voerstreek, maar tevens in Limburg werden in 2006 broedparen gemeld uit de Sint-Maartensheide te Bree, het militaire domein van Helchteren en de Mechelse heide. In 2007 telde men 2 paren te As, 1 in de Sint-Maartensheide, 1 in Genk, 2 in Stokkem en 1 in Zelem. In beide jaren betreft dit steeds onvolledige data. Jaarlijks zou een tiental locaties buiten de Voerstreek bezet zijn geweest. We schatten de totale Vlaamse populatie in 2006-2007

resp. op 23-27 en 28-32 paren.

In Nederland gaat het de Grauwe Klauwier eveneens voor de wind met een in 2006 geschatte populatie van 250-275 broedparen t.o.v. 200-225 in 2004. Op de langere termijn (sinds 1990) is de trend er negatief, maar vanaf de eeuwwisseling is de kentering opvallend. De toenemende aantallen in Nederland en Vlaanderen worden zonder twijfel gestuurd door de positieve trends in Wallonië (jaarlijkse toename van 18% in 1990-1998, later stabilisatie van de aantallen) en Frankrijk (+ 38% in 2001-2007).

Roek

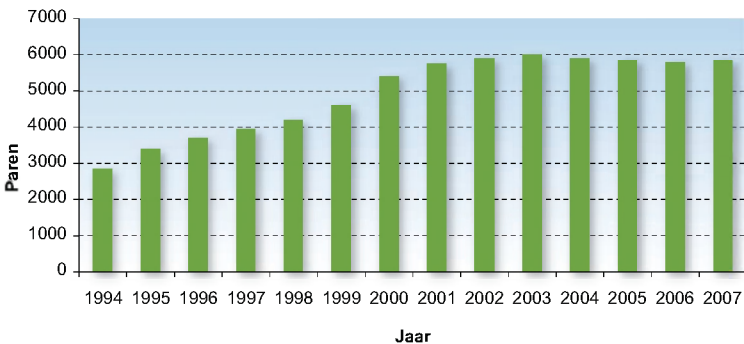
Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
5800	5850	4	0	++	-

De Roek werd in 2006-2007 opnieuw bijna gebiedsdekend geteld. We ontvingen voor beide jaren gegevens van 90% van de gekende broedplaatsen waardoor een nauwkeurige populatieschatting mogelijk werd. Sinds de eeuwwisseling blijft het aantal in Vlaanderen broedende Roeken erg constant en in 2006-2007 telde de populatie resp. 5.800 en 5.850 broedparen. Ook in de afzonderlijke regio's zijn geen opvallende toe- of afnames vastgesteld. De belangrijkste broedgebieden situeren zich nog steeds in de Antwerpse en Limburgse Kempen. In Limburg telde men resp. 2.811 en 2.607 broedparen en in de omgeving van Brecht-Malle in Antwerpen 1.077 en 1.104 broedparen. Elders in Vlaanderen broeden flinke aantallen in de regio Schelde-Leie (resp. 442 en 450 paren), Mol-Geel (326 en 354 paren), Oost-Brabant (150 en 200 paren) en Zuid-West-Vlaanderen (191 en 223 paren). We ontvingen geen gegevens van de gekende kolonies in de

regio's Leuven (189 paren in 2000-2002), Beerse (60 paren in 2000-2002), Westerlo (35 paren in 2000-2002) en Turnhout (182 paren in 2000-2002).

In Nederland schatte men de totale populatie in 2006 op 54.000 broedparen, opnieuw een lichte afname t.o.v. 2005 toen nog 55.000 paren werden geteld. In de tien grootste kolonies stabiliseerden de aantallen zich. In Frankrijk nam de Roek in de periode 2001-2007 met 10% af. In Wallonië wordt een jaarlijkse toename van bijna 3% gemeld in de periode 1990-2007.

Europese Kanarie

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
(30-50)	(30-50)	2	--	Niet bepaald	-

De Europese Kanarie stelt inventariseerders wel vaker voor raadsels. Het is bekend dat de soort een erg erratische verspreiding in de tijd kent met erg grote aantalsfluctuaties. Ten tijde van het veldwerk voor de Vlaamse broedvogelatlas kende de soort een goede periode in Vlaanderen. De totale populatie werd toen geschat op 150-250 broedparen. Sindsdien is de soort fel afgenomen en lokale gegevens doen vermoeden dat de Vlaamse populatie in 2006-2007 is teruggevallen op

1/5 van de atlasperiode. De soort verdween compleet uit Oost-Brabant en fragmentarische gegevens uit Limburg tonen eveneens een grote afname in het zuiden van de provincie. Die waarnemingen sluiten aan bij de situatie in Nederlands Limburg waar de afname nog groter zou zijn dan 80% (Bakhuizen et al. 2004, 2006). In heel Nederland werden in 2006 slechts 78 paren geteld. In Frankrijk wordt eveneens een significante afname gemeld van 49% in de periode 1989-2007.

Kleine Barmsijs

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0	(2)	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-

We ontvingen slechts twee meldingen van kortstondig zingende Kleine Barmsijzen, beide uit 2007: 1 in de Kalmthoutse Heide (Antwerpen) en 1 op de Terhaagdoornheide in Houthalen (Limburg). Broedbewijs kon in geen van beide gevallen worden gevonden.

Sijs

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Zoals steeds ontvingen we voor deze soort slechts fragmentarische data (resp. 8 en 4-5 broedparen in de provincie Limburg, solitaire paren verspreid over de Antwerpse Kempen). Enerzijds is ze in sommige jaren bijzonder zeldzaam, anderzijds berust het vinden van één of meerdere broedparen vaak op toeval. Bovendien worden vaak paren waargenomen die reeds uitgevlo-

gen jongen voederen en is het dus niet duidelijk waar het eigenlijke broedgeval plaatsvond. Tijdens het najaar van 2007 werden grote aantallen Sijzen waargenomen in de trekperiode. De verwachting is dat dit in 2008 heeft geleid tot verhoogde broedaantallen wat ook lijkt bevestigd te worden door de eerste ontvangen resultaten

Kruisbek

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
200-300	20-50	3	Niet bepaald	Niet bepaald	-

Van de Kruisbek is het bekend dat de soort in erg wisselende aantallen broedt, afhankelijk van het al dan niet optreden van irrupties uit noordoostelijke broedgebieden in het voorafgaande najaar. Toch valt het op dat sinds de eeuwwisseling steeds grotere aantallen Kruisbekken tot broeden komen in Vlaanderen en dat 'goede jaren' steeds vaker optreden. Zo waren 2000, 2001, 2003 en 2005 steeds goed voor minimaal 150 broedparen. In de periode 2006-2007 was het vooral het eerste jaar dat erg goed bleek uit te vallen voor de Kruisbek. In 2007 daarentegen was de soort opvallend afwezig. In

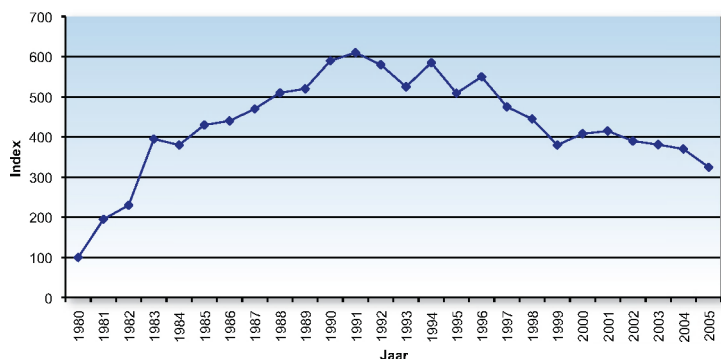
2006 werden alleen al in Limburg 77 paren geteld zonder echt uitvoerig op de soort te focussen en slechts in enkele gebieden. Ook in de Kalmthoutse Heide en op het Klein Schietveld te Brecht was de soort toen opvallend aanwezig (resp. 20-25 en 9 broedparen). In de bossen van de Antwerpse Centrale- en Zuiderkempen weerklonk op tal van plaatsen de onopvallende zang in het vroege voorjaar, maar jammer genoeg ontbreken nauwkeurige tellingen. Toch kunnen we voor 2006 een populatieschatting vooropstellen van minimaal 200 paren en in 2007 slechts 20-50.

Roodmus

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
0 (1zp)	0 (3zp)	4	Niet bepaald	Niet bepaald	-

In 2006 en 2007 werd geen broedbewijs van de soort genoteerd. De waarnemingen bleven beperkt tot kortstondige zangposten van veelal subadulte mannetjes. In 2006 werd een zangpost genoteerd in Kessenich langs de Maas in Limburg, in 2007 werd de soort kortstondig gehoord te Hoeke en Heist in West-Vlaanderen en te Neerharen in Limburg. De situatie in Vlaanderen is gelijklopend aan die in Nederland. In 2006 werden nog 4 langdurige zangposten gemeld, maar ook hier werd geen broedbewijs meer vastgesteld. De oorzaken voor de terugval in West-Europa moeten wellicht gezocht worden in de kern van het verspreidingsgebied in oostelijke delen van Europa. Zoals blijkt uit data van het Pan-European Common Bird Census Project (www.ebcc.info) is de

soort sinds 1980 explosief toegenomen tot het begin van de jaren 1990. Sindsdien is er echter terug sprake van een significante afname. Een afname aan de grenzen van het areaal zoals in Vlaanderen (waar echt sluitend broedbewijs zelfs nooit werd gevonden) en Nederland het geval is, ligt dan in de lijn van de verwachtingen.

Grauwe Gors

Pop. 2006	Pop. 2007	Voll. 2006-2007	Trend 2000-2007	Trend 1994-2007	RL Vlaanderen
?	?	1	--	--	B

De Grauwe Gors is zonder enige twijfel één van die soorten die het snelst achteruit gaan in Vlaanderen. Ten tijde van de broedvogelatlas werd de populatie geschat op 850-1.100 paren, maar die schatting was wellicht iets te hoog gegrepen en zou eerder op 650-750 hebben gelegen (med. R. Guelinckx). In 2008 werd de populatie na nauwkeurige tellingen geschat op slechts 275 paren. De soort is t.o.v. 2000-2002 verdwenen als broedvogel uit West- en Oost-Vlaanderen en heeft zich helemaal teruggetrokken in een tamelijk klein kerngebied in oostelijk Vlaams-Brabant en het zuiden van de provincie Limburg. Jaarlijks gingen dus ca. 50 broedparen verloren, een schrikbarende terugval die ook in Nederland wordt vastgesteld en waar de soort op het punt staat uit te

sterven (5-10 paren in 2006, nog 50-100 in 1998-2000). Er is enige hoop dat de soort in de huidige kerngebieden in Vlaanderen zal weten stand te houden door het opstarten van lokale beschermingsacties en de inrichting van akkerreservaten. Lokaal wordt ook massaal bijgevoerd in de wintermaanden. De eerste resultaten zijn positief en leiden op kleine schaal tot behoud en zelfs lichte uitbreiding van de soort. Daartegenover staat dat de Grauwe Gors in Wallonië, grenzend aan de Vlaamse populatie eveneens enorme klappen heeft gekregen. Ruim 80% van de populatie ging er verloren in de periode 1990-2007, met voorsprong de snelste terugval van alle soorten die er gemonitord worden.

6. Literatuur

- Anselin A. & Cooleman S. (2007).** Wintertelling van de Canadese Gans, *Branta canadensis* in Vlaanderen (2007). INBO.R.2007.9. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 16 pp.
- Anselin A., Vermeersch G. & Devos K. (2003)** Project Bijzondere Broedvogels Vlaanderen : Handleiding. IN.A.2003.7. Instituut voor Natuurbehoud: Brussel, 28 pp.
- Anselin A., Vermeersch G. & Devos K. (2007)** Over speciale beschermingszones, instandhoudingsdoelstellingen en broedvogelatlas- en monitoringsgegevens. Vogelnieuws, Ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (9):22-28.
- Anselin A., Vermeersch G. & Devos K. (2008)** Gewestelijke Instandhoudingsdoelstellingen voor Bijlage I soorten. Vogelnieuws, Ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (11):17-21.
- Bakhuizen J.J. (2007)** Voorjaar 2006: grootse doorbraak van Middelste Bonte Specht in Limburg. Natuurhistorisch maandblad 95:237-239.
- Beckers G. & Sauwens K. (2008)** De Kortsnavelboomkruiper, een nieuwe broedvogel in Limburg en Vlaanderen. LIKONA-jaarboek nr 17(2007): 60-63.
- Berghmans H., Bosmans J., Herremans M., Laeveren P., Smets L., Van Kerckhoven J. & Verboven R. (2007)** Vijfentwintig jaar onderzoek naar de broedbiologie van roofvogels en uilen in de Zuiderkempen. In: Leysen K, Robbrecht G, Herremans M, Faveyts W & Berkvens M 2007. Themanummer roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus, 73 (3) bijlage:25-40.
- Birdlife International (2004)** Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK: BirdLife International. (BirdLife Conservation Series No. 12). 374pp.
- Bijlsma R. (2007)** Trends en broedresultaten van roofvogels in Nederland in 2006. De takkeling 15(1):7-38.
- Boele A. & Van Winden E. (2007)** Steltkluit: zomergast uit het droge zuiden. SOVON-nieuws 20(2):7-8.
- Castelijns H. & Wieland A. (2005)** Broedvogelonderzoek 2004 in het Verdrongen Land van Saeftinghe. St. het Zeeuwse landschap / Natuurbeschermingsvereniging de Steltkluit. Heinkenszand.
- Coeckelbergh C., Gabriëls J., Reyniers J. & Mees H. (2007)** Broedvoorkomen van de Zwarte Wouw *Milvus migrans* in Vlaanderen. In: Leysen K, Robbrecht G, Herremans M, Faveyts W & Berkvens M 2007. Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. Natuur.oriolus, 73 (3) bijlage:45-48.
- Collaerts, P. (2007).** Geslaagde broedgevallen van Witwangstern *Chlidonias hybridus* in het Vinne te Zoutleeuw in 2005 en 2006. Natuur.oriolus, 73(2):45-51.
- Courtens W., Stienen E. & Van de Walle M. (2008)** Nieuws van het sternenschiereiland te Zeebrugge. Vogelnieuws, Ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (11) 13-16.
- Devos K., Vermeersch G. & Anselin A. (2004)** Een nieuwe rode lijst van de broedvogels in Vlaanderen (2004). in: Vermeersch, G. et al. (2004). Atlas van de Vlaamse broedvogels : 2000-2002. Mededeling van het Instituut voor Natuurbehoud, 23:60-75
- Devos K. & Anselin A. (2008)** Broed- en winterpopulaties van Aalscholvers in Vlaanderen (2007-2008). Is het hoogtepunt bereikt? Vogelnieuws, Ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, (11) 29-31.
- Escandell V. (2008).** Programa Sacre: Seguimiento de Aves Comunes Reproductoras en España. In: J.C. del Moral, V. Escandell, B. Molina, A. Bermejo & D. Palomino (Eds). Programas de seguimiento de SEO/BirdLife en 2006:4-9. SEO/BirdLife, Madrid.
- Gregory R.D., van Strien A.J., Vorisek P., Gmelig Meyling A.W., Noble D.G., Foppen R.P.B. & Gibbons D.W. (2005)** Developing indicators for European birds. Phil. Trans. R. Soc. Lond. B, 360: 269-288.
- Gregory R., Vorisek P., Noble D., Van Strien A., Klvanova A., Eaton M., Gmelig Meyling A., Joys A., Foppen R. & Burfield I. (2008).** The generation and use of population indicators in Europe. Bird Conservation International 18:223-244.
- Guelinckx R. (2008)** Een toekomst voor de Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* in Droog Haspengouw? Ons Vogelblad 76 (1): 5-12.
- Gyselings R., Spanoghe G. & Van den Bergh E. (2007)** Monitoring van het Linkerscheldeoevergebied in uitvoering van de resolutie van het Vlaams Parlement van 20 februari 2002: resultaten van het vierde jaar. INBO.R.2007.2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 106 pp.
- Jiguet F. (2008)** Suivi temporel de oiseaux communs. Bilan du programme STOC pour la France en 2007. Ornithos 15 (3): 73-83.
- Klaasen O., Dijkse L., De Boer P., Willems F., Foppen R. & Oosterbeek K. (2006)** Broedsucces, voedselécologie en dispersie van de Blauwe Kiekendief op de Waddeneilanden in 2004-2006. SOVON-onderzoeksrapport 2006/15. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Kuijken E., Casaer J., Courtens W. & Verscheure C. (2006)** Project 'Zomerganzen' Provincie West-Vlaanderen 1 juli 2005-30 juni 2006. INBO.R.2006.31. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 90 pp.
- Kurstjens G., Van Mulken H. & Peters B. (2007)** Concentratie broedende Oeverlopers langs de Grensmaas bij Meers in 2006. Limburgse Vogels 17:45-48.
- Ledegen I. (2007)** Broedvogelinventarisatie Nachtzwaluw 2007 in het kader van de Grensparkmonitoring. Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide, Essen.
- Marion L. (2008)** Evolution des populations de hérons arboricoles en France. Abstracts 32ième Colloque Francophone d'Ornithologie, Paris, CFO:9-10.
- Majoor F., De Boer V. & Van Diermen J. (2008)** Broedvogels

in de Gelderse Poort in 2007 : trends vanaf 1990 en recente ontwikkeling 2002-2007. SOVON-inventarisatierapport 2008/03. Beek-Ubbergen, 97 pp.

Meininger P.L. & Arts F.A. (1997) De Strandplevier *Charadrius alexandrinus* als broedvogel in Nederland in de 20e eeuw. *Limosa* 70:41-60.

Moreau K. (2006) De Middelste Bonte Specht in het Meerdaalwoud. *Natuur.oriolus* 72(1):4-13.

Onkelinx T., Quataert P. & Bauwens D. (2006) Monitoring van broedvogels. Schatting van de steekproefgrootte. Intern INBO-document, Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 23 pp.

PECBMS (2007). State of Europe's common birds, 2007. CSO/RSPB, Prague, Czech Republic, 2007.

Peeters L. (ed.) (2007) Vogels van het Kempense Merengebied – editie 2007

Provoost S., Van Gompel W. & Vercruysse W. (2007) Kustduinen krijgen grondige inventarisatiebeurt in het kader van 'PINK'. *Vogelnieuws*, Ornithologische nieuwsbrief van het Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (9):28-30.

Raman M. & Declerck K. (2009) Randvoorwaarden voor een duurzame populatieontwikkeling van oeverzwaluwen langs de Leie. Voorstellen voor inrichting en beheer van oeverzwaluwranden langs de Leie. Rapport van het Instituut van Natuur- en bosonderzoek. Brussel: in press.

Riegel J. (2008) Bilan des niches rares et menacées en France en 2007. *Ornithos* 15 (3):153-180.

Robbrecht G., Bekaert M., van Nieuwenhuysse D., Vangeluwe D., Louette M. & Lens L. (2007) De Slechtvalk *Falco peregrinus* in België, het relaas van een geslaagde nestkastenactie. In: Leysen K., Robbrecht G., Herremans M., Faveyts W. & Berkvens M. (2007). Themanummer Roofvogels in Vlaanderen. *Natuur.oriolus*, 73 (3) bijlage:4-16.

Scheppers T. & Casaer J. (2008). Wildbeheerseenheden Statistiek – Rapportering en verwerking over de periode 1998-2007. INBO.M.2008.9. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 100pp.

Seoane J. & Carrascal L. (2007) Interspecific differences in population trends of Spanish birds are related to habitat and climatic preferences. *Global Ecol. Biogeogr.* 2007:1-11.

Smets L. (ed.) (2007 & 2008) Kerkuilnieuws. Nieuwsbrief van de Kerkuilwerkgroep Vlaanderen. www.kerkuilwerkgroep.be.

Spanoghe G., Gyselings R. & Van den Bergh E. (2008) Monitoring van het Linkerscheldeoevergebied in uitvoering van de resolutie van het Vlaams Parlement van 20 februari 2002: resultaten van het vijfde jaar. INBO.R.2008.14. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 97 pp.

Spanoghe G. (2008) Vissievers *Sterna hirundo* en Zwarte Sternchen *Chlidonias niger* op vlotjes. *Natuur.oriolus* 74(1): 1-7.

Strubbe D. & Matthysen E. (2007) Invasive ring-necked parakeets *Psittacula krameri* in Belgium: habitat selection and impact

on native birds. *Ecography*, 30: 578-588.

Strucker R.C.W., Hoekstein M.J.S., Wolf P.A. & Meininger P.L. (2007) Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2006. Rapport RIKZ/2007.016. Delta Project Management/Rijksinstituut voor Kust en Zee. Culemborg/Middelburg.

Sudfeldt C., Dröschmeister R., Grüneberg C., Jaehne S., Mitschke A. & Wahl J. (eds) (2008) *Vögel in Deutschland* – 2008. DDA, BfN, LAG VSW, Münster. S. 4-7.

Sueur F. (2007) Première nidification de la Grande Aigrette *Casmerodius albus* en Picardie. *Ornithos* 146:388-389.

Van Dijk A.J., Boele A., Hustings F., Koffijberg K. & Plate C.L. (2008) Broedvogels in Nederland in 2006. SOVON-monitoringrapport 2008/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen, 158pp.

Van Geneijgen P. (2006) Broedresultaten van Slechtvalken in Nederland in 2006. *Slechtvalk Nieuwsbrief* 12:2-9.

Van Hecke P. & Leysen K. (2000) Broedvogelinventarisatie Kalmthoutse Heide 1999. Ainal Afdeling Natuur en de Wielewaal vzw.

Vansteenwegen C. (2006) La surveillance de l'avifaune commune par 'points d'écoute' en Wallonie. *Analyse* 1990-2005. *Aves* 43 (4):201-250.

Verbelen D. & De Scheemaeker F. (2007) Resultaten broedvogelinventarisaties 2006 in Noord-West-Vlaanderen. Vogelwerkgroep Mergus, 86pp.

Vermeersch G., Anselin A., Devos K., Herremans M., Stevens J., Gabriëls J. & Van Der Krieken B. (2004). Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000-2002. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbeschoud 23, Brussel, 496pp.

Vermeersch G., Anselin A. & Devos K. (2006). Bijzondere broedvogels in Vlaanderen in de periode 1994-2005. Populatie-trends en recente status van zeldzame, kolonievormende en exotische broedvogels in Vlaanderen. INBO.M.2006.2. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 64pp.

Vermeersch G., Anselin A., Onkelinx T. & Bauwens D. (2007a) Monitoring common breeding birds in Flanders: a new step towards an integrated system. *Bird Census News* 20(1): 30-35.

Vermeersch G., Anselin A. & Herremans M. (2007b) Methodhandleiding bij het project 'Algemene Broedvogelmonitoring Vlaanderen (ABV)'. Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek, Brussel, 8pp.

Vermeersch G. (2009) Ringwerk in het kader van het 'Constant Effort Site'-programma: bijdrage aan geïntegreerde broedvogelmonitoring op het INBO, een case-studie in Essen. *Natuur.oriolus* in press.

Vogelwerkgroep Klein en Groot Schietveld (2007) Ornithologisch verslag 2007. 78 pp.

Weiserbs A. & J.-P. Jacob (2007) Oiseaux nicheurs de Bruxelles, 2000-2004: répartition, effectifs, évolution. *Aves*, 288 pp.

Bijlage 1: regionale coördinatoren (RECO's) broedvogelonderzoek

Zowel het ABV- als het BBV-project steunt in belangrijke mate op een aantal 'supervrijwilligers', mensen die zich in hun eigen regio extra inspannen om monitoringprojecten lokaal te coördineren. Zij zijn onmisbaar als schakel tussen de individuele tellers en de verantwoordelijken voor de projecten en worden daarom hieronder nog eens apart vermeld. Er is veel overlap tussen de regionale ABV- en BBV- coördinatoren, maar hier en daar zijn er toch belangrijke verschillen en daarom worden de twee projecten onder elkaar gezet.

RECO's ABV

VWG	Regionaal coördinator
Afdeling Wal	Gerry Heyrman
Antwerpen Noord	Bram Vogels
Brecht	Marieke Berkvens
Cinerea	Wouter Faveyts
De Torenvalk vzw	Dany De Pauw
De Wielewaal	Gerald Driesens
Dijleland	Kelle Moreau Bruno Bergmans
Diksmuide	vacant / Jelle Quartier
Fruitstreek (Likona)	Stijn Raymaekers
Gent + Bovenschelde	Geert Spanoghe
Grote Nete	Jozef Van Kerckhoven
Halle	Edwig Vanhassel
Klein Brabant	Chris Coekelbergh
Likona	Jan Gabriëls
Maasland (Likona)	Tine Pattyn
Mandelstreek	vacant / Maxime Vanthournout
Markvallei	Stijn Leestmans
Meanderland	Eric Peetermans Jef Sas
Mechels Rivierengebied	Jean Kiebooms
Mergus	Stijn Cooleman
Middenkust	Dirk Vanhoecke
Nete & Aa	Norbert Willaert
Noorderkempen	Glenn Vermeersch
Noord Limburg (Likona)	Toon Jansen
Noord Oost Vlaanderen	Walter Hamelinck Jan Pauwels
Noord West Brabant	René De Boom
Oost-Brabant	Peter Collaerts Marcel Jonkers
Rupelstreek	Eric De Keersmaecker
Stekene-Sint-Gillis-Waas	Chris De Buyzer
Taxandria	Kris Van Der Steen
Vlaamse Ardennen Plus	Dieter Geenens
Voorkempen	Guy Laurijssens
Westkust	Diederik D'hert Koen Devos
Westland	Olivier Dochy
Zuid West Vlaanderen	Bart Van Thuyne Yann Feryn

RECO's BBV

VWG

Regionaal coördinator

Westkust: kustdeel	Diederik D'Hert
Westkust: IJzervallei	Koen Devos
Middenkust	Serge Allein Dirk Vanhoecke
Oostkust	Frank De Scheemaeker
Ieper	Filiep Maes
Roeselare	Jelle Quartier
Tielt	Dany Depauw
ZW-Vlaanderen	Tom Gheschiere Luc Vandeghinste
NO-Vlaanderen	Walter Hamelinck
Waasland Noord	Chris De Buyzer
Wase Linkerscheldeoever	vacant
Gent	Geert Spanoghe
Durmevallei	Joris Everaert
Schelde-Leie	Davy De Groote
Denderland	Wouler Faveyts
Zwalm	Bart Magherman
Dender	Wouler Faveyts
Antwerpen	Ludo Benoy
Voorkempen	Guy Laurijssens
Rupelstreek	Erik De Keersmaecker
Noorderkempen	Glenn Vermeersch
Klein-Brabant	Chris Coeckelbergh
Lier	vacant
Mechelen	Jean Kiebooms
Brussel	Maurice Segers Frank Van den Houtte Karel Helsen
Halle	Hedwig Vanhassel
Beerse	vacant
Mol	Jef Sas
Herentals	Ignace Ledegen Norbert Willaert
Turnhout	vacant
Westerlo	Jos Vankerckhoven
Markvallei	Bart Hoeymans
Heist-op-den-Berg	vacant
Demer	Peter Collaerts
Leuven	Kelle Moreau
Oost-Brabant	Robin Geulinckx Peter Collaerts
Limburg	Jan Gabriels Ludo Beyen

Bijlage 2: medewerkers broedvogelonderzoek

Hieronder volgen de namen van alle personen die als medewerker (aan ABV of BBV) geregistreerd zijn op de website <http://broedvogels.inbo.be>. Van sommigen ontvingen we losse waarnemingen en ook die namen werden aan de lijst toegevoegd. Onze excuses indien alsnog mensen door de mazen van het net geglipt zijn. Dit is o.a. mogelijk voor medewerkers van 'vaste' tellers aangezien zij niet altijd worden geregistreerd op de site.

Adriaens Peter, Adriaens Tim, Aerts Marc, Alaerts Gery, Alaerts Pierre, Allein Serge, Anselin Anny, Audenaert Tim, Bamps Bart, Barbez Gerdy, Beck Olivier, Beckers Geert, Becuwe Dirk, Beernaert Richard, Bekaert Luc, Bellen Peter, Bellens Guy, Benoy Ludo, Berghmans Herman, Berkvens Marieke, Bertrands Joachim, Beullens Willy, Beyen Ludo, Beyen David, Biddeloo Rik, Bijmens Herman, Billiau René, Bleys Geert, Boelens Geert, Bogaert Jan, Bogaerts Alex, Bollen Theo, Bosmans Joris, Bosreservaten Adviescommissie, Botteldoorn David, Boulez Stefaan, Boussier Yves, Braem Geert, Brems Valentijn, Broeckmans Michel, Broidioi Johan, Bruggemans Fonne, Burggraefe Guido, Butaye Sofie, Buysse Jozef, Callewaert Peter, Camerlinck Danny, Carette Geert, Carolus Stefan, Cassaert Marc, Cielen Ward, Cieters Luc, Claerbout Rik, Claes Hans, Claes Eveline, Claes Ward, Clarysse Luc, Claus Peter, Cleven Theo, Coeckelbergh Chris, Coenegrachts Armand, Collaerts Erwin, Collaerts Peter, Colson Eddy, Cooleman Stijn, Cools Alfons, Corstjens Leo, Courtens Wouter, Couwenbergh Bob, Creemers Bart, Creemers Frans, Crul Emmanuel, Cuppens Jos, Cuyppers Ton, d'Hoine André, Daemen Edgar, Damiaens Dries, Damse Polder Werkgroep, Daniëls Fernand, David Filip, de Bethune Guy, De Boom René, De Bosscher Yves, De Bruyker Steven, De Bruyne Sven, De Buyzer Chris, De Cat Luc, De Ceuninck Marc, De Clercq Geert, De Cnodder Paul, De Coninck Luc, De Coster Filip, De Craene Peter, De Groote Peter, De Groote Davy, De Keersmaecker Erik, De Lamellieure Bram, De Putter Georges, De Rauw Danny, De Roo Cien, De Roo Pierre, De Rore Patrick, De Saeger Steven, De Scheemaeker Frank, De Schepper Jan, De Smet Walter, De Smet Rik, De Taey Eddy, De Wilde Luc, De Wispelaere Geert, De Wit Luc, Debaene Philippe, Debremaeker Serge, Debruyne Wim, Debuck Johan, Debusschere Klaas, Debyser Pascal, Declair Peter, Decneudt Yves, Decock Eric, Dedrie Filip, Deduysche Bjorn, Degraeve Kris, Deknock Marc, Deloof Romain, Delrue Carlos, Demuynck Wouter, Depauw Dany, Deprez Philippe, Depuydt Bram, Derdeyn Dirk, Desaeve Robert, Desmet Emmanuel, Desmet Norbert, Detavernier Jo, Devos Alexander, Devos Koen, Devreese Alain, Dewolf Jurgen, D'Haese Franki, D'Haese Steven, D'Haeseleer Wim, Dhaluin Pieter, D'Hert Diederik, Dhollander Jan, D'hoore Paul, Dias Willy, Dictus Chris, Dochy Olivier, Don Huub, Donné Nico, Driesen Koen, Driessens Gerald, Du Cheyne Gert, Dubois Philippe, Dusselier Michiel, Elskens Geert, Emmers Michel, Engelbeen Mathias, Erens Remar, Evens Ruben, Everaert Joris, Faveyts Wouter, Favijts Luc, Feryn Yann, Feys Simon, Flamant Renaud, Florus Marc, Fontier Hilde, Fourier Marc, François Roland, Fruitstreek

Werkgroep, Gabriels Jan, Gabriels Peter, Gabriels Leen, Gabriels Marc, Gabriels Bart, Gadeyne Eddy, Geenens Dieter, Geerts Frans, Geiregat Nico, Geuens Albert, Geypen Andre, Gheschiere Tom, Ghijsels Monique, Gillis Lode, Godding Elisabeth, Goemaere Kristof, Goosens Frank, Goossen Corry, Goossens Arnold, Goossens Tom, Gorssen Jos, Goussaert Filip, Govaerts Jack, Govaerts Luc, Groenez Gunther, Gryffroy Dries, Hamelinck Walter, Hansen Krien, Hebbelinck Marc, Heirweg Bart, Helderweirt Marc, Helsen Karel, Hendrickx Luc, Hens Maarten, Hermans Patrick, Hermy Eric, Herremans Marc, Hessel Kenny, Heyrman Gerry, Hilven Bart, Hoeymans Bart, Hooftman Gert, Hooghuys Roland, Hugelier Johan, Huisseune Pieter-Jan, Hurtekant Kristof, Huybrechts Ronny, Huysmans Michel, Indeherberg Mischa, Jacobs Alofs, Jacobs Ilf, Jacobs Jos, Jacobs Jacky, Jacobs Tony, Jacobs Rik, Jacobs Maarten, Jans Wim, Jansen Toon, Jansen Hugo, Janssen Leon, Janssen Kobe, Janssens Kjell, Janssens Michel, Janssens Patrick, Jaspers Jos, Jonckers Marcel, Kaesemans Machteld, Keirsebilck Patrick, Kenens Jan, Kerckhofs Roger, Kerkhofs Jef, Kerkhofs Jozef, Kestemont Pierre, Kestens Stefan, Keuppens Jos, Kindt Eric, Knoops Guido, Korbmacher Roger, Korsten Jan, Laeremans Max, Lagae Michel, Lambrechts Jorg, Lammerant Wim, Langhmans Werner, Laurens Willy, Laurijssens Guy, Lauwers Randhal, Ledegen Ignace, Leeman Frits, Leenknecht Eddy, Leestmans Stijn, Lefranc Marnix, Lemmens Johan, Leroy Ivan, Lewylle Iwan, Leyens Koen, Libbrecht Dirk, Lievrouw Marc, Limburg Jong Vogelkijkend, Lingier Paul, Litaer Thijs, Lodewijckx Marc, Loenders Willy, Lommel Inventarisatiewerkgroep, Lootens Viviane, Lucas Jean-Pierre, Machiels Ward, Maertens Jan, Maertens Koen, Maertens Paul, Maes Filiep, Magherman Bart, Maly Sven, Mangelschots Jan, Mangelschots Jef, Marcelis Rene, Mariën Marc, Martens Philippe, Matthé Luc, Meers Ivo, Meeus Gert, Menschaert Luc, Menten Joris, Mergeay Joachim, Mertens Joost, Meulenijzer Guido, Midden-Limburg Inventarisatiewerkgroep, Minnaert Guido, Moeijens Lutgard, Moeyaert Dries, Moors Rene, Moreau Kelle, Moria Josette, Mornie Gerard, Mortier Bart, Mulkens Bart, Mylle Johnny, Nachtergaele Herman, Naedts Frederik, Naeyaert Kristina, Nagels Eddy, Natuurpunt Limburgse conservators, Neirinck Karim, Neyt Gustaaf, Niesen Egon, Nietvelt Hans, Noord-Limburg Werkgroep, Noppe Serge, Nossent Regis, Nuttin Johnny, Nuytemans Herman, Nysten Johan, Onkelinckx Chris, Oost-Brabant Vogelwerkgroep, Opendacker Emiel, Orbie Guido, Ornithologie Groot Schietveld Werkgroep, Ottenburghs Dirk, Packet Jo, Packet Daniël, Pattyn Tine, Pauwels Jan, Pauwels Wim, Peene Dirk, Peeters Dirk, Peeters Lex, Petitjean Rudi,

Peys Rina, piesschaert Frédéric, Pieters Yves, Platteau Luc, Pluymers Hugo, Pottier Marcel, Princen Yvon, Prinsen Paul, Puls Herman, Put Albert, Quaghebeur Guido, Quartier Jelle, Raymaekers Stijn, Recour Philippe, Reyniers Joost, Rijnen Erik, Robbe Ignaas, Robbrecht Guy, Robijns Jules, Ronsmans Willy, Rooselaer Edwin, Roothaert Norbert, Royeaerd Johan, Royens Bart, Rutten Pierre, Rutten Jos, Sas Jef, Sauwens Karel, Scheirs Jan, Scholliers Piet, Schorpion Eric, Schoutteten Geert, Schulensbroek Inventarisatiewerkgroep, Segers Maurice, Seys Michel, Slevén Gaspard, Sluis Walter, Smets Axel, Smets Ludo, Smolders Marc, Snels Paul, Snijders Jos, Snoeckx Tom, Soors Jan, Spanhove Toon, Spanoghe Geert, Staelens Johan, Stassen Eugene, Steeman Carlos, Stevens Jan, Stienen Eric, Stockx Gerrit, Strubbe Diederik, Swerts Andre, Symens Peter, Talaska Michel, Tessely Herman, Thibaut Marnix, Tibax Peter, Tops Karel, Uitkerkse Polder Werkgroep, Vaes Leo, Van Ackere Christoffel, Van Audenhove Philippe, Van Biezen Roberta, Van Bochaute Hugo, Van De Ginste Carlos, Van De Kerchove Rik, Van De Meutter Frank, Van De Populiere Dimitri, Van de Walle Marc, Van De Water Fons, van de Water Jef, Van den Abeele Eddy, Van Den Bossche Filip, Van Den Bossche Wim, Van den Houte Frank, Van den Schoor Wilfried, Van Der Linden Ludo, Van der Schoot Peter, Van der Trappen Luc, Van Doorselaer André, Van Dorselaer Pieter, Van Elegem Bernard, Van Endert Karel, Van Geenhoven Guido, Van Ginhoven Walter, Van Gompel Wouter, Van Havermaet Frans, Van Hertem Johan, Van Holderbeke Gerard, Van Hooste Wannes, Van Hooste Bart, Van Kerckhoven Jos, Van Laerhoven Cees, Van Loock Bram, Van Loot Geert, Van Looy Tom, Van Loy Hans, Van Meeuwen Marc, Van Muylem Tom, Van Nunen Wim, Van Onderbergen Rudi, Van Ongevalle Guido, Van Overloop Catrine, Van Praet Hans, Van Rossum Bart, Van Sanden Paul, Van Scharen Kris, Van Thuyne Bart, Van Torre Dirk, Van Torre Gerard, Van Wassenhove Niko, Van Weverberg Jasper, Van Winkel Jean, Vanackere Dirk, Vandamme Igor, Vande Putte Peter, Vande Walle Aurel, Vandebroek Jos, Vandecnocke Harry, Vandeghinste Luc, Vanden Berghe Margot, Vandenberghé Claudine, Vandenbulcke Paul, Vandenheuvel Geert, Vandepitte Johan, Vandeplass Johan, Vandepoel Annie, Vandeput Michael, Vandeputte Ingrid, Vandeputte Willy, Vandergeten Richard, Vandersmissen Pierre, Vanderydt Carlo, Vandevoorde Bart, Vandevoorde Hilde, Vangerven Paul, Vangompel Steven, Vanhassel Edwig, Vanhelden Willy, Vanheeuverswyn Jacques, Vanhoeck Dirk, Vanhove Werner, Vanhulle Geert, Vanlook Willy, Vanmarsenille Andre, Vanpaemel Luc, Vansteenkiste Steven, Vansteenkiste Jozef, Vanthournout Maxime, Vantiéghe Pieter, Vantorre Rudi, Vanwesemael Willy, Verbelen Dominique, Verbelen Filip, Vercammen Eddy, Vercoutter Dirk, Vercruysse Ward, Verdegem Philippe, Verdonck Freek, Verduystert Jean-Pierre, Verelst Paul, Verfaillie Erwin, Vergara August, Vergauwen Gunther, Verhaeghe Floris, Verhaeghe Sigrid, Verhalle Patrick, Verheijen

Werner, Verheyen Julien, Veris Bert, Verleye Jozef, Verliefden Johan, Vermeersch Glenn, Vermeulen Leon, Vermeylen Robin, Verroken Dirk, Verroken Luc, Verschoore Koen, Verschueren Willy, Versigghel Jan, Verstraete Hilbran, Verstraete Lamien, Verstraeten Jan, Vervaecke Noel, Vervaecke Antoine, Vervaeke Paul, Vervoort Alfons, Vlaeminck Patrik, Voets Frans, Vogels Bram, Wellekens Jan, Werbrouck Dirk, Wieme Gabriël, Willaert Norbert, Willems Dirk, Winteln Christoph, Wouters Hugo, Wouters Jan, Wouters Wilfried, Wuyts Arthur, Wyers Jan, Wyns Francis

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) is het Vlaams onderzoeks- en kenniscentrum voor natuur en het duurzame beheer en gebruik ervan. Het INBO verricht onderzoek en levert kennis aan al wie het beleid voorbereidt, uitvoert of erin geïnteresseerd is.

Als toonaangevende wetenschappelijke instelling werkt het INBO in de eerste plaats voor de Vlaamse overheid, maar het levert ook informatie voor internationale rapporteringen en gaat in op vragen van lokale besturen. Daarnaast ondersteunt het INBO onder meer organisaties voor natuurbeheer, bosbouw, landbouw, jacht en visserij. Het INBO maakt deel uit van nationale en Europese onderzoeksnetwerken. Het maakt zijn bevindingen ook bekend bij het grote publiek.

Het INBO telt ongeveer 270 medewerkers, voornamelijk onderzoekers en technici. Naast de hoofdzetel in Brussel, heeft het INBO vestigingen in Geraardsbergen, Groenendaal en Linkebeek.

